

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav Blízkého východu a Afriky

Národní bezpečnostní systém v Libanonu

(The National Security System of the Republic of Lebanon)

Jan Kužvart

Diplomová práce

Praha 2012

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Eduard Gombár, Csc.

Poděkování

Děkuji řediteli Ústavu Blízkého východu a Afriky prof. PhDr. Eduardu Gombárovi, CSc. za to, že přijal vedení mé diplomové práce. Rovněž mu tímto děkuji za spolupráci při jejím vytváření.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a práci nevyužil v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 17. 5. 2012.

Jan Kužvart

Abstract

Diploma thesis “*The National Security System of the Republic of Lebanon*” (the LSS) deals with the system which keeps order and stability in Lebanon. The thesis also focuses on the possibility of its reform (i.e. security sector reform, SSR). The LSS contains army and other various security apparatus institutions and superior control bodies. It also includes external actors who are participating in SSR (for example the EU and the USA) or actors who are helping the Lebanese state to maintain security inside of its territory (e.g. UNIFIL). The LSS has strong normative dimension as well. It comprehends the unwritten rules of the game, the Lebanese foreign relations and fundamental Lebanese constitutional documents. The thesis delineates objects which the LSS is supposed to protect (i.e. Lebanon and its citizens) and threats which the LSS faces.

Abstrakt

Diplomová práce *Národní bezpečnostní systém v Libanonu* (dále LSS) se věnuje systému, který v Libanonu slouží k zajišťování bezpečnosti a stability. Práce se rovněž soustřeďuje na možnost jeho reformy (tj. reformy bezpečnostního sektoru/systému, SSR). LSS zahrnuje armádu a další nejrůznější bezpečnostní složky státu a jejich nadřízené orgány. Taktéž zahrnuje některé externí aktéry podílející se na SSR, jako jsou EU a USA, nebo pomáhající zajistit libanonskému státu bezpečnost na jeho území (například UNIFIL). LSS má i silnou normativní dimenzi obsahující nepsaná pravidla hry, státní zahraniční politiku a základní ústavní dokumenty. Práce vymezuje i objekty, které má LSS chránit (tj. Libanon a jeho občany), a hrozby, kterým LSS čelí.

Key Words / Klíčová slova

Lebanon, security studies, security system, Lebanese Armed Forces, Lebanese Army, security, national security, human security.

Libanon, bezpečnostní studia, bezpečnostní systém, libanonské ozbrojené síly, libanonská armáda, bezpečnost, národní bezpečnost, lidská bezpečnost.

Obsah

Seznam tabulek, grafů a ilustrací	6
Seznam vybraných zkratk	7
Úvod.....	8
1 Popis tématu práce a jeho vymezení.....	8
2 Důvody volby tématu	8
3 Výzkumné otázky, hypotéza práce, její cíle a přínos	9
4 Stav výzkumu a literatury k tématu	10
5 Metodologie a metoda	11
6 Struktura a vizuální úprava práce	11
7 Způsob transkripce arabštiny	12
1 Operacionalizace pojmů	13
1.1 Národní bezpečnostní systém (NSS)	13
1.1.1 Bezpečnost	13
1.1.2 Systém	14
1.1.3 Národní bezpečnost / Bezpečnostní politika státu	14
1.1.4 Výsledná syntéza pojmů: termín „národní bezpečnostní systém“ (NSS)	16
1.2 Bezpečnostní sektor a jeho reforma.....	17
1.3 Ohrožující a ohrožený	18
1.3.1 Hrozba.....	18
1.3.2 Riziko.....	18
1.3.3 Referenční objekt	19
1.4 Jiné druhy bezpečnosti relevantní pro „libanonský bezpečnostní systém“ (LSS)	20
1.4.1 Lidská bezpečnost	20
1.4.2 Kulturní/společenská bezpečnost	20
2 Libanonský bezpečnostní systém (LSS)	22
2.1 Vybrané komponenty LSS.....	22
2.1.1 Libanonské ozbrojené síly (Lebanese Armed Forces, LAF)	22
2.1.2 Další důležití domácí aktéři „libanonského bezp. systému“ (LSS).....	28
2.1.3 Externí a nadnárodní aktéři LSS	34
2.2 Normativní dimenze libanonského bezp. systému (LSS).....	37
2.2.1 Dualita základních ústavních dokumentů	37

2.2.2 Nepsané normy a principy „libanonského bezp. systému“ (LSS).....	41
2.2.3 Zahraniční politika a vztahy Libanonu	44
2.3 Referenční objekty libanonského bezp. systému (LSS)	50
2.3.1 Libanon	50
2.3.2 Libanonci	54
2.3.3 Externí konzumenti libanonské bezpečnosti a stability	60
2.4 Hlavní hrozby a rizika pro referenčními objekty LSS.....	62
2.4.1 Vnitřní ozbrojený konflikt	63
2.4.2 Terorismus a politické násilí	64
2.4.3 Korupce	67
3 Perspektivy „reformy LSS“ (SSR).....	69
3.1 Důvody a podoba SSR v Libanonu	69
3.1.1 Důvody pro SSR v Libanonu	69
3.1.2 Žádoucí reformy „libanonského bezpečnostního systému“ (LSS).....	70
3.1.3 Koncepční pojetí libanonské SSR.....	72
3.2 Proveditelnost SSR v Libanonu.....	74
3.2.1 Limity SSR v Libanonu	74
3.2.2 Hrozby a rizika „reformy bezpečnostního systému“ (SSR) v Libanonu	75
3.2.3 Překážky libanonské „reformy bezpečnostního systému“ (SSR)	76
Závěr.....	77
Bibliografie.....	79
1 Monografie	79
2 Periodická literatura.....	81
3 Videá.....	82
4 Dokumenty	83
5 Autorské zdroje z internetu.....	85
6 Jiné zdroje z internetu.....	88
7 Jiné zdroje.....	91
Přílohy	92
1 Mise, struktura a síla libanonské armády (LAF)	92
2 Mise, struktura a síla Vnitřních bezpečnostních sil (ISF)	93
3 Mise, struktura a síla Obecných bezpečnostních sil (GSF)	94
4 Zjednodušená struktura státních komponentů libanonského bezp. systému (LSS).....	95

Seznam tabulek, grafů a ilustrací

Příloh na konci práce nejsou v seznamu zahrnuty.

Forma a pořadové číslo	Název	Strana
Grafické schéma číslo 1	Předmět bezpečnostní politiky	15
Tabulka číslo 1	Konfesionální složení LAF v letech 1945-2008 v %	23
Ilustrace číslo 1	Znak Libanonských ozbrojených sil (LAF)	24
Ilustrace číslo 2	Znak Vnitřních bezpečnostních sil (ISF)	31
Ilustrace číslo 3	Znak Obecných bezpečnostních sil (GSF)	32
Ilustrace číslo 4	Znak Libanonské státní bezpečnosti (DGSE)	33
Ilustrace číslo 5	Znak Speciální vyšetřovací komise (SIC)	34
Ilustrace číslo 6	Znak Speciálního tribunálu pro Libanon (STL)	37
Grafické schéma číslo 2	Mezinárodní pozice Libanonu	49
Tabulka číslo 2	Konfesionální složení společnosti, léta 1932-2010 v %	59
Grafické schéma číslo 3	Pozice vybraných externích a nadnárodních aktérů k LSS	60

Seznam vybraných zkratek

bezp. – bezpečnostní;

CSC – Central Security Council (česky: Ústřední bezpečnostní rada);

DGSE – Direction Générale de la Sécurité de l'Etat Libanais (anglicky: (Lebanese) State Security; General Directorate of State Security; česky: Libanonská státní bezpečnost), používá se i zkratka ST;

G2 – vojenské zpravodajství LAF (dříve označováno jako «*deuxième bureau*»);

GSF – General Security Forces (česky: Obecné bezpečnostní síly);

FIU – Financial Intelligence Unit (česky: Jednotka finančního zpravodajství);

ISF – Internal Security Forces (česky: Vnitřní bezpečnostní síly);

LAF – Lebanese Armed Forces (česky: Libanonské ozbrojené síly, Libanonská armáda);

LSS – Lebanese Security System (česky: libanonský bezpečnostní systém);

MC – Military Council (česky: Vojenská rada);

MENA/FATF – Middle East & North Africa Financial Action Task Force (možný český překlad: Úkolová skupina finančnictví pro Blízký východ a severní Afriku);

NSS – National Security System (česky: národní bezpečnostní systém);

PLO – Palestine Liberation Organization (česky: Organizace pro osvobození Palestiny);

SAE – Spojené arabské emiráty;

SDC – Supreme Defense Council (česky: Nejvyšší obranná rada);

SIC – Special Investigation Commission (česky: Speciální vyšetřovací komise);

SSR – Security System Reform / Security Sector Reform (česky: reforma bezpečnostního systému / reforma bezpečnostního sektoru);

ST – (Lebanese) State Security (francouzsky: Direction Générale de la Sécurité de l'Etat Libanais; česky: Libanonská státní bezpečnost), používá se i zkratka DGSE;

STL – Special Tribunal for Lebanon (česky: Zvláštní tribunál pro Libanon);

SWAT – Special Weapons and Tactics (česky: Speciální zbraně a taktika; jedná se o druh speciální zásahové policejní jednotky);

UNIFIL – The United Nations Interim Force in Lebanon (česky: Prozatímní jednotky OSN v Libanonu);

UNSC – The United Nations Security Council (česky: Rada bezpečnosti OSN);

VIPs - very important persons (česky: velmi důležité osoby)

Úvod

1 Popis tématu práce a jeho vymezení

Práce se zabývá národním bezpečnostním systémem Libanonské republiky (dále LSS). Zaměřuje se především na vojenskou, vnitřně-bezpečnostní, zahraničně a vnitřně-politickou, kulturně-bezpečnostní a humano-centristickou rovinu podoby a funkcí LSS. Přitom se práce soustřeďuje na normativní dimenzi LSS, vymezení jeho referenčních objektů a identifikaci a prioritizaci třech největších hrozeb, kterým čelí. Práce není vyčerpávajícím popisem všech komponentů LSS a jejich vzájemných vztahů, ale spíše snahou LSS rámcově definovat a ukázat jeho strukturu a specifika. Jednotlivé komponenty a aspekty LSS svůj prostor v práci dostávají podle své faktické váhy při realizaci státní bezpečnostní politiky a vlivu na libanonskou stabilitu. Prostor dostávají také úvahy o možné reformě LSS a překážkách, kterým by čelila.

2 Důvody volby tématu

Libanonský bezpečnostní systém a možnost jeho reformy je třeba studovat, protože jsou úzce spojeny s otázkou společenského rozvoje v Libanonu. Pocit bezpečí je totiž jednou ze základních lidských potřeb a společnost se nemůže efektivně rozvíjet, pokud se její jedinci permanentně obávají o život svůj či svých blízkých. Má-li se Libanon úspěšně rozvíjet, musí mít funkční národní bezpečnostní systém. Bezpečnost a stabilita jsou předpoklady pro to, aby byla libanonská společnost schopna řešit své sociální a politické problémy.

LSS je v mnoha ohledech unikátním předmětem badatelského zájmu, protože Libanon coby malá vnitřně rozdělená země sevřená mezi dvěma mocenskými bloky musí mít jedinečný bezpečnostní systém, chce-li se vyhnout občanské válce či kolapsu státních institucí. Libanon je mikrokosmem problémů Blízkého východu a LSS to musí reflektovat. Vzhledem k vývoji v Sýrii je LSS a stabilita Libanonu důležitá nejen pro jeho společnost, ale i pro mezinárodní společenství a tak si téma LSS zaslouhuje v současnosti zvýšenou pozornost.

3 Výzkumné otázky, hypotéza práce, její cíle a přínos

Výzkumné otázky

Tato diplomová práce si pokládá tyto dvě výzkumné otázky:

- *Co je a jak vypadá libanonský bezpečnostní systém (LSS)?* - Nejedná se přitom pouze o analýzu LSS samotného, ale i o nezbytné určení toho, koho má chránit (tj. vymezení referenčních objektů) a před čím (tj. identifikace hlavních hrozeb).
- *Jakou podobu by měla optimálně mít případná reforma LSS?* – Reforma LSS zde však není chápána pouze jako soubor jednorázových opatření, ale i jako dlouhodobý proces, nastavení principů a mantinelů jeho fungování a rovněž jako některá nejdůležitější konkrétní dílčí opatření, která by zasloužila být implementována bez ohledu na to, zda bude zároveň komplexní reforma LSS probíhat či nikoliv.

Hypotéza práce

Hypotéza práce se skládá z těchto přesvědčení týkajících se podoby libanonského bezpečnostního systému (LSS):

- LSS zahrnuje kromě jednotlivých státních institucí a jejich legislativního rámce i nepostradatelná nepsaná „*pravidla hry*“, která hrají roli jak v rámci vnitřního bezpečnostního prostředí Libanonu, tak v rámci vnějšího bezpečnostního prostředí a vztahu Libanonu k externím politicko-mocenským aktérům v regionu.
- Za součást LSS je vhodné považovat i neméně nezbytné nestátní a nadnárodní aktéry, kteří se ve spolupráci s libanonským státem a s jeho souhlasem systematicky podílejí na zajišťování bezpečnosti a stability v Libanonu.
- LSS je možné za určitých okolností reformovat tak, aby byl efektivnější.

Není náhodou, že navzdory faktu, že jak Sýrie, tak Libanon jsou konfesionálně, etnicky a sociálně polarizované společnosti, se i přes relativně bohatou historii násilí občanská válka ze Sýrie do Libanonu dosud výrazněji nepřelila. Domnívám se, že důvodem této skutečnosti je mimo jiné i existence LSS. To, že je Libanon obvykle spojován s nestabilitou, automaticky neznamená, že neexistuje systém, který naopak poskytuje a udržuje v Libanonu bezpečnost.

Cíle a přínos práce

Cílem práce je v klíčových ohledech vymezit, popsat a zhodnotit současný LSS a určit, kde, jak a za jakých podmínek jej lze učinit efektivnějším. Z badatelského hlediska je práce přínosná, protože se snaží spojit znalost specifického kulturního kontextu Libanonu s analýzou využívající českou a světovou bezpečnostní terminologii a analytické koncepty.

4 Stav výzkumu a literatury k tématu

Téma LSS dosud nebylo komplexně zpracováno. K problematice LSS existuje relativně početná avšak tématicky nevyvážená literatura. Její autoři kladou důraz buď na některé složky LSS (zejména libanonskou armádu¹), úzce vymezené části libanonské bezpečnostní politiky (především boj proti terorismu²), historické zkušenosti Libanonu se zvládáním krizí a politickým násilím (jednoznačně dominantní je zde přitom téma poslední občanské války³) nebo možnost reformy LSS⁴. Spíše výjimečně jsou zohledněny i další klíčové aspekty LSS, jako základní libanonské ústavní dokumenty⁵ či libanonská zahraniční politika⁶. Literatura zabývající se jinými hrozbami LSS kromě politické nestability a terorismu je relativně sporadická. Výjimky však existují – například u problematiky korupce v Libanonu.⁷

Téma LSS je badatelsky relativně obtížně přístupné, protože na straně libanonských státních institucí neexistují veřejně dostupné a všeobecně závazné oficiální strategické a plánovací dokumenty typu národní bezpečnostní strategie, národní obranné strategie či strategie státní zahraniční politiky. Určité náznaky se dají nalézt pouze v rámci jednotlivých složek LSS (například politicky-orientační materiály zveřejňované libanonskou armádou pro její příslušníky). V neposlední řadě je zde vhodné uvést, že ve své práci využívám i poznatků, které jsem získal během svých čtyř pobytů v Libanonu v letech 2007, 2009 a 2011.

¹ Viz například: Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line]; Barak, Oren: *The Lebanese Army: A National Institution in a Divided Society*.

² Například Sayigh, Yezid: *“Fixing Broken Windows”: Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line].

³ Například: Hanf, Theodor: *Coexistence in Wartime Lebanon*.

⁴ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line]; Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line].

⁵ el-Khazen, Farid: *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact*.

⁶ Hitti, Nassif: *The Foreign Policy of Lebanon: Lessons and Prospects for the Forgotten Dimension*.

⁷ Reinoud Leenders: *The Politics of Corruption in Post-War Lebanon*.

5 Metodologie a metoda

Pro tuto práci jsem zvolil **kvalitativní metodologii** užívající interpretativní přístup. Důvodem pro kvalitativní metodologii je fakt, že užívám i data, která se na čísla dají převést jen těžko, pokud vůbec, a často jen za cenu ztráty části informace, kterou obsahují.

Interpretativní přístup volím na rozdíl od kauzálního proto, že mým záměrem není stanovovat závislé a nezávislé proměnné a následně ověřovat jejich kauzální spojení. Místo toho hodlám vyložit téma své práce v kontextu existence libanonské společnosti, kultury a státu. Předmět studia, kterým je LSS, přitom pojmám jako jedinečný. Nejde o testování teorií jako v případě kvantitativních metodologií spojených s kauzálním přístupem, ale o analýzu tématu, v níž mohu užít i své osobní poznatky z pobytů v Libanonu.

Celou práci je pak možno vnímat jako **jednopřípadovou studii** snažící se o hlubší porozumění vybranému případu, kterým je libanonský bezpečnostní systém (LSS). Práce jako celek je analytickým popisem. Částečně má také formu policy paperu, protože nezkoumá pouze současný stav LSS, ale dává i doporučení pro jeho reformu. Práce pracuje převážně s českou, potažmo západní bezpečnostní terminologií, která je v první kapitole práce vysvětlena a operacionalizována.

6 Struktura a vizuální úprava práce

Práce je primárně rozdělena na tři kapitoly. V první se jedná o operacionalizaci termínů, tj. vymezení daného pojmu a výklad toho, jak s ním ve své práci nakládám. Druhá kapitola je tvořena vlastní analýzou a popisem libanonského bezpečnostního systému (LSS) a obsahuje empirická data a další informace získané při bádání. Třetí kapitola se pak zaměřuje na možnou reformu LSS a podmínky jejího uskutečnění. Pro zvýšení přehlednosti práce je v textu využito grafických schémat; tučně zvýrazněného textu pro lepší orientaci či zdůraznění klíčového slova nebo myšlenky; organizování textu v bodech a pomocných nadpisů částí textu uvnitř jednotlivých kapitol. Tyto nadpisy jsou pouze pomocné a nejsou uvedeny v obsahu.

7 Způsob transkripce arabštiny

V práci používám českou odbornou transkripci arabštiny, přičemž značím emfaticku hlásek avšak nikoliv jejich délky. Arabská slova v případě potřeby v textu skloňuji česky. Pravidla přepisu přitom čerpám z publikací *Moderní spisovná arabština, vysokoškolská učebnice I. díl.* od Jaroslava Oliveria a Františka Ondráše a *Základy moderní spisovné arabštiny, díl I.* od Jiřího Fleissiga a Charifa Bahbouha. U jmen osob a názvů používám při přepisu velká písmena, přestože arabské písmo velká písmena nemá. Jména a slova násilně nepoarabšťuji. Nepřepisuji proto například arabistickou transkripcí arabská slova a jména, která zdomácněla nebo se běžně používají ve formě populárního přepisu, který není pro čtenáře zavádějící či matoucí.

1 Operacionalizace pojmů

1.1 Národní bezpečnostní systém (NSS)

1.1.1 Bezpečnost

Co je bezpečnost? Obecně bývá bezpečnost spojována se stavem **jistoty** s dalším vývojem situace, s **důvěryhodností** v přijatá opatření apod. Bezpečnost bývá rovněž vymezována negativně jakožto **absence nebezpečí**, hrozby či rizika. V angličtině je pojem bezpečnosti rozdělen na “*security*” a “*safety*”, přičemž “*safety*” se týká ohrožení z nedbalosti, tedy ohrožení neintencionálního. Tato práce se však zabývá pouze termínem “*security*”.

Bezpečnost **není nikdy absolutní**, naprosté eliminace hrozeb nelze dosáhnout. Je to **stav** věcí anebo prostředí. Svým způsobem jde ale i o nekonečný **proces**, který má za cíl dosažení pomyslné absolutní bezpečnosti před měnícími se hrozbami. V lidské společnosti však míra bezpečnosti závisí i na člověku a jeho subjektivním vnímání situace. V souvislosti s tím je možno říci, že existuje bezpečnost **subjektivní** a **objektivní** a tyto se mohou vzájemně ovlivňovat. Například subjektivní strach etnické skupiny z etnické čistky ji může přivolat, protože se tato skupina začne chovat tak, až umožní či nechtěně vyvolá její propuknutí.

Pojem bezpečnosti je bezprostředně spojen s **hrozbami** a **riziky**, jež ji ohrožují, s **objekty**, které mají být chráněny a jichž se tato ohrožení týkají, a s **opatřeními**, akty a pravidly jednání, která mají bezpečnost pro daný objekt zajistit. Je možno do určité míry rozlišit bezpečnost **vnější** a **vnitřní**, **tvrdou** (zejm. vojenskou) a **měkkou** (boj s kriminalitou, environmentální bezpečnost aj.). Také je možno bezpečnost dělit podle sféry, již se týká (vojenská, ekonomická, sociální aj.) či referenčního objektu, s nímž je spojena (tj. lidská bezpečnost, pokud jde o člověka; národní, pokud jde o stát atd.). Podle Miroslava Mareše je bezpečnost „*stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt (...) a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících a potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat*“⁸.

⁸ Zeman, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie*, str. 17.

1.1.2 Systém

Existuje řada pohledů na to, co je systém. Podle některých⁹ jde o vzájemně závislé komponenty tvořící integrovaný celek anebo komponenty, které mezi sebou mají jiný typ vztahu než vůči komponentům stojícím vně. Obecně se dá tvrdit, že systém má strukturu definovanou komponenty a jejich kompozicí; chování zahrnující inputy, outputy a procesy uvnitř systému; strukturní a funkční interkonektivitu mezi svými částmi a funkce. Ještě prostší definice se omezují na konstatování, že systém může být souborem pravidel, která řídí nějakou strukturu či chování, či že systém má hranici, existuje v nějakém prostředí a pokud má být životaschopný, musí být schopen reagovat na zpětnou vazbu tohoto prostředí vůči němu. Vojenský stratég John A. Warden III v roce 1988 pojal systém jako strukturu složenou z 5 kruhů: vedení, procesů, infrastruktury, populace a jednotek provádějících akce.¹⁰ Všechny tyto víceméně komplementární definice je dobré mít na paměti při analýze a vymezení LSS.

1.1.3 Národní bezpečnost / Bezpečnostní politika státu

„*Národní bezpečnost*“ je historicky podmíněný termín, který svým atributem „*národní*“ ve skutečnosti myslí „*národněstátní*“, čímž implikuje přesvědčení, že státní a národní jednotka se víceméně překrývají či jsou dokonce totožné. Koncept národní bezpečnosti je tak neoddělitelně spjat s konceptem národního státu a například u USA i s pojetím tamějšího federalismu.¹¹ Ve skutečnosti je však zejména v případě etnicky či kulturně pestrých společností chápán ve smyslu „*bezpečnosti politického národa*“.¹²

Podle Františka Škvrndy je národní bezpečnost stav „*bez existence hrozeb vůči teritoriální integritě státu a vůči kvalitě života jeho občanů*“¹³. Už jen v případě současného Libanonu je takováto definice utopií. Druhým možným vymezením termínu národní bezpečnost je naopak jeho pojetí coby **procesu zajišťování národní bezpečnosti ze strany státu** (v tomto smyslu též nazýván „*bezpečnostní politikou*“), respektive snahy směřovat k tomuto pomyslnému stavu absolutní neexistence ohrožení a to prostřednictvím naplňování **bezpečnostních zájmů státu**. Národní bezpečnost je v první řadě sebezáchovná – tj. státu jde o zachování suverenity

⁹ *System* [on-line].

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Pojem „*národní*“ tak v USA splývá se slovem „*federální*“.

¹² Zeman, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie*, str. 19.

¹³ Tamtéž.

a vlastní existence. Může však zahrnovat i snahu chránit své další atributy, hodnoty či součásti – např. politické zřízení, územní celistvost, životy občanů, jejich zdraví a majetek nebo životní prostředí. V této práci budu národní bezpečnost chápat právě jako proces a státní politiku a nikoliv jako stav.

Jak je z definice pojmu národní bezpečnost patrné, jedná se o konglomerát různých typů bezpečnosti (vojenská, ekonomická atd.) vztahujících se sice primárně ke státu, ale v druhé řadě i k dalším objektům (společnost, občan, životní prostředí, politické zřízení aj.). Ačkoliv je stát primárním aktérem zajištění národní bezpečnosti, není aktérem jediným. Nestátní aktéři se na národní bezpečnosti často také podílejí. V souvislosti s tím je vhodné dodat, že na zajištění národní bezpečnosti se mohou podílet i občané či společnost jako celek. Bezpečnostní politika státu se nezabývá jen hrozbami a riziky, ale i schopností jim čelit, jak ukazuje následující grafické schéma.

Grafické schéma číslo 1

Předmět bezpečnostní politiky

Zdroj: Krulík, Oldřich: Bezpečnost, bezpečnostní systém [on-line].

1.1.4 Výsledná syntéza pojmů: termín „národní bezpečnostní systém“ (NSS)

Po předchozích definicích pojmů bezpečnost, systém a národní bezpečnost přichází jejich syntéza v případě pojmu „národní bezpečnostní systém“, který tato práce zkoumá v případě Libanonu. Libanon nemá žádný oficiální dokument, který by definoval, co je jeho národní bezpečnostní systém (neboli NSS), a proto je zde třeba termín NSS vymežit.

NSS slouží k naplňování bezpečnostní politiky státu, respektive k dosažení národní bezpečnosti skrze zajištění¹⁴ bezpečnostních zájmů země. NSS primárně zahrnuje tři státní politiky: zahraniční politiku, vnitřní bezpečnostní politiku a obrannou politiku. Podle Bezpečnostní strategie České republiky je NSS komplexně hierarchicky uspořádaný a je „*propojením roviny politické (...), vojenské, vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel, hospodářské, finanční, legislativní, právní a sociální. (...) Bezpečnostní systém (...) plní funkci institucionálního rámce/nástroje při tvorbě a realizaci bezpečnostní politiky. (...) Struktura bezpečnostního systému zahrnuje zejména prezidenta republiky, Parlament ČR, vládu, bezpečnostní radu státu (...), ozbrojené síly (...), zpravodajské služby, záchranné služby (...). Za zajišťování bezpečnosti státu a za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému ČR je odpovědná vláda jako vrcholný orgán výkonné moci.*“¹⁵ Dále se v české definici klade důraz na legislativní rámec a vyjádření vzájemné působnosti a vazeb komponentů NSS a zdůrazňuje se také jeho preventivní funkce pro zvládání krizí.

Českou definici NSS jsem zde záměrně neuvedl celou a soustředil se pouze na její nejdůležitější pasáže, abych vymezil, co NSS je, bez ohledu na specifický český politický, kulturní a legislativní kontext. Pojem NSS je totiž v obecné rovině jen prázdnou nádobou, která neříká sama o sobě nic o tom, kdo ji ovládá a udržuje v chodu, čemu má čelit, koho chránit či jakým způsobem tak činit. Kupříkladu výše odcitovaná formulace, že za NSS je odpovědná vláda, je pouze specifikem dané země, protože v jiné zemi může mít tuto funkci odlišná mocenská autorita.

¹⁴ Bezpečnostní strategie České republiky, 2011, str. 20.

¹⁵ Tamtéž.

1.2 Bezpečnostní sektor a jeho reforma

Bezpečnostní sektor

Jednotná mezinárodní definice pojmu bezpečnostní sektor neexistuje. Někdy je chápán jako synonymum termínu bezpečnostní systém. Obecně existují dva druhy definice bezpečnostního sektoru: široká a úzká. Podle široké definice je bezpečnostní sektor konglomerátem všech aktérů a institucí, včetně nestátních jako jsou milice či soukromé bezpečnostní agentury, které hrají roli při zajištění bezpečnosti státu a jeho obyvatel.¹⁶ Užší definice klade naopak větší důraz na aktéry s ústavní a legitimní zodpovědností za zajištění bezpečnosti státu a obyvatelstva, což jsou většinou státní instituce a nikoliv ozbrojení nestátní anebo i z pohledu státu ilegální aktéři. Tato užší definice však zahrnuje i aktéry pověřené dohledem nad bezpečnostním sektorem – od vládních institucí až po organizace občanské společnosti.

Pokud porovnáme tyto definice bezp. sektoru s vymezením pojmu národní bezpečnostní systém (NSS) v předchozí kapitole, je vidět, že NSS je více státocentristický a **hierarchický**, kdežto bezpečnostní sektor je spíše decentralizovanou **sítí**, která nemusí být nutně zaměřena primárně na bezpečnost státu jako instituce. Zatímco NSS je vymezen spíše **funkčně** – tj. tím, že slouží jako nástroj pro realizaci bezpečnostní politiky ze strany státu, bezpečnostní sektor je definován primárně silovými **prostředky**, jež má k dispozici. Například armáda je součástí NSS, protože formálně podléhá legitimnímu politickému vedení země, avšak milice Hizballáhu je jen součástí bezpečnostního sektoru, protože operuje mimo státní kontrolu.

Reforma bezpečnostního systému či sektoru (SSR)

Reforma bezpečnostního systému či sektoru (SSR) je otázkou vládnutí (anglicky “*governance*”), rozvojové pomoci a je rovněž i její předběžnou podmínkou.¹⁷ Podle OSN je SSR procesem hodnocení, přehodnocování a implementace stejně jako monitorování uskutečňovaného státními autoritami s cílem zvýšit efektivitu a zodpovědnou realizaci státní bezpečnostní politiky za podmínek nediskriminace, respektu k lidským právům a právnímu státu. Konečným cílem je vytvoření bezpečnostního prostředí, které napomáhá rozvoji země.

¹⁶ Garrasi, Donata – Kuttner, Stephanie – Wam, Per Egil: *The Security Sector and Poverty Reduction Strategies* [on-line], str. 2.

¹⁷ Tamtéž.

1.3 Ohrožující a ohrožený

1.3.1 Hrozba

Používání termínu hrozba je v českých odborných a úředních dokumentech značně rozkolísané a často i protikladné v rámci jediného dokumentu.¹⁸ Ve své práci se řídím definicí pojmu od Petra Zemana, kterou považuji za platnou jak po stránce významové, tak i z hlediska přesného užívání termínu hrozba v českém jazyce. Zeman definuje hrozbu jako primární, mimo nás nezávisle existující, neodvozenou. Je to podle něj vnější činitel, který může nebo chce poškodit nějakou konkrétní hodnotu. Závažnost hrozby je přitom přímo úměrná tomu, jak si danou hodnotu ceníme.¹⁹ Osobně bych dodal, že závažnost hrozby také může být zásadně ovlivněna její subjektivní percepcí ze strany pozorovatele.

Zeman dělí hrozby na intencionální a neintencionální. Hrozba neintencionální povahy je „především jevem přírodním, definovaným fyzikálně“²⁰. Jeho tvrzení, že realizace neintencionální hrozby je stochastické povahy nepovažuji za obecně platné, protože průběh a podoba některých katastrof se dá předvídat. Hrozba intencionální je naopak uskutečňována činitelem nadaným vůlí a úmyslem. Podle Zemana ji realizuje člověk, skupina, organizace nebo stát. Tento výčet aktérů hrozby považuji za příliš úzký, protože jej lze doplnit o stroje a kybernetické systémy využívající při své obranné či útočné reakci umělé inteligence.

1.3.2 Riziko

Pojem riziko je neoddělitelně spjat s termínem hrozba a stejně jako u tohoto termínu je jeho definice ne zcela ustálená. Podle Petra Zemana se jedná o pravděpodobnost, že dojde ke škodlivé události, ztrátě, jež postihne určité cíle. „Jinými slovy, riziko je možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, jež se liší od toho, co si přejeme. (...) Riziko je sekundární fenomén, tj. odvozené a odvoditelné. (...) ...je reakcí na hrozbu, též na stav naší připravenosti (zranitelnosti) a je spojeno s rozhodováním, s lidskou činností.“²¹

¹⁸ Zeman, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie*, str. 87.

¹⁹ Tamtéž, str. 89.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Tamtéž, str. 90.

Je třeba podotknout, že vnímání některého jevu či objektu coby hrozby nebo rizika není definitivní a může se měnit podle zvoleného úhlu pohledu anebo referenčního objektu, na který se daná hrozba či riziko vztahují. Něco tak může být hrozbou a jindy rizikem, případně obojím najednou. Například ztráta dat z počítače je hrozbou, protože může poškodit soukromí uživatele, zároveň jde ale i o riziko, jež vyplývá z toho, jak uživatel daný počítač používá. Rozdíl mezi hrozbou a rizikem Zeman shrnuje do následující formulace: „*Hrozeb se obáváme, rizika (...) podstupujeme.*“²²

1.3.3 Referenční objekt

Pojem referenční objekt je neoddělitelně spjat s termíny hrozba a riziko, které se k němu vztahují a ohrožují jeho existenci či bezpečnostní zájmy. **Činitelé bezpečnostní politiky**²³ se na referenční objekt a jeho bezpečnostní zájmy odvolávají při svém jednání a používají jej tak k legitimizaci a odůvodnění svých kroků.²⁴ Za nejčastější referenční objekt bezpečnostní politiky je dnes považován stát²⁵, avšak tento pohled je europocentristický, souvisí s důrazem na stát jako základní stavební jednotku mezinárodní politiky a neodpovídá dnešním trendům v oblasti bezpečnostních studií, která se čím dál více věnují nestátním aktérům bezpečnosti.

Postkonfliktní reforma bezpečnostního systému či sektoru (SSR) a akce podniknuté mezinárodním společenstvím ve prospěch nestátních referenčních objektů (například humanitární intervence s cílem chránit některou etnickou minoritu) se dnes často týkají primárně nikoliv národní/státní bezpečnosti, nýbrž bezpečnosti lidské a tedy lidského jedince a místních komunit coby referenčních aktérů. Co se týče vztahu bezpečnostního systému a jeho referenčního objektu, tak bezpečnostní systém má sloužit činitelům bezpečnostní politiky jako nástroj k ochraně jimi zvolených referenčních objektů. U národní bezpečnosti se jedná o ochranu státu, u lidské bezpečnosti o ochranu jedince.

²² Zeman, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie*, str. 91.

²³ „Pod pojmem činitelé bezpečnostní politiky rozumíme ty, kdo přijímají rozhodnutí o bezpečnosti jednotlivých referenčních objektů.“ (Zeman, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie*, str. 171.)

²⁴ Zeman, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie*, str. 174.

²⁵ Tamtéž, str. 172.

1.4 Jiné druhy bezpečnosti relevantní pro „libanonský bezpečnostní systém“ (LSS)

1.4.1 Lidská bezpečnost

Kromě národní bezpečnosti, jejímž referenčním objektem je primárně stát, jsou v případě LSS a jeho reformy důležité ještě dva další druhy bezpečnosti a to již zmiňovaná bezpečnost lidská a bezpečnost kulturní. Lidská bezpečnost má tři významy. Je částí oboru bezpečnostních studií, paradigmatem bezpečnosti a rovněž jedním z jejích sektorů. Jednotná definice pojmu neexistuje. Ústředním bodem termínu je každopádně lidský jedinec coby referenční objekt.

Existují tři základní pohledy na rozsah lidské bezpečnosti. První chápe lidskou bezpečnost jako přirozená práva. Druhý zdůrazňuje humanitární hledisko lidské bezpečnosti a pojímá lidskou bezpečnost jako negativní svobodu od strachu a nouze. Třetí pohled pak vnímá lidskou bezpečnost jako překonání strádání a naplnění pozitivních svobod.²⁶ Zejména tento třetí pohled zahrnuje do lidské bezpečnosti i koncept lidských práv a lidskou důstojnost.²⁷ Obecně je možno říci, že lidská bezpečnost má silně normativní dimenzi a je konceptuálním protikladem národní bezpečnosti.²⁸ To je důsledkem skutečnosti, že koncept lidské bezpečnosti je výsledkem liberálního internacionalismu, který se vyznačuje důrazem na ochranu individuálního jedince, jeho práv a svobod a ochranu státu klade až na druhé místo.²⁹

1.4.2 Kulturní/společenská bezpečnost

Koncept kulturní bezpečnosti není ve světě ani v ČR příliš rozšířen. Kulturní bezpečnost implicitně existuje, byť většinou není dostatečně reflektována v bezpečnostním diskursu, který se často omezuje na konstatování, že kultura je jedním z hlavních sektorů bezpečnosti. Kulturní bezpečnost je tak rozmělněna do bezpečnostních politik reflektujících jiné sektory bezpečnosti jako například politická či národní. Někdy je kulturní bezpečnost nazývána bezpečností společenskou, jinde je chápána jako sousedící pojem.

²⁶ Hynek, Nikola: *Human Security, Week 3*.

²⁷ *The Responsibility to Protect*, str. 11.

²⁸ Collins, Alan: *Contemporary Security Studies – Approaches to Security Studies: Human Security* [on-line].

²⁹ Hynek, Nikola: *Human Security, Week 3*.

Většinou je koncept kulturní bezpečnosti chápán v kontextu kulturních hrozeb, za které je považována národnostní a náboženská nesnášenlivost a nenávisť, fundamentalismus a fanatismus.³⁰ Někteří autoři mezi hrozby spadající do kulturní bezpečnosti zařazují i soužití různých kultur, migraci či změnu anebo ztrátu kolektivní identity společnosti například v důsledku cizího jazykového vlivu, demografického vývoje či změny životního způsobu. Jiní jdou v chápání významu kolektivní identity pro kulturní bezpečnost tak daleko, že ji nazývají bezpečností identitární³¹. V této práci budu za referenční objekt kulturní bezpečnosti považovat kulturu národa, společnosti, popřípadě místní minority či komunity a jejich identitu.

³⁰ Eichler, Jan: *Bezpečnostní strategie USA a EU – shoda a rozdíly*.

³¹ Buzan, Barry – Wæver, Ole – Wilde, Jaap de: *Bezpečnost – Nový rámec pro analýzu*, str. 140.

2 Libanonský bezpečnostní systém (LSS)

2.1 Vybrané komponenty LSS

Podmínky pro zařazení daného aktéra jako komponentu LSS:

- Jeho jednání v rámci LSS je akceptované a alespoň zčásti pod kontrolou ústřední legitimní libanonské vlády.
- Má aspoň některé cíle svého jednání v Libanonu totožné se smyslem LSS.
- Podílí se na realizování bezpečnostní politiky libanonského státu.
- Chrání alespoň některé referenční objekty LSS. To mimo jiné například znamená, že nesmí jednat ve snaze libanonský stát coby instituci oslabit, paralyzovat či poškodit.

Daná definice komponentů LSS je žádoucí, protože umožňuje do LSS zařadit i aktéry nadnárodní povahy (např. UNIFIL) či zahraniční donory (EU, USA), které se zásadní měrou podílejí na financování a logistické podpoře LSS a realizaci reformy bezpečnostního systému (SSR) v Libanonu, a zároveň vynechat aktéry, které se podle potřeby snaží LSS či jeho referenční objekty poškodit (například Hizballáh a syrský režim). Pro zjednodušený grafický přehled struktury LSS zahrnující většinu jeho státních komponentů viz přílohu číslo 4 na konci práce.

2.1.1 Libanonské ozbrojené síly (Lebanese Armed Forces, LAF)

LAF jsou základním stavebním kamenem LSS. Nebudu se zde zabývat přesnou podobou či historií LAF, protože to bylo již podrobně zpracováno jinde.³² Místo toho se soustředím na konfesionální složení LAF, jejich charakter a úlohy, které plní. Pro podrobný oficiální popis mise, struktury a početní síly LAF viz přílohu práce číslo 1.

³² Viz např.: Barak, Oren: *The Lebanese Army: A National Institution in a Divided Society*; Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line].

Konfesionální složení LAF

Libanonská armáda je dle Orena Baraka národní institucí v rozdělené společnosti. Je tomu tak díky její reprezentativnosti, respektive již relativně proporcionálnímu zastoupení jednotlivých konfesionálních minorit v jednotkách. I v dobách před poslední občanskou válkou, kdy armáda ještě nebyla natolik reprezentativní jako dnes, však hrála v politickém životě Libanonu stabilizační a často i státotvornou roli.³³ Přehled vývoje konfesionálního složení LAF ukazuje tabulku níže. Data v ní jsou občas neúplná, protože nejsou k dispozici.

Tabulka číslo 1									
Konfesionální složení LAF v letech 1945-2008 v %									
Minority ▼	Čas								
	Před 1945		1945-58	1958-75	1975-1990	1982	1983	1991	1990-2004
	důstojníci	jednotky	důst.	důst.	důst.	důst.	důst.	důst.	důst.
Křesťané	71,8	57,8	65,5	55	51	49,9	49,3	47,1	47,1
Maronité	47,6		43,8	34,8	32,2	32,2	31,3	29,2	30,3
Katolíci	12,6		11,9	9,9	9,3	6,9	8,7	8,3	7,5
Ortodoxní	5,8		8,1	8,7	7,7	6,9	7,6	7,8	8,7
Arméni	5,8		1,7	1,5	1,7				1,5
Židé	1,9		0,6	0	0				0
Muslimové	26,2	38,9	33,9	45	49	50,4	50,7	52,9	52,9
Sunnité	8,7		14,7	15,3	16,6	17,4	17,4	17,5	16,1
Šiité	2,9		9,3	15,3	20,9	22,2	22,5	24,5	27,2
Drúzové	14,6		9,9	14,5	11,2	10,8	10,8	10,9	9,6
<u>Zdroje:</u> Barak, Oren: <i>The Lebanese Army</i> . Barak, Oren: <i>Towards a Representative Military? The Transformation of the Lebanese Officer Corps since 1945</i> .									

³³ Například ve formě vojenských vlád v době politických krizí, vštěpováním národní identity svým vojákům a snahou potlačit ve svých řadách feudální a konfesionální nerovnosti a rozpory.

„Po první občanské válce v Libanonu v roce 1958 a jako součást snah prezidenta Fu'ada Šihaba přestavět stát a získat širší veřejnou podporu pro jeho instituce, bylo rozhodnuto distribuovat administrativní pozice³⁴ – včetně těch v LAF – „rovnocenně mezi křesťany a muslimy na místo předchozího poměru 6:5 v prospěch křesťanů. (...) Nadto Šihabova administrativa rozhodla, že každá komunita obdrží veřejné posty podle své relativní síly³⁵: křesťané 50 % postů (maronité 27.5 %; ortodoxní 10 %; katolíci 6 %; jiní 6.5 %) a muslimové rovněž 50 % (sunnité 22.5 %; šiité 21 %; drúzové 6.5 %). Data však ukazují, že konfesijní kvóty nebyly respektovány a rovnováha zastoupení křesťanů a muslimů v důstojnickém sboru LAF byla dosažena jen během druhé občanské války v Libanonu v letech 1975-90. Nicméně je vidět, že LAF se pomalu přizpůsobují demografické realitě.

Konfesionální reprezentativnost je pro LAF klíčová, protože čím více nereprezentativní je armáda (a případně čím více konfesionálně či etnicky homogenní jsou její jednotky nasazené do akce), tím větší je tendence k její desintegraci v případě krize. Libanon je země opakovaných ozbrojených konfliktů a její obyvatelstvo je dlouhodobě polarizované. Právě nereprezentativnost a vnitřní konfesionální homogenita jednotek vedly u LAF k opakované dezintegraci během poslední občanské války.

Ilustrace číslo 1

Znak Libanonských ozbrojených sil (LAF)

Zdroj: Lebanese Army [on-line].

Charakter LAF

LAF se snaží prezentovat jako neutrální (tj. konfesionálně nevyhraněná) síla ochraňující libanonský národ a stát. Kritika armády je v Libanonu považována za tabu. Mottem LAF je heslo „šarafun [tj. čest], tadhijatun [tj. oběť], wafa'un [tj. loajalita]“, které implikuje

³⁴ Barak, Oren: *Towards a Representative Military? The Transformation of the Lebanese Officer Corps since 1945.*

³⁵ Tamtéž.

požadavek velení armády na vojáky, aby ve službě odložili své sektářské loajality a chovali se profesionálně a loajálně vůči státu a národu a v případě potřeby tak činili i na úkor sekt a komunit, z nichž pocházejí. *Espirit de corps* jednotek LAF je postaven na mýtu o libanonské národní jednotě. Jedná se částečně o umělou a ahistorickou konstrukci, která nicméně slouží jako hlavní vnitřní pojítka LAF.

Libanonská armáda byla vždy malá ze třech důvodů. Libanonští představitelé byli hluboce podezřívaví vůči státní autoritě a přehnanému uplatňování její moci. Titíž lidé byli také přesvědčeni, že nezávislost a bezpečnost Libanonu má spočívat primárně na zahraničních garancích a ne domácí armádě. V neposlední řadě pak libanonští křesťané, tvořící většinu důstojnického sboru LAF na počátku existence nezávislého Libanonu, měli obavu, že příliš velké nabírání nových branců z nekřesťanských komunit by z LAF utvořilo „trojského koně“ ohrožujícího postavení křesťanů v Libanonu.³⁶ Tento konfesionalně diskriminující přístup k náboru do LAF se definitivně změnil až po poslední občanské válce. I dnes je však velitelem LAF vždy maronitský křesťan, stejně jako v případě postu prezidenta, který je vrchním velitelem ozbrojených sil.³⁷

Determinanty bezpečnostně-politických rolí libanonské armády (LAF)

LAF jsou hlavním domácím **garantem stability a bezpečnosti v Libanonu**. Užívání armády ve sféře nejen bezpečnostní, ale i mocenské a společenské je stálým faktorem politického života Libanonu. Jak a kde budou LAF hrát roli určuje především kombinace těchto faktorů:

- 1) zainteresovanost LAF na **budování libanonského státu**,
- 2) role LAF coby **prostředníka** (a případně i **moderátora**) konfliktů mezi konfesionalními komunitami v libanonské společnosti či mezi těmito komunitami a libanonským státem,
- 3) **konfesionalní (ne)representativnost** LAF ovlivňující jejich integritu a tím pádem i akceschopnost v případě bezpečnostně-politických krizí.

³⁶ Barak, Oren: *The Lebanese Army*, str. 21.

³⁷ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [online], str. 9.

LAF jako budovatel státu a národa

V nábožensky a etnicky rozdělených společnostech může armáda podpořit proces budování státu a navíc má na pokračování tohoto procesu i vlastní zájem, protože formování státu podporuje soudržnost, legitimitu a společenský status armády.³⁸ Pokud jsou však armádní aktivity v tomto směru vnímány jako skrytě stranické některé z minorit anebo jako důkaz uskutečňování egoistických armádních zájmů, pak může být legitimita armády zpochybněna.

Toto platí i v případě libanonské armády. LAF se za všech okolností snaží zachovávat vlastní integritu a akceschopnost, být zárukou existence státu, bránit jeho politické zřízení, legitimní vládu a ústavní pořádek a při tom vytvářet národní povědomí a prosazovat autoritu státu na libanonském území. LAF jsou v dnešním Libanonu nejhmatatelnějším dokladem existence a přítomnosti státní autority a společné národní identity. Libanonská armáda je pro běžného Libanonce na ulici ujištěním, že slovní spojení „*libanonský národ*“ nemusí být jen prázdným pojmem. Tento aspekt role LAF byl nepochybně záměrně vystihnout i v reklamě na LAF.³⁹

LAF jako prostředník při řešení vnitropolitických konfliktů a krizí

Kromě procesu budování státu může armáda také hrát roli prostředníka a balancéra⁴⁰ mezi konkurenčními politickými stranami, vládou a opozicí, domácími ozbrojenými skupinami nebo centrální vládou a zanedbanými částmi společnosti. Pokud je však role armády příliš asertivní, může dojít ke vzniku opozice vůči jejímu jednání a postavení a její status může být oslaben. Barak však dodává, že „...armáda, která reflektuje společnost a její dělící čáry a pozorně dodržuje formální a neformální pravidla hry, by měla požívat širokého konsenzu [ve společnosti] a být schopna plnit své úkoly, aniž by vzbudila odpor.“⁴¹ LAF si to velmi dobře uvědomují a počínají si ve svém jednání opatrně, což na pozorovatele může působit až dojmem neochoty armády k akci.

LAF se nejenom snaží jednat podle pravidel, ale také hlídat jejich dodržování ostatními domácími aktéry a zabránit eskalaci situace. Kupříkladu v době politické krize se LAF podílí

³⁸ Barak, Oren: *The Lebanese Army: A National Institution in a Divided Society*, str. 16.

³⁹ Viz: *Lebanese Army Ad* [on-line].

⁴⁰ Barak, Oren: *Commemorating Malikiyya: Political Myth, Multiethnic Identity and the Making of the Lebanese Army*.

⁴¹ Barak, Oren: *The Lebanese Army: A National Institution in a Divided Society*, str. 7.

na nastolování pořádku poté, co bylo dosaženo politického řešení. LAF ale kontrolují i počínání samotné vlády a vedení státu a v případě potřeby jednají nezávisle mimo zákonný rámec či civilní kontrolu.⁴² Poslední ostentativním příkladem je rok 2005, kdy velitel LAF odmítl příkaz premiéra k zásahu proti demonstrantům, což následně vedlo ke stažení syrských jednotek z Libanonu.⁴³

V případě potřeby v době krize velení LAF řídí zemi skrze vojenské vlády či prezidentský úřad, ať už ve formě skryté podpory nebo přímo dosazením velitele armády na místo prezidenta. Je tomu tak dnes v osobě prezidenta Libanonu Mišala Sulajmana a bylo tomu tak i v době počátků nezávislého Libanonu v osobě velitele LAF Fu'ada Šihaba. Důvodem pro obsazení prezidentského postu velitelem armády je rovněž skutečnost, že velitel LAF musí být osoba tak neutrální, jak jen to je v Libanonu možné.

Bezpečnostní role LAF za mírového stavu

V době míru mají LAF na starosti především vnitřní bezpečnost – tj. udržování práva a pořádku včetně kontroly davu, což je ve světě obvykle primárně funkcí police, a dále pak částečně i ochranu hranic. Spolu s Vnitřními bezpečnostními silami (Internal Security Forces, ISF) jsou LAF také jedinou ozbrojenou složkou libanonského bezpečnostního aparátu schopnou protiteroristických operací v terénu. Boj s terorismem je obvykle doménou ISF, ale v případě rozsáhlejších konfrontací jako byly několikaměsíční boje v palestinském uprchlickém táboře Nahru 'l-Barid, musí nastoupit LAF. LAF mají pro protiteroristické operace i několik speciálních jednotek. Ty jsou však nedostatečně vybavené a mají špatný výcvik. Pro stíhání teroristických činů a zločinů týkajících se armády a jejích příslušníků mají LAF speciální vojenské tribunály.⁴⁴

Je vhodné říci, že multikonfesionální struktura LAF a jejich omezená bojová síla vylučuje jakoukoliv možnost ozbrojené akce proti Hizbulláhu,⁴⁵ který je možná silnější bojovou silou než armáda. LAF jsou si této skutečnosti vědomy a s Hizbulláhem v případě potřeby

⁴² Například v roce 1952 libanonský prezident 'al-Churi přikázal LAF, aby zasáhly proti opozici během období stávek a občanských nepokojů, které byly způsobeny jeho odmítáním odstoupit navzdory podezření ze zfalšování předchozích voleb. Velitel LAF Fu'ad Šihab však odmítl zasáhnout a prezident byl nucen rezignovat, čímž se situace stabilizovala.

⁴³ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon*, str. 9.

⁴⁴ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 82.

⁴⁵ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [online], str. 2-3.

spolupracují.⁴⁶ Nejen v případě Hizbulláhu je operační efektivita LAF limitována sektářskou povahou libanonské společnosti.⁴⁷ Kromě bojové role mají LAF i úlohu zpravodajskou. Jejich vojenské zpravodajství zvané G2 (dříve označováno jako «*deuxième bureau*») je považováno za nejefektivnější a nejsilnější tajnou službu v rámci LSS.⁴⁸ G2 má však i ambici plnit roli kontrarozvědky a konkuruje tak libanonským civilním tajným službám.⁴⁹ V historii měla i silný a kontroverzní vliv na libanonskou domácí politiku.

Role LAF během válečného konfliktu

V době ozbrojeného konfliktu LAF pokud možno kontrolují míru válečných škod, nastolují pořádek poté, co bylo dosaženo politického řešení, pomáhají civilistům, snaží se zabránit vyjednáváním či rozmístěním vlastních jednotek další eskalaci bojů a hrají roli zprostředkovatele mezi intervenujícími silami a domácími ozbrojenými skupinami či mezi domácími ozbrojenými skupinami navzájem. LAF také vedou nebo se podílí na odzbrojování milic a odstraňování válečných škod.

Jen výjimečně LAF uskutečňují limitované ofenzívní vojenské operace či zajišťují bezpečnost země vůči vnějšímu napadení a porušování suverenity. Takovou výjimkou byla bitva u dnešní izraelské obce Malkija (tehdejší libanonská'al-Malikijatu) ve dnech 5. až 6. června 1948 mezi LAF a izraelskou armádou. Tato bitva se stala pro LAF mýtem, který je transformoval v národní armádu, umožnil jim přežít následné občanské války v Libanonu v letech 1958 a 1975-1990 a obhájit svoji lokálně-zprostředkovatelskou a regionálně-neutrální roli před libanonskou společností i uvnitř LAF samotných.⁵⁰

2.1.2 Další důležití domácí aktéři „libanonského bezp. systému“ (LSS)

Tato kapitola se zabývá zejména složkami LSS, které mají po LAF největší důležitost pro zajištění libanonské bezpečnosti. Jmenovitě se jedná o Vnitřní ozbrojené síly (ISF), Obecné

⁴⁶ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line], str. 24-25.

⁴⁷ Tamtéž, str. 9-10.

⁴⁸ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 14.

⁴⁹ Adib, Mustafa S.: *Perspectives for a Reform of the Security Sector in Lebanon* [on-line], str. 3.

⁵⁰ Barak, Oren: *Commemorating Malikiyya: Political Myth, Multiethnic Identity and the Making of the Lebanese Army*.

bezpečnostní síly (GSF), Libanonskou státní bezpečnost (ST; DGSE) a pozornost je věnována i Jednotce finančního zpravodajství (FIU) v rámci protiteroristické role libanonského státního dohledu nad finančním sektorem. To však neznamená, že LSS nezahrnuje i další menší instituce, jako jsou civilní obrana, celní správa, vojenské a civilní soudy aj.⁵¹

V této kapitole tedy takřka není pojednáno o institucionálních aktérech libanonského politického systému, jako jsou prezident, premiér, kabinet či parlament. Kapitola se rovněž nevěnuje libanonskému soudnímu systému. Důvodem je, že daná témata byla přehledně zpracována již v jiných publikacích⁵² a obecný vliv demokratických institucí na jednání represivního aparátu státu je v případě Libanonu často spíše jen nominální.

Obecně vzato má Libanon „*relativně rozvinutý bezpečnostní sektor, co se týče legislativního rámce a institucí a nekvalitní řetěz velení a subordinace vůči civilní vládě*“⁵³. Civilní kontrola ozbrojených sil je minimální. Vládní úřady jako jsou ministerstva či parlamentní komise často nemají a fakticky ani nemohou mít přehled o situaci v jim svěřených bezpečnostních institucích či jejich rozpočtu.⁵⁴

Libanon nemá klasickou národní bezpečnostní radu.⁵⁵ Na místo toho má LSS hned několik vyšších mezirezortních rozhodovacích orgánů, které by měly mít při zajišťování libanonské bezpečnosti hlavní slovo. Jsou jimi zejména Nejvyšší obranná rada (Supreme Defense Council, SDC), Vojenská rada (Military Council, MC) a Ústřední bezpečnostní rada (Central Security Council, CSC). Jejich rozhodovací schopnost je však narušená z důvodu slabosti státního aparátu, sektářských rozporů, klientelistických zájmů, překrývajících se kompetencí a často nejasného mandátu. Důsledkem těchto faktorů je paralýza těchto orgánů v době krize, jak se ukázalo například během obsazení západního Bejrútu Hizbulláhem v roce 2008.⁵⁶

⁵¹ Pro přehled institucionální struktury libanonského bezpečnostního systému (LSS) viz přílohu číslo 4.

⁵² Viz například: Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 71-76 a 82.

⁵³ Sayigh, Yezid: „*Fixing Broken Windows*”: *Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line], str. 8.

⁵⁴ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 20.

⁵⁵ Adib, Mustafa S.: *Perspectives for a Reform of the Security Sector in Lebanon* [on-line], str. 9.

⁵⁶ Sayigh, Yezid: „*Fixing Broken Windows*”: *Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line], str. 8.

Vzájemná komunikace a spolupráce mezi institucemi LSS je minimální či žádná.⁵⁷ Politické interference, multiplicita organizací, jejich překrývající se a nejasné mandáty a nedostatek kooperace efektivitě LSS přirozeně škodí.⁵⁸ Situace není lepší ani u tajných služeb, kterým chybí dostatek profesionality a často spolu soupeří (například ISF s LAF).⁵⁹ Libanon má v podstatě 5 tajných služeb: po jedné v rámci LAF, ISF a GSF a pak ještě samostatně v podobě DGSE a FIU. Tato neefektivita ale má svoji logiku ve snaze udržovat takový LSS, který znemožní jednomu aktérovi jej celý ovládnout bez možnosti jeho vliv vyvážit.

Panuje rozdíl mezi formální zodpovědností bezpečnostních institucí a jejich skutečnou neformální politickou a sektářskou afiliací. Velitel ISF musí být sunnitský muslim zodpovídající se sunnitskému premiérovi, šéf GSF musí být pro změnu šíitský muslim nebo maronita napojený na maronitského prezidenta. V případě armády jsou pak šéf armády i šéf tajné služby LAF maronité napojení na prezidenta. V některých případech je však toto dlouhodobé sektářské rozdělení velitelských postů změněno na základě politické dohody.⁶⁰ Uvnitř každé libanonské bezpečnostní instituce jsou navíc sféry vlivu různých sekt a politických skupin, byť instituce jako celek tenduje k jedné sektě či politikovi.⁶¹

Důstojníci a personál ISF, GSF a DGSE je spojen s korupčními metodami jak ve vztahu k občanům, tak k firmám. Vazby činitelů ISF a GSF na libanonské politiky vedou k neprofesionálnímu jednání uvnitř i navenek a zasahování vnějších aktérů do probíhajících vyšetřování. Zneužívání personálu vysokými důstojníky pro osobní služby přátelům či rodinným příslušníkům není neobvyklé. Početní stav ISF, GSF a ST je zhruba o třetinu nižší, než by podle legislativního rámce měl být⁶² a všechny tyto instituce včetně LAF jsou podfinancované a jejich plánovací a operační procedury jsou negativně ovlivňovány sektářskými loajalitami.⁶³ ISF a GSF pak často postrádají i základní vybavení.⁶⁴

⁵⁷ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 15.

⁵⁸ Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line], str. 5.

⁵⁹ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 14.

⁶⁰ Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line], str. 6.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž, str. 8.

⁶³ Sayigh, Yezid: *“Fixing Broken Windows”: Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line], str. 8.

⁶⁴ Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line], str. 5.

Vnitřní bezpečnostní síly (Internal Security Forces, ISF)

ISF jsou víceméně policejní silou paramilitárního charakteru. V současnosti v Libanonu postupně nahrazují LAF při zajišťování veřejné bezpečnosti.⁶⁵ Kromě udržování veřejného pořádku je těžištěm jejich aktivit boj s terorismem a vyšetřovací činnost.⁶⁶ ISF organizačně spadají pod ministerstvo vnitra a zahrnují i četnictvo, justiční stráž, Bejrútskou městskou policii a policejní akademii. Personál ISF činí celkem kolem 21 000 příslušníků, což jsou zhruba 2/3 početní síly LAF.⁶⁷ Podle některých odborníků jsou ISF protipólem LAF, podle jiných jde o jejich podpůrnou sílu. Jisté každopádně je, že po LAF jde o druhou nejsilnější státní ozbrojenou sílu v Libanonu.

ISF jsou vybaveny vlastní tajnou službou zvanou „Informační sekce“⁶⁸ od roku 2005. Není překvapivé, že tato od svého vzniku soupeří s tajnou službou LAF.⁶⁹ Tajná služba ISF se primárně zabývá vyšetřovací činností a zejména bojem s terorismem.⁷⁰ Právě ten je jednou ze specializací ISF. Jejich speciální zásahové jednotky typu SWAT nazývané „Panteři“ jsou placeny a trénovány USA, přičemž se jedná o nejlépe vybavenou sílu pro terénní protiteroristické operace. Protiteroristické jednotky ISF jsou

permanentně dislokovány v několika regionech severního a centrálního Libanonu. Každopádně kapacity ISF pro boj s teroristy jsou omezené a v případě potřeby musí být podpořeny či nahrazeny LAF, jak ukázaly například těžké boje v Nahru 'l-Barid v roce 2007.

Ilustrace číslo 2

Znak Vnitřních bezpečnostních sil (ISF)

Zdroj: [Logo Vnitřních bezpečnostních sil (Internal Security Forces, ISF)] [on-line].

⁶⁵ Adib, Mustafa S.: *Perspectives for a Reform of the Security Sector in Lebanon* [on-line], str. 2.

⁶⁶ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 13-14.

⁶⁷ Tamtéž, str. 12.

⁶⁸ Sayigh, Yezid: *“Fixing Broken Windows”: Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line], str. 9.

⁶⁹ Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line], str. 5.

⁷⁰ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 12-13.

Někteří obviňují ISF z nadržování sunnitům, ačkoliv většina personálu ISF sunnité nejsou.⁷¹ Jiní v nich zase vidí spojení s Hizbulláhem a syrským režimem. Tyto sektářské afiliace a nedostatek profesionalizmu jsou nejspíše dva hlavní důvody, proč se ISF na rozdíl od armády v libanonské společnosti netěší takové účtě, ba spíše naopak.⁷² Profesionalita je dlouhodobě asi největší výzvou, jaké sbor ISF čelí. Personál ISF totiž nemá dostatečné specializace ani výcvik. Vyšetřovací metody bývají primitivní a nedostatek jejich efektivity vede k nadměrnému používání násilí. Jednání ISF s občany je neprofesionální a někdy zahrnuje i sexuální obtěžování.⁷³ Povyšování probíhá spíše na základě počtu odsloužených let a nikoliv úspěchů či zásluh. I v oblasti legálního rámce, v němž se mají ISF pohybovat, má tato instituce povážlivé mezery. Zákon číslo 17, který vymezuje, byť nejasně, mandát ISF, není ISF často respektován, zvláště co se týče používání násilí.⁷⁴ Důsledkem tohoto neuspokojivého stavu jsou snahy EU a OSN o reformu ISF.

Obecné bezpečnostní síly (General Security Forces, GSF)

GSF jsou dalším druhem libanonské bezpečnostní síly, která vykonává v Libanonu převážně funkce policie, přičemž se soustřeďují na problematiku pobytu cizinců v Libanonu a kontrolu médií.⁷⁵ Jejich protiteroristické schopnosti jsou limitované, jednak kvůli nedostatku personálu a pak také proto, že nejsou podporovány Západem. Důvodem je jejich údajný úzký vztah k Hizbulláhu.⁷⁶ Každopádně však mají k provádění protiteroristické činnosti jistý

Ilustrace číslo 3

Znak Obecných bezpečnostních sil (GSF)

Zdroj: [Logo Obecných bezpečnostních sil (General Security Forces, GSF)] [on-line].

⁷¹ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 23.

⁷² Tamtéž, str. 18.

⁷³ Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line], str. 4-5.

⁷⁴ Tamtéž, str. 7.

⁷⁵ Proto jejich název překládám s odkazem na termín obecná a nikoliv veřejná bezpečnost, protože veřejný pořádek není jejich primárně zodpovědností. Pro kompletní popis funkcí GSF viz přílohu práce číslo 3.

⁷⁶ Schenker, David: *New System of Profiling at Lebanon's Borders?* [on-line].

potenciál, což je i vidět v jejich oficiálním mandátu⁷⁷. Součástí GSF je i tajná služba, která je svého druhu nejstarší v Libanonu.⁷⁸ Názory na její efektivitu se značně liší, obecně jsou však GSF v rámci LSS vnímány jako slabší mocenský a bezpečnostní aktér než LAF a ISF. Celkový počet příslušníků se pohybuje kolem 3600 mužů a žen.⁷⁹

Libanonská státní bezpečnost (DGSE; ST)

Libanonská státní bezpečnost (General Directorate of State Security, DGSE) je libanonskou národní bezpečnostní službou existující od roku 1985, která oficiálně podléhá přímo prezidentu a premiérovi. Fakticky je však napojena na šíitského mluvčího libanonského parlamentu.⁸⁰ Mezi experty není vnímána tak mocná, jako tajné služby LAF, ISF a GSF. Má funkci civilní kontrarozvědky a je formálně podřízena Nejvyšší obranné radě (Supreme Defense Council, SDC), která zahrnuje právě prezidenta a premiéra.

Ilustrace číslo 4

Znak Libanonské státní bezpečnosti (DGSE)

Zdroj: [Logo Libanonské státní bezpečnosti (Lebanese State Security, ST)] [on-line].

Úkoly DGSE jsou tyto:⁸¹

- sběr informací týkajících se vnitřní státní bezpečnosti,
- sledování cizinců v souvislosti se zajištěním státní bezpečnosti,
- kontrašpionáž,
- počáteční vyšetřování aktů, které ohrožují vnitřní a vnější státní bezpečnost,
- koordinace své činnosti s GSF, ISF a vojenskou rozvědkou,
- předkládání pravidelných zpráv o bezpečnostní situaci Nejvyšší obranné radě,
- poskytování ochrany „velmi důležitým osobám“ (VIPs) a vládním činitelům.

⁷⁷ *Functions of the General Security* [on-line].

⁷⁸ Adib, Mustafa S.: *Perspectives for a Reform of the Security Sector in Lebanon* [on-line], str. 3.

⁷⁹ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 33.

⁸⁰ Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line], str. 6.

⁸¹ *Missions of the General Directorate of State Security* [on-line].

Role libanonského státu v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu

Libanon si vždy zakládal na své roli regionálního obchodního a finančního uzlu. Vedle legálních finančních operací s tím však nijak překvapivě souvisí i problematika praní špinavých peněz a financování terorismu. Právě s ohledem na boj s financováním terorismu hraje Libanon aktivní roli v Úkolové skupině finančnictví pro Blízký východ a severní Afriku (Middle East and North Africa Financial Action Task Force, MENA/FATF), která je mezivládní organizací zaměřenou proti praní špinavých peněz a financování terorismu.⁸²

Nástrojem libanonského státu pro kontrolu finančních toků je Speciální vyšetřovací komise (Special Investigation Commission, SIC)⁸³ centrální banky, která je jednotkou finančního zpravodajství (Financial Intelligence Unit, FIU) a nezávislou právní entitou se soudním statutem, který jí umožňuje vyšetřovat podezřelé finanční transakce, což činí víc než sto transakcí podezřelých z praní špinavých peněz a financování terorismu ročně. Transakce spojené s Hizbulláhem však nikdy nejsou zmrazeny, protože jej Libanon považuje za legitimní skupinu „odporu“ a nikoliv teroristy.⁸⁴

Ilustrace číslo 5

Znak Speciální vyšetřovací komise (SIC)

Zdroj: Special Investigation Commission [on-line].

2.1.3 Externí a nadnárodní aktéři LSS

Podle kritérií uvedených na počátku kapitoly 2.1 se dají za součást LSS považovat i USA, EU a OSN, konkrétně její organizace Rada bezpečnosti (UNSC), Speciální tribunál pro Libanon (STL) a Prozatímní jednotky OSN v Libanonu (UNIFIL). Nejvíce LSS pomáhají USA a EU. Odhaduje se však, že z veškeré zahraniční pomoci LSS jde kolem 90 % na libanonskou politiku boje s terorismem.⁸⁵ Důsledkem je zanedbání komplexní reformy LSS zejména ve sférách jako vláda práva nebo civilní/demokratická kontrola nad ozbrojenými silami. Spolu s dalšími příčinami je důsledkem tohoto stavu z části neefektivní či přinejmenším neefektivně

⁸² Chapter 2. Country Reports: Middle East and North Africa Overview [on-line].

⁸³ Special Investigation Commission [on-line].

⁸⁴ Chapter 2. Country Reports: Middle East and North Africa Overview [on-line].

⁸⁵ Ball, Nicole – Ottaway, Marina – Sayigh, Yezid – Zanoliti, Jim: "Fixing Broken Windows": Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen [on-line].

vynaložená zahraniční pomoc. Oba hlavní donoři také málo vzájemně koordinují a neuvažují dostatečně nad širším vnitropolitickým a regionálním kontextem své pomoci, jako je například vychýlení mocenské rovnováhy uvnitř Libanonu a následná nestabilita.

Podpora libanonského bezpečnostního systému (LSS) ze strany USA

Americká podpora LSS je nekonzistentní.⁸⁶ USA opakovaně střídají libanonské instituce, kterým poskytují svou podporu. Zejména se přitom jedná o ISF a LAF, přičemž většina americké finanční podpory je utracena na LAF a zbytek na ISF v poměru 4:1.⁸⁷ Toto střídání podpory je důsledkem neúspěšné snahy USA uniknout vlivu Hizballáhu na jimi podporované instituce LSS, respektive na pomoc, kterou obdrží. Někdy dokonce USA pozastaví veškerou poskytovanou pomoc jen proto, aby ji později opět obnovily. Zahraniční podpora LAF v jejich protiteroristické roli byla proto takto v minulosti dočasně pozastavena vzhledem k podezření, že vojenské zpravodajství je úzce napojeno na Hizballáh.⁸⁸ Ze stejného důvodu nebyly ze strany USA ani EU podporovány GSF.

Americká podpora LSS je částečně kontraproduktivní, protože kromě až příliš velkého důrazu na boj proti terorismu je přehnaně zaměřená proti Hizballáhu a orientovaná na bezpečnost izraelské severní hranice. Obecně se USA zaměřují na výcvik a poskytování vybavení speciálním protiteroristickým jednotkám spadajícím pod ISF, zvyšování ochrany hranic a poskytování zbraní a vybavení ISF a LAF. Objem finanční podpory LAF ze strany USA za účetní rok 2009 se odhaduje na zhruba 64 miliónů dolarů.⁸⁹

Podpora libanonského bezpečnostního systému (LSS) od EU a jejích členských států

EU rovněž podporuje libanonský boj s terorismem a nadto také soudní spolupráci.⁹⁰ Zaměřuje se při tom na LAF a ISF, kterou EU považuje za libanonskou primární policejní sílu, kterou je třeba rozvíjet a profesionalizovat⁹¹, a dále na ochranu hranic, organizovaný zločin (zejména

⁸⁶ Sayigh, Yezid: *"Fixing Broken Windows": Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line], str. 9.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line], str. 58.

⁹⁰ *EU-Lebanon Action Plan* [on-line], str. 21.

⁹¹ *European neighbourhood and partnership instrument Republic of Lebanon, National Indicative Programme 2011-2013* [on-line], str. 8-9.

obchod s lidmi),⁹² migraci a praní špinavých peněz. Kromě toho EU zdůrazňuje nutnost komplexní reformy celého LSS⁹³ včetně snahy iniciovat národní dialog o vzniku národní obranné strategie.

EU však při své pomoci LSS dostatečně nezohledňuje libanonský vnitropolitický a kulturní kontext, což způsobuje, že některé unijní iniciativy v oblasti SSR končí na papíře s konstatováním, že v dané oblasti nebyl zaznamenán žádný pokrok. Příkladem je ochrana dat.⁹⁴ Unijní pomoc LSS je v porovnání s pomocí USA značně skrovnější. Podle dat z roku 2009 je její objem kolem \$ 45 miliónů, z nichž \$ 25 šlo do LAF.⁹⁵ Mezi příspěvky členských států EU zvláště vyniká Francie se svým výcvikem jednotek „Panterů“ spadajících pod Vnitřní bezpečnostní síly (ISF) a výcvikem členů vojenského zpravodajství a dále Německo, které se neúspěšně snažilo pomoci zlepšit libanonskou ostrahu hranic.⁹⁶ Jiné příspěvky v boji Libanonu s terorismem pocházejí například od Velké Británie⁹⁷.

Role vybraných orgánů OSN v podpoře „libanonského bezpečnostního systému“ (LSS)

Libanon je sice suverénní a nezávislý stát, avšak v některých směrech vykazuje rysy území spravovaného OSN. Takové tvrzení je odvážné, avšak dá se doložit na roli třech institucí OSN na bezpečnostní situaci a politiku Libanonu. Jmenovitě se jedná o Radu bezpečnosti (UNSC), UNIFIL a Speciální tribunál pro Libanon (STL). UNSC ovlivňuje situaci v zemi a fungování LSS svými rezolucemi, které usměrňují chování tamějších mocenských aktérů, dávají mu jistá pravidla a limity a dodávají či naopak upírají legitimitu v očích veřejnosti či mezinárodního společenství.

⁹² *EU-Lebanon Action Plan* [on-line], str. 19-20.

⁹³ *European neighbourhood and partnership instrument Republic of Lebanon, National Indicative Programme 2011-2013* [on-line], str. 8-10.

⁹⁴ *Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2010, Country report: Lebanon* [on-line], str. 10.

⁹⁵ Sayigh, Yezid: „*Fixing Broken Windows*”: *Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line], str. 10.

⁹⁶ Tamtéž, str. 11.

⁹⁷ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line], str. 53.

UNIFIL působí na jihu Libanonu již od března 1978 a pomáhá v oblasti udržovat pořádek, zabraňuje eskalaci násilí a nahrazuje či doplňuje roli libanonských bezpečnostních sil a státních institucí. Podle svého současného mandátu má v oblasti přímo podporovat LAF, které se na jih Libanonu vrátilo teprve po válce v roce 2006.⁹⁸ Speciální tribunál pro Libanon (STL) je aktivní od roku 2009.⁹⁹ Jeho dopad na LSS je sporný, protože současná libanonská vláda nejeví ochotu s ním příliš spolupracovat a aktivity STL jsou libanonskými mocenskými aktéry zatím využívány jen pro vzájemné mocenské pŕtky a rétorické souboje.

Ilustrace číslo 6
Znak Speciálního tribunálu pro Libanon (STL)

Zdroj: Special Investigation Commission [on-line].

2.2 Normativní dimenze libanonského bezp. systému (LSS)

2.2.1 Dualita základních ústavních dokumentů

Žádný národní bezpečnostní systém se neobejde bez legislativního rámce, který by vymezil jeho působnost a smysl jeho existence. Za normálních okolností má legislativní rámec podobu ústavy, zákonů, rozhodnutí vlády a dále například správních opatření. V Libanonu je však situace komplikovanější. V této kapitole se budu proto věnovat dvou nejdůležitějším dokumentům libanonské státnosti, ústavnosti a identity: Národnímu paktu a libanonské ústavě a jejich vzájemnému vztahu.

Národní pakt

Libanonský národní pakt (arabsky 'al-Miṭaḡ al-Waṭaniḡ) je ústní dohodou z roku 1943 mezi prvním prezidentem nezávislého Libanonu maronitou Bišaratu 'l-Churim a prvním premiérem

⁹⁸ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 17.

⁹⁹ About the STL [on-line].

země sunnitou Rijadu 'š-Šulḥem. Pakt udělil prezidentský úřad maronitům, premiérství sunnitům a post předsedy parlamentu šiitům. Náčelníkem štábu LAF měl být vždy drúz a vicemluvčím parlamentu a místopředsedou vlády člen řecko-ortodoxní církve. Poměr sil v parlamentu byl v Paktu stanoven v poměru 6:5 ve prospěch křesťanů.

Pakt je výsledkem jednání poháněných obavou libanonských křesťanů z přečíslení muslimskými komunitami a muslimským strachem ze západní hegemonie nad Libanonem. Na oplátku za slib křesťanů nevyhledávat zahraniční ochranu a akceptovat arabskou tvář Libanonu se muslimové zavázali uznat Libanon jako nezávislý stát v jeho hranicích z roku 1920 a odmítnout aspirace pro unii se Sýrií či širším Arabským národem.¹⁰⁰ Pro libanonské sunnity to znamenalo distancování se od arabského a velkosyrského nacionalismu.

Národní pakt není tím, za co je obvykle deklarován – tj. nadčasovou dohodou moudrých Otců zakladatelů, kteří do ducha této nepsané dohody vložili mechanismy a principy, které budou navždy určovat fungování libanonské vnitřní politiky, zajištění libanonské bezpečnosti a vymezení identity a zahraničně-politické orientace země. Místo toho jde o dohodu, která vznikla ve vhodný čas a byla definována vývojem uvnitř a kolem Libanonu.¹⁰¹ Významně k ní také přispěli Britové, Syřané a v menší míře i Egypt.¹⁰² Národní pakt byl určován dvěma tehdejšími cíli libanonských politiků: snahou ukončit mandátní správu a dosáhnout nezávislosti a úsilím o dosažení vzájemného *modus vivendi* mezi křesťany a sunnity.

Pakt tedy představuje kodifikaci „*existenčního partnerství*“ mezi křesťany a muslimy v Libanonu.¹⁰³ Jedním z jeho základních principů je, že žádná z komunit nemůže vládnout nad jinou. Nikoliv násilí, nýbrž konsenzus a kompromis mají být nástroji politických procesů. Fungování politického systému je tak umožněno na základě toho, že jsou z něj vyloučeny extrémní požadavky. Jednota, která byla dosažena Národním paktem, je dvojitá. Jedná se o vnitřní jednotu Libanonu a také o jednotu Libanonu směrem navenek, tehdy zejména vůči Sýrii a Francii.¹⁰⁴ Jedná se o pragmatickou dohodu, která představuje nejmenší společný jmenovatel spojující tehdejší libanonské elity usilující o nezávislost.

¹⁰⁰ Majed, Ziad: *On Consociationalism and Confessionalism in Lebanon* [on-line].

¹⁰¹ el-Khazen, Farid: *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact*, str. 5.

¹⁰² Tamtéž, str. 17.

¹⁰³ Majed, Ziad: *On Consociationalism and Confessionalism in Lebanon* [on-line].

¹⁰⁴ el-Khazen, Farid: *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact*, str. 4.

Poté, co byl Národní pakt realizován, se stal součástí národní „ideologie“. Neměl však být nástrojem pro zajištění národní soudržnosti, nýbrž „oficiálním státním symbolem národní jednoty založeným na explicitním uznání komunální heterogenity“¹⁰⁵. Byl tak výsledkem střetu lokálních, regionálních, komunálních, ideologických a národních proudů, které nemohly být změněny ani zadrženy. Šlo o dohodu elit, která nutně nemusela být v souladu s většinovým názorem členů jednotlivých konfesionálních komunit. Jedním z důsledků proto bylo, že se v následujících letech vyvojily četné interpretace Národního paktu podmíněné dobou a okolnostmi. Relevance Paktu pro libanonskou existenci a stabilitu však trvá.

Libanonská ústava po dohodě z 'aṭ-Ta'ifu

Libanonská ústava byla navržena v roce 1926 podle modelu ústavy Belgie a Francouzské třetí republiky, přičemž se při distribuci moci v Libanonu řídila principy konsocialismu. V praxi to znamenalo konfesionální proporcionalitu při obsazování mocenských postů, široké vládní koalice a důraz na konfesionální uspořádání společnosti.¹⁰⁶ Současná verze libanonské ústavy vychází z dohody, kterou přijali žijící členové libanonského parlamentu z roku 1972 v roce 1989 v saúdskoarabské 'aṭ-Ta'ifu s cílem vytvořit novou¹⁰⁷ verzi Národního paktu, ukončit dualitu ústavy a Národního paktu, sloučit je v jeden celek a ukončit občanskou válku.

Konstituční změny založené na dohodě z 'aṭ-Ta'ifu znamenaly potvrzení nezávislosti Libanonu (tj. v souladu se zájmy křesťanů jeho nespojení se Sýrií v jeden celek) a zároveň zdůraznění arabské dimenze jeho identity, jak požadovali muslimové. K překonání konfessionalismu, jak dohoda z 'aṭ-Ta'ifu a následně i libanonská ústava deklarovala, se však nikdy nenašla politická vůle. Sektářská distribuce státních postů byla nicméně oslabena, protože s výjimkou nejvyšších úřednických postů na ministerstvech (tzv. „degree one posts“) bylo sektářské rozdělení pozic zakázáno v soudnictví, policii, armádě a civilní správě. Principy parity a rotace pak měly zajistit, aby se žádný post nestal doménou jedné sekty.¹⁰⁸

'Aṭ-Ta'if stanovil poměr sil v parlamentu mezi křesťany a muslimy na 5:5 a oslabil moc prezidenta na úkor premiéra, kabinetu a parlamentu s jeho předsedou. Obecně pak

¹⁰⁵ el-Khazen, Farid: *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact*, str. 60.

¹⁰⁶ Majed, Ziad: *On Consociationalism and Confessionalism in Lebanon* [on-line].

¹⁰⁷ Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 10.

¹⁰⁸ Traboulsi, Fawwaz: *A History of Modern Lebanon*, str. 244.

institucionalizoval konfesionalní povahu libanonského státu¹⁰⁹ a vedl ke změně mocenské geometrie uvnitř tzv. Trojky, tj. mocenského uskupení prezidenta, premiéra a předsedy parlamentu, kteří si dělili moc a vliv v rámci státu mezi sebou, případně o něj soupeřili a způsobovali tak v zemi politické krize. Jejich arbitrem se proto stal Damašek, který měl po občanské válce v Libanonu rozhodující slovo.¹¹⁰ V současné době je však jeho mocenská role oslabená a jeho i dříve značně kontroverzní stabilizační role v Libanonu se stává nejistou.

Oproti jiným ústavám je ta libanonská v některých pasážích nezvykle podrobná, často odkazující na jiné zákony a nařízení. Slučuje v sobě ústavu a listinu základních práv a svobod a často řeší do detailu záležitosti, kterými by se jinde zabíral zákon, vládní rozhodnutí nebo správní nařízení. Sama o sobě je částečně nesrozumitelným dokumentem, protože její odkazování na další dokumenty znemožňuje pochopení bez znalosti politického kontextu.

Libanonská ústava především reaguje na krize a negativní rysy politického systému před a za libanonské občanské války a vytyčuje kýžený stav, kterého chce dosáhnout. Je zde tedy časové hledisko, protože přes všechnu rigiditu neoficiálního libanonského politického systému a snahu vládnoucích elit petrifikovat status quo vychází libanonská ústava z přesvědčení, že konfesionalismus bude postupem času hrát v libanonské politice čím dál menší roli, až jednou přijde tzv. třetí republika, v níž bude zrušen.

Libanonská ústava ve své preambuli a některých dalších částech fakticky popisuje onen kýžený stav a nikoliv realitu, která v Libanonu existuje. Například charakteristika politického systému v Libanonu na základě oddělení a rovnováhy mocí ve vládě a postupném zákazu konfesionalismu jako principu libanonské politiky neodpovídá tomu, co se v Libanonu za posledních 20 let odehrává – tj. důraz na konfesionalismus a význam neoficiálního politického systému zahrnujícího aktéry, jako jsou feudální rodiny či *zu'ama'u* („mocní muži“, „*big men*“)¹¹¹. Dalším příkladem je konstatování, že Libanon je domovem pro všechny libanonské občany, aniž by bylo zcela jasné, kdo všechno může či nesmí být libanonským občanem. Ústava dále klade důraz na rovnocenný rozvoj všech regionů země, což je opět v ostrém kontrastu s realitou.

¹⁰⁹ Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 16.

¹¹⁰ Traboulsi, Fawwaz: *A History of Modern Lebanon*, str. 245-246.

¹¹¹ K roli *zu'ama'u* v libanonské politice viz: Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 70-71.

Libanonská ústava tedy sice sama o sobě neodpovídá realitě, avšak funguje jako důležitá součást politického systému, který je zasazen do specifického libanonského kulturního a mezinárodního kontextu. Legitimita současného politického systému a ústavního pořádku pochází z jeho deklarované dočasnosti. Kromě některých vůdců náboženských komunit v Libanonu, kteří mohou svoji legitimitu čerpat z náboženství či s ním spojených ideologií, totiž velké části vládnoucí elity chybí legitimita, neboť se dostala k moci prostřednictvím války, obchodu, podnikání či korupce a opírá se o svoje klientelistické sítě. Žádný „vyšší princip“ či volba lidu ospravedlňující její moc však neexistuje.

2.2.2 Nepsané normy a principy „libanonského bezp. systému“ (LSS)

Válka, nestabilita a politické násilí jsou nedílnou součástí libanonské historie i přítomnosti a přesto je Libanon klidnější, než by se dalo očekávat vzhledem k tomu, jak je libanonský stát slabý a libanonské sousedství (tj. Sýrie) v současnosti dramaticky nestabilní. Důvody této relativní libanonské stability tkví totiž i v nejrůznějších nepsaných pravidlech a principech, na jejichž základě LSS rovněž funguje. Jejich účelem je udržování míru a stability, řešení sporů, zvládání krizí a vyhýbání se občanské válce. Jedná se o dlouhodobé obecně platné normy.

Některé problémy, jimž LSS v libanonské společnosti čelí

Braní spravedlnosti do vlastních rukou, absence důvěry ve státní instituce a schopnost státu vynutit právo a udržet pořádek jsou v libanonské společnosti široce rozšířené.¹¹² V dobách krize či pocitu ohrožení to pak přispívá k militarizaci společnosti, která nevěří, že stát bude schopen situaci zvládnout a tak se sama vyzbrojuje¹¹³, čímž ovšem dále oslabuje monopol státu na použití síly.

Vždy komplikovaná situace v Libanonu vylučuje možnost dosažení normality v libanonské politice. Stát nevykonává suverenitu nad celým územím země, ne každý z obyvatel, který v Libanonu žije, smí mít libanonské občanství či mít jisté, že o něj nepřijde.¹¹⁴ Spory o

¹¹² Viz například: Alami, Mona: *The forgotten north* [on-line].

¹¹³ Například po vypuknutí nepokoj v Sýrii v roce 2011 došlo k vzrůstu poptávky po nelegálních střelných zbraních v Libanonu. Cena zbraní se na černém trhu za první dva měsíce od vypuknutí protestů zvýšila hned trojnásobně. (Alami, Mona: *As Arab Spring continues, black markets boom* [on-line].)

¹¹⁴ Nash, Matt: *Lebanese no more* [on-line].

hranice nejsou uspokojivě vyřešeny, milice Hizbulláhu mají lepší výzbroj než libanonská armáda a odmítají odzbrojit atd.

Malá libanonská politická scéna, často bazální a zároveň protichůdné zájmy domácích aktérů kombinované se zásadním vlivem velmocí mají za následek, že v politické nebo bezpečnostní krizi není v Libanonu pro tamější aktéry kam ustoupit a ohrožení tak může být rychle vnímáno jako existenční. Porážka vládnoucí elity jedné z komunit je nadto kvůli společné sektářské identitě vnímána jako porážka celé komunity, což může vést k mobilizaci jejích členů a agresivnímu jednání.¹¹⁵ Případný domácí konflikt pak může rychle eskalovat a v rozbíhající se dynamice konfliktu nemusí být prostor pro aplikaci stabilizačních mechanismů. O to větší důraz je pak kladen na takové normy a jednání, která mají preventivní charakter a konflikt pokud možno odvrátí či udusí v samotném zárodku.

Způsoby, kterými na tyto problémy libanonský bezpečnostní systém (LSS) reaguje

Je více možností, jak může LSS reagovat. Některé se dají nalézt v politice libanonského prezidenta Fu'ada Šihaba. Jde o **boj proti politické a sociální diskriminaci** či proti udělování privilegií vládnoucím elitám. Dále pak se jedná o Šihabův důraz na **silný státní aparát**, který byl v souladu s jeho snahou vytlačit z politiky tradiční feudální rodiny, které svým soupeřením a soukromými zájmy ohrožovaly libanonský rozvoj. Šihabovy úspěchy vzaly několik let po jeho odchodu z funkce v roce 1964 ovšem z větší části za své a návrat feudálních rodů do politiky předznamenal počátek občanské války v Libanonu.

S bojem proti diskriminaci úzce souvisí **reprezentativnost a proporcionalita**. Ty jsou důležitými principy libanonské politiky, která krom jiného spočívá na systému konfesionálních kvót při obsazování pozic ve státním aparátu a vymezováním některých nejcitlivějších politických postů pouze pro některou z minorit, armádu nevyjímaje. Cílem je vytvořit mezi jednotlivými minoritami mocenskou rovnováhu, která však přesně neodpovídá demografické situaci, nýbrž přihlíží i k Národnímu paktu, aktuálnímu rozložení politických sil a dále například k nejruznějším úpravám kvót pro minority ve státních institucích.

¹¹⁵ Majed, Ziad: *On Consociationalism and Confessionalism in Lebanon* [on-line].

Tabuizace či alespoň **ignorování** některých témat ve veřejné debatě a LSS jsou dalším principem, jak se v Libanonu vyhnout násilnému konfliktu. Na některé politické otázky se tak nikdy nedostane řada (například změnění konfesionálních kvót na základě aktuálního demografického vývoje v populaci), čímž se zabrání případné politické krizi, kterou by vyvolalo narušení statu quo. **Chránění statu quo** je mimochodem dalším nástrojem pro zachování stability, byť se to členové libanonské diaspory obeznámení se životem mimo Libanon snaží změnit.¹¹⁶ V Libanonu však nejde jen o ignorování témat diskuze na politické úrovni, ale i ve sféře bezpečnostní. Důvody, proč byly LAF při bojích v Nahru 'l-Barid slabé, spočívají ve snaze je slabé udržet, aby se nestaly vlivnějším nástrojem při vnitropolitických konfliktech. Rozvoj LSS je tak omezen ignorováním jedné hrozby (zde sunnitští extrémisté) ve prospěch reakce na jinou (zde zneužití silných LAF některou z minorit).

Kromě tabuizace a ignorování jsou dalšími principy **popření a zapomnění**,¹¹⁷ což je nejmarkantněji vidět na případě současného přístupu libanonské populace k poslední občanské válce. Válka je často zesměšňována, zlehčována či se dokonce popírá, že se něco tak brutálního vůbec odehrálo. Nejde jen o pohled současné generace na historickou paměť o poslední občanské válce, ale i o situaci v libanonském školství, kde se záměrně neučí libanonská moderní historie ze strachu, aby nedošlo k radikalizaci či sporům o to, co a jak učit. Stejně popření skutečnosti je vidět po celou dobu existence nezávislého Libanonu na neprovádění národních censů, které by odhalily početní poměry jednotlivých konfesionálních minorit. Demografický a společenský vývoj je tak přejit oficiálním mlčením. V bezpečnostním sektoru se popření a zapomnění pro změnu používá například ve formě ahistorických mýtů, jejímž prostřednictvím je legitimována role LAF ve společnosti.

Identita a příslušnost k ní se opírají o symboliku, přičemž tato plní v libanonském veřejném prostoru několik funkcí. V první řadě vytyčuje sféry vlivu v dané oblasti, čtvrti či městě. Na druhém místě často slouží k vštěpování povědomí o přítomnosti daného aktéra na místě – například libanonská armáda na kontrolních stanovištích vštěpuje záplavou svých symbolů, že je to ona, kdo občanům zajišťuje bezpečnost, a totéž činí i Hizbulláh. **Symbolika a její rozmístění** tak zpřehledňuje libanonský politický terén. Kvalita, podoba, množství a způsob rozmístění symbolů totiž dává okolí vědět, jak si který politický aktér zrovna stojí či co prosazuje.

¹¹⁶ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 85.

¹¹⁷ Tamtéž, str. 84.

Pravidla nasazení libanonských ozbrojených složek

Na základě výše uvedených skutečností vyplývají tato obecná pravidla nasazení jednotek libanonského bezpečnostního aparátu:

- Přiměřenost akce = Aktér dělá jen to, co smí. - Například libanonský Hizbulláh není v Libanonu vládou označen za teroristickou organizaci a ani s ním není jako s teroristickou organizací zacházeno, protože by to nebylo vnitropoliticky únosné.
- Ochrana hlavních hodnot = Aktér dělá to, co musí. - Například LAF neudrží v palestinských utečeneckých táborech trvalou přítomnost kvůli politickým ohledům, ale v případě nutnosti jsou LAF ochotny jednat v palestinských táborech rozhodně. Ukázkou takového jednání byl konflikt mezi LAF a teroristickou skupinou Fathu 'l-'islami, která se v roce 2006 snažila dostat oblast tábora Nahru 'l-Barid zcela mimo kontrolu libanonského státu.
- Improvizace = Skoro všechny komponenty LSS jsou podfinancované a trpí nedostatkem výcviku, zázemí či vybavení. Mnohostranná improvizace v rovině technické i operační je proto nevyhnutelná. Příkladem je shazování bomb z narychlo upravených vrtulníků LAF v průběhu bojů v Nahru 'l-Barid, protože LAF nemají k dispozici moderní bitevní letouny na podporu pozemních jednotek.
- Zvážení širšího politického dopadu akce = Pokud aktér LSS nejedná adekvátně, může se situace dostat mimo kontrolu a skončit i občanskou válkou. Proto LAF nezasáhla při nepokojích v roce 2008 proti Hizbulláhu, který se snažil svrhnout legitimní vládu a obsadil západní Bejrút.¹¹⁸

2.2.3 Zahraniční politika a vztahy Libanonu

Mezinárodně-politická pozice Libanonu

Libanon je velmi malá země (zhruba jen 95 % rozlohy Středočeského kraje), která je vnitřně politicky, sociálně a nábožensky rozdělená. Jde o slabý stát, který není schopen plně hájit svoji suverenitu, teritoriální integritu a nezávislost. Libanon je mladý stát se slabou národní identitou. Jedná se navíc o psychologicky zjizvenou společnost a ekonomicky zmrzačenou zemi v důsledku několika občanských válek, zahraničních intervencí a okupací. Jeho hranice

¹¹⁸ *Lebanon: Hizbollah's Weapons Turn Inward* [on-line].

jsou umělým produktem 19. a 20. století, byly poskládány z teritoria několika osmanských provincií a ani dnes nejsou zcela jasně vymezené.

Pozice Libanonu v regionu Blízkého východu je strategická a geopolitika vždy hrála při utváření jeho dějin roli zásadní a většinou i negativní. Mezi nejvýznamnější skutečnosti v tomto ohledu patří zejména sousedství Libanonu s Izraelem a řada problémů z toho vyplývajících. Těmi jsou například okupace farem Šib^{ca} Izraelem, pobyt Palestinců v Libanonu, soustavné narušování libanonské suverenity Izraelem, uzavřené společné hranice a s tím spojený ekonomický úpadek oblasti jižního Libanonu a následná militarizace společnosti a růst vlivu náboženství¹¹⁹ v populaci. Je však vhodné dodat, že stejně tak libanonskou suverenitu porušuje prostřednictvím podpory Hizballáhu Írán.

Libanon je zemí, která má mnoho mocenských center, identit a loajalit a zároveň je předmětem mocenského soupeření vnějších aktérů. Koncem 19. století a dále pak až do 1. světové války byl Libanon jedním z kolbišť zápasu rodícího se arabského nacionalismu a panarabismu s osmanismem prosazovaným jako státní identita Osmanské říše. Po 1. světové válce v něm sváděly boj tendence prokoloniální vázané zejména na Francii a Velkou Británii s arabským nacionalismem a panarabismem. Po druhé světové válce se pak stal Libanon postupně bojištěm Západu s Východem, Izraele s Palestinci, Araby s Íránci či v poněkud posunutém rámci sunnitů se šiitů. Výsledkem je 16 let občanské války a trvající nestabilita.

U země o velikosti a pozici Libanonu je vztah mezi vnějšími a vnitřními faktory extrémně důležitý.¹²⁰ Není proto nikterak překvapivé, že situace v Libanonu je závislá na regionálním a světovém vývoji. Mezinárodní a regionální vývoj se proto neodvratně promítá do vnitropolitické situace v Libanonu, zvláště v případě, kdy jsou represivní kapacity libanonského státu omezené¹²¹. Krize v regionu se vždy projevila nestabilitou uvnitř Libanonu. Ať už v roce 1948 v důsledku vzniku Izraele, roku 1958 po Suezské krizi a osudově pak v roce 1975 po Jom Kippurské válce. Libanon není dostatečně silný, aby vnějším tlakům odolal a je příliš malý a špatně situovaný na to, aby se od nich mohl izolovat.

¹¹⁹ V případě jižního Libanonu se jedná zejména o šiu dvanácti imámů.

¹²⁰ Traboulsi, Fawwaz: *A History of Modern Lebanon*, str. VIII.

¹²¹ Silné represivní orgány libanonského státu, které vybudoval libanonský prezident a bývalý armádní velitel Fu'ad Šihab na přelomu 50. a 60. let, byly před libanonskou občanskou válkou rozpuštěny, což umožnilo vyzbrojení místních milic a následné vměšování ze strany Sýrie, Izraele a dalších států.

Koncepce libanonské zahraniční politiky – pracovní definice

Libanon nemá vlastní strategický dokument zabývající se vymezením a koncepcí své zahraniční politiky. Pro svoji práci ji proto chápu jako soubor pravidel a opatření, která byla explicitně nebo implicitně používána Libanonci při realizaci zahraniční politiky za dobu existence samostatného Libanonu. Takovýmto vymezením mohu zdůraznit její dlouhodobé a podstatné rysy a naopak potlačit rozhodnutí a akce, které přinese a odnese den.

Další faktory ovlivňující libanonskou zahraniční politiku

Kromě skutečností, které byly již v této kapitole výše uvedeny, ovlivňuje libanonskou zahraniční politiku ještě celá řada dalších faktorů. Vměšování cizích států do situace v Libanonu je časté, ať už se souhlasem některých domácích libanonských aktérů či dokonce na jejich žádost. Tím, že mezinárodní a regionální aktéři působí na vnitřní prostředí v Libanonu a chrání si v něm své zájmy, dochází k vyrovnávání sil a vnitřní libanonské mocenské rovnováze vylučující extrémní akce či jasnou převahu některé ze stran.¹²² Cizí interference a vliv vnějšího prostředí na domácí libanonskou stabilitu obecně způsobují, že v Libanonu není jasné rozlišení mezi zahraniční a domácí politikou. Podle Nassifa Hittiho je to také způsobeno otevřeností libanonského politického systému, který dovoluje všechny formy lobbingu se všemi aktéry.¹²³

Vzájemné uspořádání identit poskytuje Libanonu paradigma jeho zahraniční politiky. Libanonská identita je částí libanonských elit chápána jako historicky spojená s identitou fénickou a orientovaná na Západ, pryč od Arabského „Východu“. Vzhledem k ignoranci či upozadění zájmů Libanonu ze strany Západu v některých klíčových momentech jeho novodobé historie je však tato fénická identita rovněž inherentně spojena s pocitem izolace a opuštění Západem.¹²⁴

Libanonská kultura je většinou bipolární.¹²⁵ Zatímco dříve stál zmíněný fénicismus proti panarabismu a později panislamismu, dnes jde o protiklad křesťansko-sunnitské orientace země s orientací šíitskou. Libanonská zahraniční politika je trhána ve směru třech identitních

¹²² Hitti, Nassif: *The Foreign Policy of Lebanon: Lessons and Prospects for the Forgotten Dimension*, str. 8.

¹²³ Tamtéž, str. 3.

¹²⁴ Tamtéž, str. 13.

¹²⁵ Tamtéž, str. 4.

pólů: arabského (v čele se Sýrií), západního (zejména Francie) a s tím do určité míry spojeného pólu „*Libanonistů*“, kteří si zakládají na autonomní fénické identitě Libanonu. Těmto identitám a orientacím odpovídají i tři hlavní okruhy zahraničních vztahů Libanonu: arabský, v jeho rámci spíše separátní syrský a západní.

Systémové nedostatky libanonské zahraniční politiky

Jednou ze špatných vlastností Libanonců je jejich přeceňování objemu vlastních zdrojů k výkonu zahraniční politiky a pocit výjimečnosti Libanonců a Libanonu v regionální politice.¹²⁶ Na místo nezávislé a sebevědomé politiky však Libanon většinou končí v osidlech cizích aktérů, s nimiž se snaží spolupracovat či nalézt *modus vivendi*. Spolupráce domácích aktérů se zahraničními domácími aktéry v konečném důsledku mnoho nepřinese, protože silnější externí aktér jim nedovolí nezávisle jednat a za případné úspěchy získá veškerou odměnu.¹²⁷ Ve výsledku si tak externí aktéři z Libanonu dělají své vlastní bitevní pole a Libanon se stává pomyslným arabským Vietnamem, kde mocní měří své síly. Příkladem za všechny jsou značně ambivalentní dohody o bezpečnostní spolupráci, které Libanon podepsal roku 1991 se Sýrií.¹²⁸

Zahraniční vměšování spolu se zvykem domácích aktérů hledat si mocenskou podporu v zahraničí ve výsledku vychyluje domácí mocenskou rovnováhu v Libanonu a vzdaluje aktéry od nutnosti či možnosti mírového řešení sporu, protože nehrozí, že by jim v jejich vzájemném soupeření došly zdroje, neboť je mají poskytované ze zahraničí. To byl i hlavní důvod, proč poslední občanská válka v Libanonu trvala tak dlouho. Pro úspěšné vyhnutí se násilným konfliktům je v komplikované libanonské společnosti potřeba čas a klid, protože umožňují vyjednávání. Navíc čím déle období klidu a stability trvá, tím méně jsou aktéři zvyklí na násilí a mají více zažitý vzorec nenásilného chování.

Výsledná řešení libanonské zahraniční politiky

V politice slavného libanonského prezidenta Fu'ada Šihaba se dá nalézt neutralita v zahraničních vztazích a nezáúčastněnost v mezinárodní politice a paktech. Je z toho vidět, že

¹²⁶ Hitti, Nassif: *The Foreign Policy of Lebanon: Lessons and Prospects for the Forgotten Dimension*, str. 13.

¹²⁷ Tamtéž, str. 9.

¹²⁸ Moubarak, Walid E.: *The Position of a Weak State in an Unstable Region: The Case of Lebanon*, str. 19.

mezi hlavní principy libanonské stability patří řešení domácích sporů skrze vyjednávání bez interference vnějších aktérů. Jinými slovy: izolace vnitřní libanonské politiky od politiky mezinárodní a od vnitřní politiky sousedních zemí. Garantem této izolace měl být silný státní aparát, represivní složky nevyjímaje.

Opačné řešení nabízela koncepce libanonské zahraniční politiky uskutečňovaná krátce před poslední občanskou válkou. Libanon měl být záměrně vojensky slabý (tj. devalvovat své vojenské schopnosti), jednat mírumilovně a opírat se o přátelské vztahy a mezinárodní kooperaci, avšak nadměrně se při tom nevázat na spolupráci s Araby.¹²⁹ V konfliktu mezi Izraelem měl být Libanon neutrální a stát stranou.

Za poslední občanské války v Libanonu se jako další druh řešení komplikovaných libanonských vztahů s vnějšími aktéry razil pragmatismus. Tento pragmatismus měl při uzavírání aliancí převahu nad ideologickými či identitními překážkami a umožnil, že každý aktér se mohl dočasně paktovat s kýmkoliv. Byly zde však jisté limity. Například panovalo tabu otevřené spolupráce s Izraelem. To byl také důvod, proč se zahraniční vojenská síla v Libanonu neprojeví stejnou měrou ve skutečném politickém vlivu. I Sýrie byla proto v Libanonu i v době před stažením svých jednotek spíše aktérem obstruktivním než konstruktivním, protože na konstruktivní jednání jí chyběla v Libanonu širší podpora.¹³⁰

Všechna uvedená řešení zůstávají v libanonské politické kultuře stále živá a ovlivňují podobu zahraniční politiky. Obecně je možno říci, že vládnoucí elity jsou dnes přesvědčeny, že nezávislost a bezpečnost Libanonu má primárně spočívat na zahraničních garancích a ne domácí armádě či jiných domácích ozbrojených složkách státu.

Libanonská zahraniční politika: vize a koncepce

Libanon se během většiny své nezávislé existence snažil razit neutrální zahraniční politiku, která se mísila s představou Libanonu coby Švýcarska Blízkého východu a to nejen v rovině finanční ale i zahraničně-politické. Libanon se však vždy nesnažil držet stranou dění. V některých momentech jeho zahraniční politika obsahovala možná až mesianistické tendence, když se snažil změnit regionální mocenskou situaci, ač na to sám neměl dostatek

¹²⁹ Hitti, Nassif: *The Foreign Policy of Lebanon: Lessons and Prospects for the Forgotten Dimension*, str. 9.

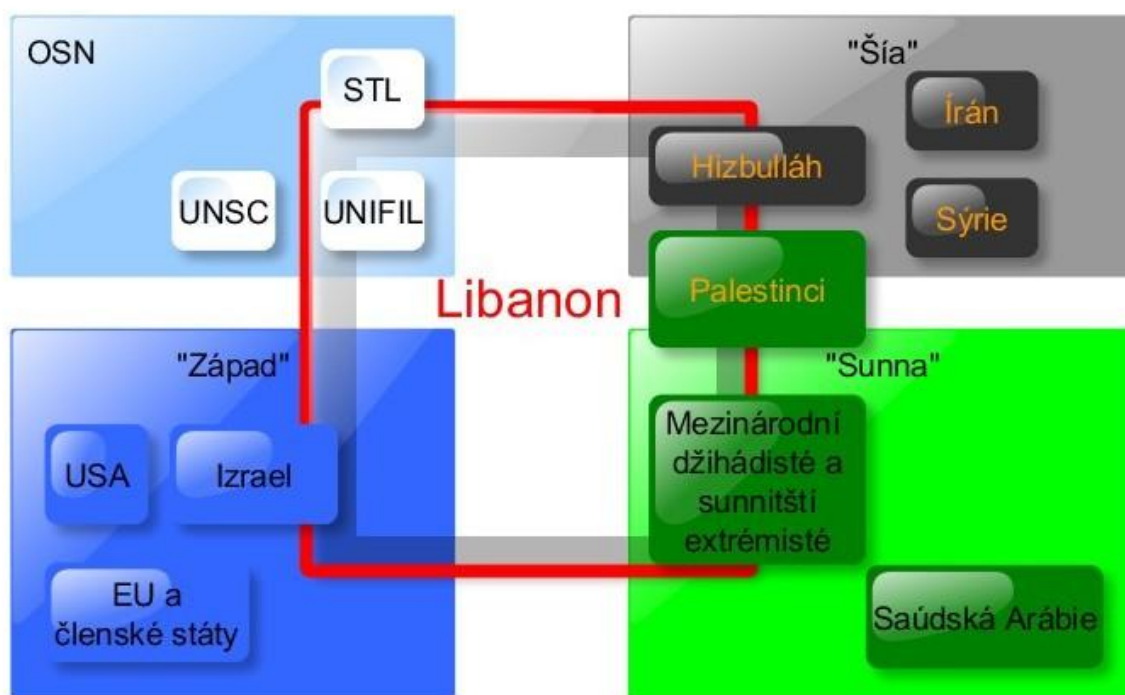
¹³⁰ Tamtéž, str. 6.

zdrojů a považoval sám sebe za jediný západní model v arabském světě, za bojovníka bijícího se za křesťanské minority či za baštu minorit obecně.¹³¹ Takováto aktivní politika je však v dnešní době pro Libanon nemožná.

Nassif Hitti vidí v libanonské zahraniční politice obecně dvě hlavní tendence. První je politika konfrontace, která je v historii Libanonu poměrně vzácným jevem a spočívá v ražení zahraničně-politické orientace země jejími vedoucími představiteli i za cenu zničení vnitropolitického konsenzu.¹³² Obvyklá je naopak tzv. politika ústupků a nuceného kompromisu, který má však často za výsledek jen odklad krize a její zhoršení. Příkladem je souhlas libanonské vlády s tím, aby Organizace pro osvobození Palestiny (PLO) bez kontroly státu používala libanonskou půdu jako základnu pro své operace.

Grafické schéma číslo 2

Mezinárodní pozice Libanonu

Zdroj: autor

¹³¹ Hitti, Nassif: *The Foreign Policy of Lebanon: Lessons and Prospects for the Forgotten Dimension*, str. 13-14.

¹³² Tamtéž, str. 12.

2.3 Referenční objekty libanonského bezp. systému (LSS)

2.3.1 Libanon

Co je Libanon?

Primárním účelem LSS je zajišťovat národní bezpečnost Libanonu (tj. především jeho suverenitu a existenci) a naplňovat jeho další bezpečnostní zájmy. Avšak co je vlastně Libanon? Navíc se pojem Libanonu dá v kontextu jeho ochrany ze strany LSS rozdělit přinejmenším na tyto části: libanonské politické zřízení, libanonský stát, libanonská identita a libanonská entita. Ještě by se dala vymezit kategorie libanonská společnost či libanonský národ. O tomto „*lidském a individuálním*“ aspektu Libanonu coby referenčního objektu LSS však pojednávám separátně v následující kapitole 2.3.2.

Libanonské politické zřízení

Je Libanon skutečnou moderní demokracií nebo je tomu tak jen na povrchu v případě institucionální struktury oficiálního politického systému a státních institucí?¹³³ Případně existuje v Libanonu speciální druh demokracie zvaný konsociační¹³⁴? Nebo jde o sektářskou společnost, kde se obsazování politických postů a distribuce moci řídí zásadami konfesionalismu a jednotlivé komunity jsou rukojmím vládnoucích rodů a stran? Je v Libanonu parlamentní systém vlády¹³⁵ nebo jsou poslanecká křesla pouhým nástrojem pro udržení sektářsko-feudálního způsobu distribuce moci ve společnosti? Není Libanon coby suverénní republika jen jakousi nominální zástěrkou pro svůj neoficiální politický systém tvořený řadou nestátních aktérů, jako jsou *zu'ama'u* (tj. velcí mužové, bossové), feudální rodiny, klany, vládnoucí elity jednotlivých libanonských regionů, sekt atd.?

Již jen na základě rozmanitosti všech těchto otázek je možno říci, že libanonské politické zřízení je unikátní a žádná z existujících politologických kategorií jej není schopna beze zbytku uchopit v jeho celistvosti. Libanon si ze svého okolí a ze své minulosti bere řadu rysů

¹³³ Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 5-6.

¹³⁴ Pro definici konsocialismu viz: Majed, Ziad: *On Consociationalism and Confessionalism in Lebanon* [on-line].

¹³⁵ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 71.

nejrůznějších politických systémů. Obecně je možné říci, že jde o elitistický politický systém,¹³⁶ který má částečně¹³⁷ rysy konsociační demokracie, je sektářský, obsahuje i tradiční feudální aktéry a má svojí oficiální a neoficiální systémovou rovinu. LSS chrání stávající libanonské politické zřízení a chrání jej přitom celé – jak jeho institucionální a oficiální část, tak i část neoficiální, pololegální a často i skrytou.

Libanonský stát coby instituce

Libanonský stát coby instituce je součástí větší libanonské entity. Je slabý a zároveň vysoce životaschopný, schopný překonat nesčetné politické krize, invaze a občanské války. Ne všichni obyvatelé Libanonu se s ním však jsou schopni a ochotni ztotožnit a i libanonský stát odmítá akceptovat řadu obyvatel Libanonu za své občany. V neposlední řadě je třeba uvést, že ač by měl být libanonský stát přítomen v celém Libanonu, v některých částech země tomu tak není a stát je jak v rovině své fyzické přítomnosti, tak v rovině poskytování služeb občanům zcela nepřítomen.¹³⁸

Libanonská identita

Libanonská identita je referenční objekt LSS úzce spjatý s kulturní bezpečností a samotnou samostatnou existencí Libanonu jako nezávislé entity. Libanon sice na jednu stranu není podčástí žádné jiné identity a je svébytný. Na druhou stranu však na daném teritoriu existuje paralelně s dalšími lokálními a transnacionálními identitami (např. sunnitská, šíitská, levantská/syrská, arabská, křesťanská, muslimská...). Libanonská identita je do jisté míry kosmopolitní, spojená s libanonskou diasporou a libanonskými schopnostmi podnikat a obchodovat. Je však také hluboce lokální až místně roztržštěná, což je vidět na tom, jak se region od regionu liší libanonský dialekt či historická paměť.

Libanon má 18 oficiálně uznávaných konfesionálních minorit. Každá z nich představuje nějakým způsobem transnacionální identitu. Zároveň lze v Libanonu nalézt množství dalších transnacionálních identit založených částečně etnicky (např. Arabové) či ideologicky (např. komunisté a socialisté). Způsob, jak se s těmito identitami libanonský veřejný život

¹³⁶ Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 7.

¹³⁷ Viz: Majed, Ziad: *On Consociationalism and Confessionalism in Lebanon* [on-line].

¹³⁸ Alami, Mona: *The forgotten north* [on-line].

vyrovnává, je prostý – žádný upřímný dialog usilující o národní usmíření a jednotu se na úrovni vládnoucích elit nekoná.

Budování LSS úzce souvisí s budováním libanonského státu a národní identity, což je asi největší výzva, které Libanon po dobu své nezávislé existence čelí. Je třeba říci, že identita Libanonu je neoddělitelná od jeho nedostatků. LSS je zde od toho, aby chránil libanonskou identitu a v duchu Národního paktu ji neobětoval ve prospěch jiné identity či kulturní orientace země. Těžko se však dá očekávat, že libanonskou národní identitu bude možno někdy jednoznačně uchopit. Navíc každý v ní vidí něco trochu jiného.

Libanon jako samostatná entita

Považovat za Libanon suverénní teritoriálně jasně vymezený stát obývaný libanonskými občany tvořícími libanonský národ je takřka utopické. Libanon nevykonává plnou suverenitu nad svým územím, jeho hranice nejsou jasně vymezené, ne všichni obyvatelé mají libanonské občanství a pojem „*libanonský národ*“ pro ně často znamená méně, než jiné identity, s nimiž se ztotožňují.

Dá se nalézt řada specifíků, které Libanon od ostatních zemí regionu odlišují. Libanon je například jediná země Blízkého východu, která má víc území tvořeného horami než pouští.¹³⁹ Je také jedinou zemí Blízkého východu s tak velkou křesťanskou menšinou a spolu s Irákem i jedinou blízkovýchodní zemí, kde je vláda složena na základě konfesionalního principu. Role náboženských menšin je v Libanonu rovněž velmi specifická. Po Iráku a Bahrajnu má Libanon největší šíitskou menšinu a je jedinou zemí, kde hrají drúzové tak důležitou roli v politickém a společenském životě. Libanon každopádně není jednolitým celkem. Jednotlivé regiony se od sebe výrazně liší. Kupříkladu Bejrút je světem sám pro sebe. Jih Libanonu působí spíše dojmem Palestiny, zatímco Wadi l-Biqa^c a oblast Hermelu jsou spíše syrské.

Charles Malik vymezil celkem 10 charakteristik, bez nichž by Libanon nebyl unikátní svébytnou entitou a neexistoval tak, jak jej známe.¹⁴⁰ První takovou charakteristikou jsou libanonské hory, které s sebou přinášejí faktor separace Libanonu od pouště a vnitrozemí a orientaci ke Středozemnímu moři. Druhou charakteristikou je libanonská vesnice se svým

¹³⁹ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. XV.

¹⁴⁰ Malik, Charles: *Lebanon in Itself*, str. 14-15.

veselým, klidem, tradicí, stabilitou a úzkým soužitím s přírodou. Třetí je turistická poloha Libanonu spolu s jeho kulturním a historickým dědictvím a neoddělitelností historie Libanonu a Západu. To vše je pak podtrženo libanonskou mnohatisíciletou civilizační kontinuitou.¹⁴¹ Čtvrtou je Libanon coby středisko mezinárodního obchodu a služeb. Jeho role obchodníka jako prostředníka a jeho výsledný levantinský charakter, který je spojený s jistou vykořeněností a obchodnickou přelétavostí. Ne nadarmo Libanonský historik Albert Hourani nazývá Libanon „*obchodnickou republikou*“¹⁴².

Pátou charakteristikou libanonské entity je fenomén libanonské emigrace se svým historickým a existenčním významem pro Libanon. Emigrace je o braní a dávání, spíše však to první, neboť víc Libanonců odešlo či se narodilo mimo Libanon, než v něm dnes žije. Libanonská emigrace je tak zdrojem jak národní pýchy, tak i tragédie. Šestou charakteristikou, bez níž by Libanon neexistoval, je tamější křesťansko-muslimské soužití.¹⁴³ Sedmou je zodpovědná svoboda jedince, skupiny a komunity, která implikuje lidská práva, občanské svobody a politická práva. Není náhodou, že v rámci arabského světa jsou v Libanonu jedna z nejsvobodnějších médií.

Sedmou je otevřenost Libanonu ke světu v čase a prostoru, což implikuje tamější otevřený a univerzální humanismus a kulturní výměnu.¹⁴⁴ Osmou je intelektuální význam Libanonu na Blízkém východě a ve světě ve smyslu Libanonu coby majáku vědění a vzdělání. Ukázkou je pak jméno, jaké má Americká univerzita v Bejrútu ve světě. Poslední desátou charakteristikou je omezený příspěvek Libanonu na mezinárodní aréně, který se projevuje jeho povětšinou umírněnou neutrální zahraniční politikou.

Soudržnost všech aspektů Libanonu pak vytváří jeho unikátnost.¹⁴⁵ Libanon však podle mne není jen průsečíkem těchto charakteristik. Je i zosobněním jejich opaku, ať už jde o dekadenci, úpadek vzdělanosti, uzavřenost, sektářskou nenávist, cenzuru či v podstatě otevřeně deklarované sociální sobectví bohatých vůči chudým. Charles Malik své charakteristiky definoval před poslední občanskou válkou v Libanonu. Tyto charakteristiky

¹⁴¹ Malik, Charles: *Lebanon in Itself*, str. 18.

¹⁴² Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 6.

¹⁴³ Malik, Charles: *Lebanon in Itself*, str. 22.

¹⁴⁴ Tamtéž, str. 28.

¹⁴⁵ Tamtéž, str. 9.

sice v dnešní době neztratily nic ze své relevance, ale přidaly se k nim i temné tendence libanonské společnosti posílené 15 lety občanského konfliktu.

Libanon jako entita je křehký a zranitelný¹⁴⁶, podle Malika je však také věčný. Pro jeho vnímavého obyvatele se v současné libanonské realitě střetává potěšení z biblické velikosti Libanonu s pocitem existenciálního studu způsobeného tím, že tato velikost neodpovídá žité skutečnosti.¹⁴⁷ Pokud LSS v čele s LAF něco chrání, pak je to právě Libanon coby entita. Všechny akce LSS a jeho komponentů tak musí být vnímány prizmatem ochrany libanonské entity, jakkoliv se z krátkodobého pohledu mohou jevit egoistické či jako kolaborace s vnějšími aktéry. Ve výsledném souhrnném efektu totiž umožňují Libanonu přežít. Například skutečnost, že LAF nechrání libanonské hranice před výpady syrských prorežimních jednotek, napomáhá zabraňování eskalace napětí v Libanonu mezi příznivci a odpůrci syrského režimu.

2.3.2 Libanonci

Kdo jsou Libanonci?

Obyvatel Libanonu je přes 4,1 milionu.¹⁴⁸ Je jisté, že někteří z nich jsou Libanonci, je však diskutabilní, kdo z nich jimi vlastně je. NSS by měl chránit občany daného státu. Aspoň tak by tomu bylo v ideálním případě. Avšak definovat, kdo je Libanonec, není jednoduché a ani pro to neexistuje definitivní odpověď už jen proto, že chybí mnohokrát avizovaný zákon, který by se problematice libanonského občanství komplexně věnoval a sjednotil pravidla pro jeho udělování. Přidělení či odnětí občanství v Libanonu je tak předmětem směsi chaosu, správních opatření, soudních rozhodnutí a politicky motivovaných úprav včetně rozhodnutí s retroaktivní platností. Je však řada hledisek, z kterých může být „*Libanonec*“ jinak definován. Tato kapitola se ve stručnosti pokusí načrtnout ta nejdůležitější.

Libanonci a etnicita

Z etnického hlediska jsou obyvateli Libanonu Arabové, Libanonci s místními kořeny (Féničané?), Palestinci, Syřané či nejrůznější cizinci z Asijských zemí i odjinud. Tato etnika

¹⁴⁶ Malik, Charles: *Lebanon in Itself*, str. 42.

¹⁴⁷ Tamtéž, str. 66.

¹⁴⁸ *Lebanon* [on-line].

je většinou těžké definovat a nejrůznějšími způsoby se překrývají či mísí. Jsou bývalí beduíni ze syrsko-libanonského pomezí, kteří ještě roky po vyhlášení nezávislého Libanonu neměli ničí občanství, původem Syřané či Libanonci? Dá se na to vůbec odpovědět? Jsou Libanonci Arabové nebo mají jen převážně arabskou kulturu? Je fénická identita části Libanonců ahistorický mýtus nebo jde o hmatatelnou skutečnost zračící se v jejich nearabských rysech? Ať tak či onak, největší výzvu libanonské etnické identitě představují libanonští Palestinci. Podle údajů UNRWA z roku 2006 jich žilo v uprchlických táborech v Libanonu 409 714.¹⁴⁹

Libanonci a jazyk

Obyvatelé Libanonu arabštinu často příliš neovládají, byť se oficiálně tvrdí, že je jazykem 95 % obyvatel. Někteří Libanonci hovořící místními dialekty dokonce ani nejsou schopni používat arabské písmo a pomáhají si latinkou. Míchání arabštiny s francouzštinou či angličtinou jak na úrovni stylistiky, lexikologie či morfologie není nijak neobvyklé. Pro část obyvatelstva je arabština podřadný jazyk, místo něhož je vhodné používat francouzštinu. Znalost moderní spisovné arabštiny je vzácností a místním obyvatelům není srozumitelná. Libanonské hory navíc způsobily, že v Libanonu existuje řada vzájemně srozumitelných, nicméně odlišných dialektů. Výjimkou z oficiálně arabsky mluvící populace jsou pak Arméni, kteří si ponechávají vlastní jazyk. Arménštinou v Libanonu jako svým primárním jazykem mluví údajně 4 % obyvatel.¹⁵⁰

Libanonci a náboženství

V Libanonu je nyní celkem 18 státem oficiálně uznaných náboženských sekt: šíité, sunnité, drúzové, 'al-'Isma'ílijuna, alawité, maronité, římské katolíci, řecko-ortodoxní, melkitští řečtí katolíci, arménsko-ortodoxní, syrští katolíci, arménští katolíci, syrsko-ortodoxní, chaldejci, asyřané, koptové a protestanti. 1,3 % obyvatelstva pak vyznává jinou víru.¹⁵¹ Žádná z těchto sekt není omezena pouze na Libanon a představují tak v Libanonu transnacionální identity.

Libanon býval dříve označován za převážně křesťanskou zemi, což byl ovšem ahistorický mýtus přinejmenším již v roce 1920, kdy panovala v tehdy ještě nesamostatném Libanonu

¹⁴⁹ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 59.

¹⁵⁰ Tamtéž, str. 49.

¹⁵¹ Tamtéž.

početní převaha muslimů nad křesťany.¹⁵² Křesťanská většina v cenzu z roku 1932 byla založena na “*zpochybnitelném vyloučení značného počtu residentů na libanonském teritoriu a naopak diskutabilním zahrnutí velkého počtu emigrantů*”¹⁵³, kteří byli většinou křesťany.

Náboženské sekty jsou v Libanonu víc, než jen zdrojem identity řady obyvatel. Jsou obecně nástrojem identifikace a solidarity. Jedná se o klientelistické sítě, které mají odolávat nerovnostem místního trhu a ekonomiky, soutěžit o jejich benefity a přivlastňovat si sociální funkce státu¹⁵⁴, zvláště pokud je stát slabý nebo ve svých funkcích selhává či je odmítá¹⁵⁵ pro část populace vykonávat. Sekty jsou tedy především nástroj pro distribuci zdrojů zastupující stát a nikoliv alfa a omega identity Libanonců.

Libanonci a místo pobytu

Mimo Libanon žije více Libanonců a jejich potomků než v samotné vlasti. Jen amerických Libanonců jsou 3 miliony, řada z nich na vlivných pozicích.¹⁵⁶ Další jsou rozptýleni například v arabském světě, Karibiku či Jižní Americe. Někteří si zachovávají dvojí občanství anebo posílají domů příbuzným část svých příjmů. Málokdy se však ve své nové vlasti zapojují do lobování ve prospěch Libanonu¹⁵⁷ a jejich pouta k původní domovině se oslabují.

Problém libanonského občanství

Jasný pojem „*libanonský občan*“ neexistuje. Libanonským občanem někdy může a jindy naopak nesmí být jak dlouhodobý obyvatel Libanonu, tak dlouhodobý emigrant, jednotná dlouhodobě platná pravidla přitom neexistují. Do posledního libanonského cenzu v roce 1932 tak byli započítáni i emigranti dlouhodobě se zdržující mimo území Libanonu, ačkoliv většina z nich ani neplatila libanonskému státu daň, přičemž o svém započítání často ani neobdrželi žádný doklad.¹⁵⁸

¹⁵² Maktabi, Rania: *The Lebanese Census of 1932 Revisited. Who Are the Lebanese?* [on-line].

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Traboulsi, Fawwaz: *A History of Modern Lebanon*, str. viii.

¹⁵⁵ Libanonský stát například odmítal poskytovat sociální zajištění i těm libanonským šíitům, kteří nebyli po poslední válce na straně Hizballáhu. Tím je donutil, aby využívali jeho vlastní sociální sítě.

¹⁵⁶ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 5.

¹⁵⁷ Tamtéž, str. 6.

¹⁵⁸ Maktabi, Rania: *The Lebanese Census of 1932 Revisited. Who Are the Lebanese?* [on-line].

Libanonské občanství bývá udělováno selektivně a to na základě sociálně-třídních a etnických předpokladů. Proto obdrželi v 50. letech ve velkém počtu občanství bohatí palestínští křesťané, kteří uprchli do Libanonu, avšak muslimských Palestinců se udělování libanonského občanství týkalo jen málo.¹⁵⁹ Snahou bylo udržet politický status quo mezi libanonskými náboženskými sektami, který byl kodifikován na základě účelově zmanipulovaného cenzu z roku 1932 v Národním paktu z roku 1943. Ještě před příchodem Palestinců v roce 1948 však uplatňoval libanonský režim vůči obyvatelstvu selektivní politiku udělování občanství.

Vlastnictví libanonského občanství neznamena, že osoba nemůže mít druhé občanství, což je v Libanonu velmi časté, či že v budoucnu nemůže o nabyté libanonské občanství přijít. Příkladem je nedávná denacionalizace části Palestinců žijících v Libanonu.¹⁶⁰ Někteří Palestinci tedy libanonské občanství obdrželi, jiní zůstávají či se naopak opět stali osobami bez občanství a vlastního státu. Nejde tak o osoby s plnohodnotným občanstvím (arabsky „*ġinsijatun*“), ale jen statutem obyvatele (arabsky „*muwaṭanatun*“). Kromě Palestinců čelí problémům s občanstvím i potomci obyvatel z okolí měnící se palestinsko-libanonské a posléze izraelsko-libanonské hranice.

Kromě výše uvedených problémů stojí v cestě hladkému určování libanonského občanství celá řada dalších překážek. Například padělání dokumentů, korupce či nemožnost registrovat narozené děti během poslední občanské války. Je navíc na náboženských komunitách informovat stát o demografickém vývoji. Ne vždy to však představitelé dané komunity činí. Výsledkem je jak existence „*mrtvých duší*“, tak „*skrytých*“ obyvatel. „*Skrytí*“ obyvatelé však mohli vzniknout i řadou jiných způsobů, například snahou rodičů syna nezapsat a vyhnout se tak branné povinnosti.

Identitu Libanonců i celého Libanonu by nepochybně pomohl vyjasnit nový národní census s jasně vymezenými pravidly definujícími, kdo je Libanonec. Extrémistické pohledy na rozsah budoucího národního cenzu v Libanonu jsou však následující: Křesťané v Libanonu chtějí do národního cenzu započítat všechny emigranty, muslimové je naopak chtějí zcela ignorovat. Výsledkem, spolu s dalšími mocensko-politickými příčinami, je nekonání

¹⁵⁹ Maktabi, Rania: *The Lebanese Census of 1932 Revisited. Who Are the Lebanese?* [on-line].

¹⁶⁰ Nash, Matt: *Lebanese no more* [on-line].

národních cenzů od roku 1932. Každopádně občanství nemůže samo od sebe způsobit, že se daný jedinec nebude vnímat jako příslušník jiného národa.

Obyvatel Libanonu nemusí být libanonský občan

Libanon je kosmopolitní země situovaná na místě, které bylo vždy klíčové pro mezinárodní obchod. Není překvapující, že v Libanonu žije a pracuje řada cizinců, například ze Sýrie, Afriky, Asie ale i Evropy. Jsou zde jak křesťané, kteří uprchli z jiných blízkovýchodních zemí před pronásledováním, tak političtí disidenti. Někteří časem obdrželi občanství, jiní, zejména chudí migranti, v podstatě otročí v nelidských podmínkách a jsou předmětem obchodu s lidmi či jiného organizovaného zločinu.

Libanonská identita Libanonců?

Libanonská identita Libanonců existuje, je velmi komplexní a pro většinu Libanonců je jejich primární (!) identitou.¹⁶¹ Pro některé je primární identitou naopak sekta.¹⁶² Jiní se chápou jako Libanonci, protože členové jejich komunity byli zahrnuti v cenzu v roce 1932. Možností ztotožnění se nebo naopak odmítnutí libanonské identity je tak celá řada. Vše komplikuje jak snaha Libanonců získat druhé občanství, jejich emigrace a oslabování pouta k vlasti,¹⁶³ tak vnitřní ostré sociální rozpory mezi jednotlivými regiony Libanonu – zejména mezi Bejrútem a zbytkem země a guvernorátem Mount Lebanon a zbytkem země.

Libanonská identita versus regionální transnacionální identity

Libanonská identita existuje na území Libanonu vedle dalších identit včetně těch, které přesahující hranice státu. Pojem národa je v libanonském kontextu chápán někdy velmi svérázně. Transnacionální identita se tak může ve formě náboženské sekty stát lokálním vyjádřením „*libanonského národa*“. V Libanonu měly celkem tři sekty ambici vnímat termín „*národ*“ natolik elasticky, aby se za něj mohly subjektivně považovat. Šlo o maronity, šíity a drúzy.¹⁶⁴

¹⁶¹ Badran, Tony: *Theo Hanf on Lebanon* [on-line].

¹⁶² *I am Lebanese !!!* [on-line].

¹⁶³ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 153.

¹⁶⁴ Hitti, Nassif: *The Foreign Policy of Lebanon: Lessons and Prospects for the Forgotten Dimension*, str. 7.

Tabulka 2									
Konfesionální složení společnosti, léta 1932-2010 v %									
Minority ▼	Rok								
	1932		1956 ¹⁶⁵	1985	1986 ¹⁶⁶	2004	2005 ¹⁶⁷	2007	2010
	A ¹⁶⁸	B ¹⁶⁹							
Křesťané	58,5	48,3	54	25		25-39	40,8		39
Maronité	33,5	28,7		16	16		21,1	22	
Katolíci	7,3	5,9			3			4	
Ortodoxní	12,8	9,7			5			8	
Arméni	3,3	4,0							
Židé						0	0	0	
Muslimové	40,4	48,7	44	75	75	61-76	58,3	62	59,7
Sunnité	18,6	22,5		27	27	28-35	26,5	28	
Šiité	15,9	19,5		41	41	28-35	26,2	28	
Drúzové	5,9	6,7		7	7	5-6	5,6	6	
<u>Zdroje:</u> <i>Contemporary Distribution of Lebanon's Main Religious Groups</i> [on-line]. <i>A Country Study: Lebanon</i> [on-line]. <i>Lebanon - International Religious Freedom Report 2005</i> [on-line]. <i>Lebanon - International Religious Freedom Report 2006</i> [on-line]. <i>Lebanon - International Religious Freedom Report 2007</i> [on-line]. <i>Population</i> [on-line]. Maktabi, Rania: <i>The Lebanese Census of 1932 Revisited. Who Are the Lebanese?</i> [on-line].									

Hlavní demografické trendy spojené s konfesionalitou v libanonské společnosti:

- Muslimové mají v nezávislém Libanonu větší natalitu než křesťané.
- Šiitští muslimové mají větší natalitu než sunnité.
- Míra emigrace libanonských křesťanů byla vždy vyšší (zvláště během poslední občanské války), než u muslimů.¹⁷⁰

¹⁶⁵ Muslimové v oblastech vzdálených od Bejrútu nebyli často započítáni.

¹⁶⁶ Včetně palestinských uprchlíků, tj. 15,38 % tehdejší libanonské populace.

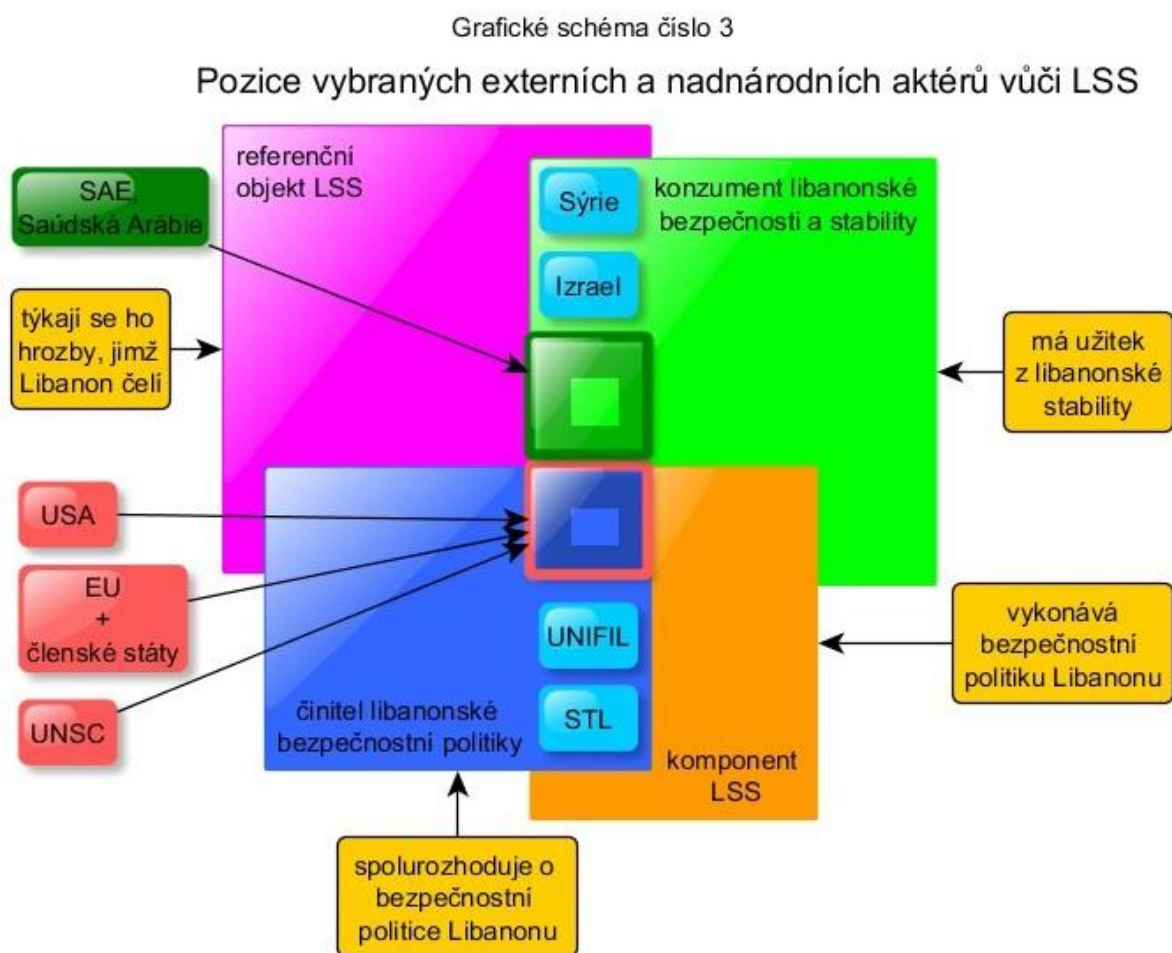
¹⁶⁷ Lidé, kteří mohou volit ve volbách v Libanonu.

¹⁶⁸ Sekty v % z celkového počtu všech libanonských občanů.

¹⁶⁹ Sekty v % z celkového počtu všech občanů žijících v Libanonu.

2.3.3 Externí konzumenti libanonské bezpečnosti a stability

Strategická poloha Libanonu předurčuje skutečnost, že z jeho stability zajišťované libanonským bezpečnostním systémem (LSS) má užitek řada externích státních i nestátních aktérů. Ne všechny zájmy externích aktérů v Libanonu se shodují i s bezpečnostními zájmy této země realizovanými LSS. Externí konzumenti libanonské bezpečnosti a stability jsou často jak **referenční objekty LSS**, protože LSS je má chránit před vybranými hrozbami a riziky, jež se jich také týkají, tak i **činiteli bezpečnostní politiky LSS**, protože jsou to často oni, kdo prostřednictvím poskytování financí, služeb a materiálu rozhodují, jak a pro koho bude LSS využit a koncipován. Ovlivňováním vývoje LSS tak tito aktéři chrání sami sebe před řadou bezpečnostních hrozeb. Řada těchto externích aktérů je rovněž i **součástí LSS** a jako taková byla již uvedena v kapitole 2.1.3.

Zdroj: autor

¹⁷⁰ Traboulsi, Fawwaz: *A History of Modern Lebanon*, str. 238.

Není nijak překvapivé, že na oplátku za to, že externí aktéři vkládají do LSS své zdroje, se snaží si LSS nastavit tak, aby vyhovoval jejich zájmům. Vzhledem k různorodosti a míšení příspěvků do LSS od jednotlivých donorů a také vzhledem k jejich rozmanitým zájmům spojeným s fungováním LSS se nedá jednoznačně tvrdit, že pro LSS jsou primárními referenčními objekty Libanon a Libanonci, byť tomu tak je minimálně v deklaratorní rovině. Objem a podoba externí pomoci LSS je totiž v některých momentech natolik zásadní, že citelně ovlivňuje LSS, jeho podobu a další vývoj na úkor domácích libanonských aktérů, referenčních objektů LSS a jejich zájmů.

Největším zahraničním donorem jsou pro LSS Spojené státy. USA by chtěly mít stabilní Libanon pokud možno imunní vůči íránskému a syrskému vměšování. Systematičnost a objem americké pomoci LSS jsou však v USA oslabovány na úkor zájmů Izraele a proizraelské lobby. Libanonská lobby v USA je příliš slabá na to, aby se prosadila oproti izraelské.¹⁷¹ Dalším silným donorem LSS je EU, která si přeje stabilní Libanon kvůli svým hodnotám (demokracie, právní stát, lidská práva aj.)¹⁷² a bezpečnostním zájmům (například potírání praní špinavých peněz, boj proti terorismu, obchodu s lidmi, pašování drog)¹⁷³. Z členů EU jsou pak aktivní zejména Francie, Belgie, Velká Británie a Německo.¹⁷⁴ Z arabských zemí jsou to SAE a Saúdská Arábie,¹⁷⁵ které se snaží zabránit vlivu Íránu a Sýrie.

Mezi konzumenty libanonské bezpečnosti a stability ale patří i země, které k rozvoji LSS nepřispívají vůbec nebo jen nepřímo či nárazově a nejsou součástí LSS. Jedná se například o Izrael, který profituje z existence LAF, která je považována nejen za domácí ale i za regionální stabilizační sílu.¹⁷⁶ Skutečnost, že LAF považuje ve svém oficiálním diskursu Izrael za svého úhlavního nepřítele, při tom není překážkou. Izraeli jde především o bezpečnost severní hranice. Není proto náhodou, že jednou ze součástí příměří na konci války mezi Hizbulláhem a Izraelem v roce 2006, bylo i rozmístění LAF na jihu Libanonu. Izrael není donorem LSS byť v minulosti některé elementy LSS nárazově podporoval například během občanských válek v Libanonu. Svoji lobby v USA však výrazně ovlivňuje podobu a rozsah pomoci, kterou USA LSS poskytují.

¹⁷¹ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 153-4.

¹⁷² *EU-Lebanon Action Plan* [on-line].

¹⁷³ *Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2010, Country report: Lebanon* [on-line], str. 6 a 10.

¹⁷⁴ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line], str. 52-3.

¹⁷⁵ Tamtéž, str. 55.

¹⁷⁶ Tamtéž, str. 2.

Dalším konzumentem libanonské bezpečnosti je syrský režim, který chce¹⁷⁷ držet Izrael mimo Libanon, protože jej považuje za nástupní pole do Sýrie. Obecně se dá říci, že postoj Sýrie k LSS je proměnlivý a rozhodně ne kontinuálně-pozitivní. Bezpečný a stabilní Libanon na jednu stranu Sýrie vítá, protože nepřitahuje možnost izraelské či jiné intervence, na druhou stranu ale silný LSS překáží syrským zájmům v zemi. Co se však týče vztahu syrského režimu a LSS, jde o vztah ambivalentní měnící se podle aktuální potřeby syrského režimu a nedá se dnes říci, že jde pro LSS o pozitivní bezpečnostní spolupráci.

Syrský režim v současnosti opakovaně porušuje libanonskou suverenitu únosy opozičních představitelů, výpady přes hranice, ostřelováním libanonského území či vraždami svých oponentů. I v minulosti se syrský režim nijak neostýchal ohrozit libanonskou stabilitu, pokud to považoval za žádoucí.¹⁷⁸ Zvláštní bezpečnostní pouto mezi Sýrií a Libanonem je dáno nejen spoluprací mezi Hizbulláhem a Sýrií, potažmo Íránem, ale i vazbami členů libanonské bezpečnostní komunity a vládnoucích rodin na syrský bezpečnostní aparát.¹⁷⁹

2.4 Hlavní hrozby a rizika pro referenčními objekty LSS

U analýzy a řešení hrozeb je na poli bezpečnostních a strategických studií nutná jejich prioritizace, protože není možné čelit všem hrozbám najednou, respektive k jejich zamezení či odvrácení vždy alokovat dostatečné zdroje. Z tohoto důvodu se tato kapitola zaměřuje na tři největší hrozby, s nimiž se v současnosti LSS potýká. Hrozby byly vybrány na základě své závažnosti pro libanonskou stabilitu a bezpečnost a rovněž na základě své aktuálnosti či pravděpodobnosti realizace v krátkodobém časovém rámci. Hlavním faktorem, který umožňuje realizaci všech zde uvedených hrozeb, je neefektivita, slabost a často nefunkčnost či v některých regionech země i fyzická nepřítomnost libanonského státního aparátu. Libanonský stát totiž v současnosti vykonává své základní funkce špatně či vůbec.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*, str. 122.

¹⁷⁸ Šlo o případ teroristické skupiny Fathu 'l-'islami, která se infiltrovala do Libanonu se souhlasem syrského režimu a byla jím použita jako prostředník pro vytvoření nátlaku na libanonskou vládu. Nakonec se však skupina dostala mimo syrskou kontrolu. (Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line], str. 13)

¹⁷⁹ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line], str. 21-23.

¹⁸⁰ Colombo, Silvia: *Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability* [on-line].

2.4.1 Vnitřní ozbrojený konflikt

Pracovní vymezení pojmu libanonský vnitřní ozbrojený konflikt

Vnitřním ozbrojeným konfliktem v Libanonu mám v této práci na mysli občanskou válku, nepokoje, povstání části populace proti státu nebo asymetrický konflikt na území Libanonu mezi státem a nestátními aktéry či mezi nestátními aktéry navzájem. Takovýto konflikt může mít za následek kolaps státních institucí a ústavního pořádku, ztrátu suverenity státu nad částí území či velké poškození libanonského hospodářství a infrastruktury, o další polarizaci vztahů minorit uvnitř libanonské společnosti nemluvě.

Důvody případného vnitřního konfliktu

Libanon v současné době, ostatně jako po většinu své nezávislé historie, není stabilní. Spíše by se dalo říci, že je stabilní ve své nestabilitě. Jednotliví aktéři vyčkávají a s ohledem na nejistý výsledek konfliktu v Sýrii udržují vnitropolitický a bezpečnostní status quo, který však nutně nevnímají jako trvalý či optimální. Zejména vzhledem k nefunkčnosti či nedostatečné efektivitě libanonského státního aparátu, sociální problémům, konfliktu v Sýrii a s tím spojeným vměšováním nejrůznějších externích aktérů do libanonské vnitřní politiky se možnost vnitřního ozbrojeného konfliktu v Libanonu nedá vyloučit.¹⁸¹ Ke konfliktu může vést špatná kalkulace vývoje či překročení (vědomě riskantní či i nechtěné) nepsaných pravidel hry ze strany některého domácího aktéra, například Hizbulláhu či sunnitsko-křesťanské koalice kolem Sa'adu l-Ḥaririho. Jednotlivé příčiny libanonské domácí nestability se také mohou vzájemně spojit a urychlit eskalaci konfliktu.

Možné scénáře

Dají se najít minimálně tři důvody, proč by mohlo v Libanonu dojít k ozbrojenému konfliktu. Prvním takovým důvodem je vzrůst sunnitského extremismu¹⁸² kombinovaný se zanedbáváním některých regionů¹⁸³, jejichž obyvatelé mohou kvůli absenci státní podpory hledat sociální služby a bezpečnost u extrémistických skupin. Existence extrémistických

¹⁸¹ Colombo, Silvia: *Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability* [on-line], str. 62.

¹⁸² K sunnitskému extremismu v Libanonu viz například: Abdel-Latif, Omayma: *Lebanon's Sunni Islamists – A Growing Force* [on-line].

¹⁸³ Alami, Mona: *The forgotten north* [on-line].

sunnitských skupin v Libanonu je spojena i s rizikem jejich posílení mezinárodními džihádisty, kteří by mohli Libanon infiltrovat v souvislosti s militarizací a radikalizací opozice v sousední Sýrii. Je zde pak možnost, že by se opakoval scénář z Nahru 'l-Barid, kde došlo ke krvavé a dlouhé konfrontaci mezi LAF a skupinou Fathu 'l-'islami. Dominance Hizbulláhu na jihu Libanonu a vzestup sunnitských extrémistů zejména na severu země pro to do budoucna vytvářejí i nebezpečné geografické předpoklady.

Druhou možností je eskalace střetů mezi příznivci a odpůrci syrského režimu na území Libanonu. To může být podpořeno jak výpady syrských jednotek do libanonského pohraničí, tak humanitární krizí způsobenou příchodem dalších uprchlíků ze Sýrie do Libanonu. Doposud posledním větším ozbrojeným střetem mezi příznivci a odpůrci syrského režimu byly události v Tripolisu v únoru 2012, při nichž byli zabiti 4 lidé a 22 zraněno.¹⁸⁴ Další střet opět se čtyřmi mrtvými se odehrál v květnu.

Třetí možností konfliktu je převrat ze strany Hizbulláhu a po něm následující konfrontace. Cílem převratu by bylo se v případě iminentního pádu syrského režimu pokusit upevnit a zajistit mocenskou pozici v Libanonu. Tento scénář je však nepravděpodobný, protože jednání Hizbulláhu mimo ústavní rámec by jej připravilo o velkou část veřejné podpory, jak ostatně ukázal pokles oblíbenosti Hizbulláhu mezi Libanonci poté, co během krize v roce 2008 jeho ozbrojenci obsadili západní Bejrút. Dá se očekávat, že by se řada libanonských mocenských aktérů proti takovému jednání spojila. Pokud by se však Hizbulláh rozhodl k takto radikálnímu kroku, mohl by zemi nechtěně destabilizovat a přivolat vnější intervenci.

2.4.2 Terorismus a politické násilí

Problém definice

Fenomén terorismu se v Libanonu překrývá i s politickým násilím a organizovaným zločinem. Odlišit tyto hrozby v libanonské realitě je často nemožné. Pokud by se libanonský stát rozhodl systematicky a komplexně bojovat s terorismem, tak by čelil přinejmenším třem konceptuálním problémům ve své protiteroristické politice: 1) Je vhodné označit skupinu jako „teroristickou“, když poskytuje i sociální služby a jiné benefity libanonské populaci či je součástí libanonské vlády, jako je tomu u Hizbulláhu? 2) Je možné označit událost za

¹⁸⁴ Syrian violence spills over into Lebanon [on-line].

teroristický incident, pokud neznáme pachatele, nebo když víme, že útok byl podpořen nebo proveden zahraničním státním aktérem? (Jinak řečeno: Je státní terorismus terorismem?) 3) Má smysl v Libanonu hledat dělící čáru mezi terorismem, organizovanou kriminalitou a politickým násilím?

Povaha dané hrozby v Libanonu

V Libanonu se teroristické činy a akty politického násilí odehrávají jak ve směru od nestátních aktérů ke státu, tak mezi nestátními aktéry navzájem. Dalo by se také říci, že různé zahraniční státy a režimy používají některé skupiny působící v Libanonu jako své nástroje. V závislosti na metodologii je možné v Libanonu najít řadu teroristických skupin a to jak šiitských, tak sunnitských blížících se svou ideologií Muslimskému bratrstvu či Salafistům.¹⁸⁵ V případě sunnitských extremistů se dá očekávat jejich posílení v důsledku radikalizace konfliktu v Sýrii. Situaci v Libanonu navíc poslední dobou komplikuje syrský represivní aparát, který v Libanonu provádí operace proti opozici ve větší míře, než tomu bylo v posledních letech zvykem.

Státní instituce jsou v Libanonu slabé a neschopné zajistit ochranu civilistů, kteří si tuto zoufalou situaci uvědomují.¹⁸⁶ Jsou to právě libanonští civilisté, kteří jsou často vedlejší obětí teroristických útoků. Libanonská politická kultura je obecně charakterizována zjevným či latentním násilím. Vraždy politických prominentů a pokusy o ně nejsou neobvyklé¹⁸⁷ a použití síly nestátními aktéry je běžné¹⁸⁸. Občané beroucí „*spravedlnost*“ do svých rukou nejsou rovněž výjimkou.¹⁸⁹ Dá se očekávat, že přinejmenším politické násilí bude v Libanonu přítomno i nadále.¹⁹⁰

Libanonský boj proti terorismu

Libanonský boj proti terorismu nerovnoměrně pokrývá všechny tři hlavní přístupy k terorismu, které jsou: 1) terorismus jako válka, 2) terorismus jako zločin a 3) terorismus

¹⁸⁵ Viz: Abdel-Latif, Omayma: *Lebanon's Sunni Islamists – A Growing Force* [on-line].

¹⁸⁶ Shadid, Anthony: *Car Bombing Kills Army General in Increasingly Tense Lebanon* [on-line].

¹⁸⁷ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 7-8.

¹⁸⁸ Například: *Hezbollah takes over west Beirut* [on-line].

¹⁸⁹ Například: *Villagers lynch murder suspect* [on-line].

¹⁹⁰ Colombo, Silvia: *Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability* [on-line], str. 15.

jako nemoc. Přístup k terorismu jako válce byl jasně manifestován v dlouhé a krvavé bitvě o palestinský uprchlický tábor Nahru 'l-Barid mezi LAF a skupinou Fathu 'l-'islami. Kriminální přístup k terorismu je převážně pokrýván činností ISF, ovšem jejich protiteroristické operace jsou doplňovány i aktivitou LAF.

Paradigma terorismu chápaného sociálně či psychologicky jako „*nemoc*“ v Libanonu rovněž existuje¹⁹¹. Zejména palestinský uprchlický tábor měl projít po bojích v roce 2007 radikální rekonstrukcí¹⁹² a stát se příkladem pro ostatní tábory. Místo toho však zůstalo víceméně jen u slov, obyvatelstvo zničeného tábora se do něj zatím nemohlo z větší části vrátit, ekonomická aktivita se v táboře skoro zastavila a kontakty s okolní libanonskou společností byly násilně přerušeny a s tím i perspektiva sociální integrace jeho obyvatel v libanonské společnosti.¹⁹³ 20 000 Palestinců z cca 30 000 obyvatel tábora žije již 6 let „*provizorně*“ mimo tábor.¹⁹⁴ Poválečné podmínky v táboře Nahru 'l-Barid a jeho pomalá rekonstrukce tak vytvářejí u tamějšího obyvatelstva pocit kolektivního trestu a mohou stimulovat radikalizaci.

Vztahy s extrémistickými organizacemi jsou v případě složek LSS rozdílné a rozhodně nejde jen o konfrontaci.¹⁹⁵ Stát není v případě Libanonu v takovém postavení, aby si mohl dovolit pouze konfrontační přístup a silové řešení. Nejde tedy o to jednání nežádoucích aktérů zastavit či je zlikvidovat, ale usměrnit je tak, aby došlo k co nejmenším škodám. Libanonský stát, který není schopen vytlačit importované bezpečnostní problémy, kam terorismus částečně patří, zpět za své hranice, se jim aspoň takto snaží nestavit do cesty ani na vlastním území, pokud to není nezbytně nutné, aby tím nepřivolal konfrontaci. Mírová koexistence či určitý *modus vivendi* je tak specifickým čtvrtým libanonským přístupem k terorismu.

Libanon oficiálně nemá vlastní definici terorismu ani veřejný seznam teroristů a teroristických skupin či národní protiteroristickou strategii. Je tomu tak proto, že na takovýchto dokumentech by se všichni aktéři LSS nedokázali shodnout. Řada aktérů libanonské politiky si totiž přeje mít libanonský stát slabý. I kdyby libanonský stát protiteroristickou strategii měl, tak v případě absence celkové národní bezpečnostní strategie bude její efektivita diskutabilní.

¹⁹¹ Saab, Bilal Y.: *Lebanon on the counterterrorism front* [on-line].

¹⁹² NBC *Adjacent and Surrounding Municipalities Post-Conflict Development Aid* [on-line].

¹⁹³ Smith, Ray: *Nahr al-Bared's economic recovery hampered by military siege* [on-line].

¹⁹⁴ *2010 Human Rights Report: Lebanon* [on-line].

¹⁹⁵ Abdel-Latif, Omayma: *Lebanon's Sunni Islamists – A Growing Force* [on-line], str. 6.

2.4.3 Korupce

Situace v Libanonu

Korupce není v libanonské společnosti ničím novým. Před poslední občanskou válkou měla převážně formu korupce ve vztahu patron-klient a týkala se zejména vládnoucí elity a byrokracie.¹⁹⁶ Hlavní rozkvět korupce v Libanonu však nastal až za poslední občanské války a během rekonstrukčního období po ní. Veřejné rekonstrukční projekty po občanské válce v Libanonu totiž vytvořily podmínky pro systematickou, organizovanou a téměř legitimizovanou korupci. Odhaduje se, že 20-70 % ceny všech kontraktů uzavřených v rámci poválečné rekonstrukce tvořila právě korupce.¹⁹⁷

Vedle korupčního prostředí vytvořeného velkými rekonstrukčními projekty sehrál zásadní roli i návrat warlordů do poválečné libanonské politiky. Po občanské válce warlordi využili svého vítězství v parlamentních volbách z roku 1992 k obnovení své legitimacy a rozšíření klientelistických sítí skrze využití veřejných pozic a fondů. Ve výsledku to přispělo nejen k pokračování korupčního jednání v libanonské politice, ale i k rozbití vztahu mezi státem a komunitou, kterou stát ovládaný konfesionálně vymezenými warlordy nebyl schopen ochránit.¹⁹⁸

Korupce v Libanonu je podpořena řadou dalších faktorů. Kromě zmíněných klientelistických sítí warlordů vybudovaných na převážně rodinném a sektářském základě¹⁹⁹ je důvodem bujení korupce i absence silné a jednotné občanské společnosti, která by mohla korupci zkrotit. Navíc tak dlouho, dokud je korupce vynaložena na udržení míru či například odblokování politických jednání, je v Libanonu považována za přijatelnou.²⁰⁰ Snahy v Libanonu s korupcí bojovat byly sice četné, avšak většinou krátkodobé, opožděné a neefektivní.²⁰¹

¹⁹⁶ Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 7.

¹⁹⁷ Colombo, Silvia: *Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability* [on-line], str. 13.

¹⁹⁸ Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 10-11.

¹⁹⁹ Colombo, Silvia: *Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability* [on-line], str. 13.

²⁰⁰ Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 17.

²⁰¹ Tamtéž, str. 20.

Negativní dopady korupce v Libanonu

Široce rozšířená korupce je v Libanonu příčinou a symptomem slabosti státu.²⁰² Slabý a zkorumpovaný stát během období rekonstrukce v podstatě vehnal velké části obyvatelstva do rukou nestátních aktérů (například Hizbulláh) a jeho sociálních sítí. Někdo by mohl očekávat, že tam, kde stát selhává, jej zastoupí kromě jiných nestátních aktérů i soukromý sektor. Místo konkurenčního prostředí však jsou soukromé libanonské firmy většinou svými vlastníky i klienty vymezeny na sektářském základě. Ani soukromý sektor tak není ušetřen klientelismu a korupce a přispívá k podněcování sektářského a sociálního napětí, protože komerční služby jsou poskytovány na základě sektářského vymezení a v souvislosti s tím často i podle geografického klíče (např. preference čtvrtí obývaných převážně některou ze sekt).²⁰³

Slabost státu, síla klientelistických sítí a nestátních aktérů a sektářsky-selektivní distribuce služeb občanům jak ze strany státu, tak ze strany soukromého sektoru pak vede k institucionalizované korupci²⁰⁴ a k takřka naprosté absenci důvěry občanů ve stát a dostatečné snahy s korupcí bojovat. Výsledkem je odcizení mezi občany a státem²⁰⁵ a spolu s dalšími faktory také nemožnost rozlišit veřejnou a soukromou sféru.

Korupce v politice a veřejných institucích byla v Libanonu identifikována jako jedna z hlavních příčin omezeného růstu ekonomiky a rozvoje země. Jedná se o použití veřejných fondů k soukromým účelům, klientelismus, úplatky a zneužití moci a vlivu pro finanční zisk.²⁰⁶ Podle zprávy UN Office of Drugs and Crime z roku 2001 43 % libanonských společností „často“ a 40 % „někdy“ dává úplatek.²⁰⁷ Korupce se pravděpodobně negativně podepisuje i na zahraničních investicích, překáží rozvoji libanonské národní identity a znemožňuje Libanonu plně využít svůj lidský kapitál.

²⁰² Colombo, Silvia: *Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability* [on-line], str. 13.

²⁰³ Tamtéž, str. 13-14.

²⁰⁴ Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line], str. 6.

²⁰⁵ Tamtéž, str. 23.

²⁰⁶ Tamtéž, str. 6.

²⁰⁷ Tamtéž.

3 Perspektivy „reformy LSS“ (SSR)

3.1 Důvody a podoba SSR v Libanonu

3.1.1 Důvody pro SSR v Libanonu

To, že nemůže být řešení bezpečnostní situace v Libanonu nikdy optimální, neznámá, že není možné dosáhnout alespoň zlepšení. Proto stojí za to LSS zkoumat a hledat cesty, jak by se dal zdokonalit. Komplexita a citlivost LSS by přitom neměla odrazovat od úvah o tom, jak jej změnit a vylepšit. Příliš mnoho je u tak malého, křehkého a strategicky umístěného státu, jako je Libanon, v sázce na to neklást si otázku, jak se to dá dělat lépe. Reforma LSS (anglicky „*security sector reform*“, SSR) je v současné době potřebnější než dříve ze dvou důvodů. Jednak se sousední Sýrie potácí na pokraji občanské války a jednak se arabský svět v kontextu Arabského jara rychle mění a to i ve sféře bezpečnostní, a LSS se musí měnit s ním, pokud má zůstat akceschopný.

Budování LSS je pro něj a Libanon sebesilující. Čím silnější LSS bude, tím lépe odpoví na hrozby, a čím lépe odpoví na hrozby, tím menší bude potřeba a možnost intervence vnějších aktérů. Nižší zasahování externích aktérů pak umožní stabilnější vztahy mezi jednotlivými libanonskými komunitami, protože nebudou tolik podporovány zvenčí a budou muset více sledovat cestu vzájemného soužití a nikoliv konfrontace. Výsledkem bude klidnější politická a bezpečnostní situace. Externí aktéři navíc ušetří zdroje, které by jinak museli vynakládat na změnu či stabilizaci situace.

Zlepšení LSS je možné a žádoucí pro Libanon stejně jako pro EU. Správně nastavená SSR v Libanonu přinese mnohostranné benefity. Z libanonské stability profituje v konečném důsledku řada aktérů: EU včetně České republiky, Izrael (díky klidu na své severní hranici) a USA (díky zúžení manévrovacího prostoru v Libanonu pro Írán). Nastavení SSR v Libanonu je však každopádně velmi delikátní úkol a jejím primárním cílem by měla být pomoc libanonskému státu a společnosti a nikoliv jednomu segmentu populace či sektě proti jiné.

3.1.2 Žádoucí reformy „*libanonského bezpečnostního systému*“ (LSS)

Možností SSR v Libanonu je celá řada a opatření uvedená níže jsou jen výběr těch nejpodstatnějších. Kromě obecných opatření, kterými se zde nejprve zabývám, však uvádím i řadu dílčích reforem a doporučení. Důvodem je, že i malé změny v mezích možného mohou hrát v libanonské realitě velkou roli a vzhledem k tamějším turbulentním politickým poměrům mohou být dílčí výsledky to nejlepší, čeho se dá v rámci SSR dosáhnout.

V případě obecných reforem má LSS deficity zejména v oblasti strategického plánování. Bylo by žádoucí v Libanonu vytvořit národní bezpečnostní strategii, obrannou strategii, strategii zahraniční politiky a protiteroristickou strategii - všechny veřejně přístupné a založené na nejmenším společném jmenovateli zájmů domácích libanonských aktérů. Jen tak se dají v rámci LSS efektivně alokovat finanční zdroje a vzájemně organizovat role a rozvoj jednotlivých komponentů systému.²⁰⁸

Libanonský bezpečnostní aparát by se měl institucionálně zorganizovat aspoň natolik, aby měla každá složka jasný mandát, který se nepřekrývá s mandátem jiné instituce.²⁰⁹ Současný chaos totiž napomáhá klimatu beztrestnosti a politického vměšování. Nábor nových členů bezpečnostních složek by měl být založen na celonárodních standardech a výběru na základě schopností a dovedností²¹⁰ a nikoliv preferování obyvatel některých regionů, členů vybraných sekt či klientelistických sítí. Materiální, personální a finanční zázemí se musí často zásadně zlepšit, pokud mají být bezpečnostní složky schopny vykonávat svoji práci efektivně. Situace, kdy příslušníci LAF nemají ani dostatek stanů či bot²¹¹ či členové ISF nedisponují ve svých kancelářích ani kopírkami pro rozmnožení dokumentů²¹² hovoří za vše.²¹³

Z komponentů LSS je záhodno se soustředit nadále především na LAF a ISF. LAF je nutné brát jako hlavní integrační faktor LSS, státu a společnosti a také jako tahouna libanonského nation-buildingu. Byť jsem v práci již ukázal, že libanonská identita existuje, nedá se říci, že

²⁰⁸ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 27.

²⁰⁹ Adib, Mustafa S.: *Perspectives for a Reform of the Security Sector in Lebanon* [on-line], str. 10.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 18.

²¹² Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line], str. 5.

²¹³ Adib, Mustafa S.: *Perspectives for a Reform of the Security Sector in Lebanon* [on-line], str. 10.

je dostatečně silná či koherentní, a je proto dobré ji nadále rozvíjet. Dnes již takřka konfesionálně-reprezentativní LAF v tomto úsilí vždy hrály ústřední roli.

Libanonská armáda je příliš slabá na to, aby hájila Libanon před vnějším nebezpečím nebo si dokázala poradit s vážným narušením bezpečnosti uvnitř Libanonu. LAF v současnosti chybí zejména dostatečný výcvik a zázemí pro něj, munice²¹⁴ a letouny²¹⁵ pro podporu pozemních jednotek. LAF jsou také dlouhodobě podfinancované. Je nanejvýš žádoucí zásobovat LAF základním vybavením a poskytovat výcvik, který zvýší jejich morálku a schopnosti. Je také vhodné dodat LAF konvenční výzbroj, která jim zajistí v Libanonu převahu nad nestátními aktéry nepřátelskými státy.²¹⁶ Libanonské ozbrojené síly nikdy nebudou schopny se utkat s Izraelem a přes všechnu rétoriku Hizbulláhu i oficiální diskurs LAF, k tomu ani není důvod. LAF by ale měly být alespoň schopny chránit stát a společnost před domácími hrozbami.²¹⁷

ISF je třeba dále profesionalizovat. Snaží se o to systematicky jak EU, tak OSN²¹⁸. Posilováním LAF a zároveň ISF se navíc udrží dualita dvou bezpečnostních institucí, které se budou navzájem vyvažovat. Již nyní jsou LAF a ISF považovány za hlavní mocenské póly LSS.²¹⁹ ISF a GSF by se měly začít chovat a prezentovat jako policejní a nikoliv paramilitární či dokonce vojenské síly, které nejsou vhodné pro každodenní policejní práci.²²⁰ Profesionalizace ISF a GSF by se měla týkat i podmínek kariérního postupu. ISF měly v roce 2009 1 generála na 343 podřízených, což je pro sílu o cca 20 000 mužích absurdní.²²¹

Do personálních otázek spadá i problematika žen v ozbrojených silách. Počet žen v řadách GSF je stále relativně malý a u ISF jsou ženy používány jen na prohledávání podezřelých osob ženského pohlaví.²²² Bylo by dobré zvýšit počet žen v ISF a GSF a umožnit jim operační nasazení a nikoliv jen administrativní pozice. Důsledkem by bylo zefektivnění vyšetřování a

²¹⁴ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [online], str. 41-42.

²¹⁵ Tamtéž, str. 45.

²¹⁶ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 28.

²¹⁷ Tamtéž, str. 26.

²¹⁸ Viz např.: *Internal Security Forces Code of Conduct* [on-line].

²¹⁹ Abdel-Latif, Omayma: *Lebanon's Sunni Islamists – A Growing Force* [on-line], str. 6.

²²⁰ Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line], str. 7.

²²¹ Tamtéž.

²²² Tamtéž, str. 8.

výslechů týkajících se žen. Je navíc dokázáno, že zvyšování počtu žen v bezpečnostních složkách je doprovázeno klesajícím počtem porušení lidských práv ze strany těchto útvarů.²²³

Z hlediska žádoucích větších institucionálních změn LSS se dají uvést především dvě. První je možnost zřízení civilní tajné služby zaměřené na vnější bezpečnostní prostředí a spadající pod libanonské ministerstvo zahraničí. Je škoda, že v rámci 5 libanonských tajných služeb taková instituce není. Ministerstvo zahraničí dokonce navzdory faktu, že jde vedle ministerstva obrany a vnitra o jeden ze silových rezortů, není zařazeno do oficiální struktury LSS.²²⁴ Druhou žádoucí změnou LSS je reforma soudnictví, protože s neefektivním soudnictvím klesá i význam ostatních částí LSS.²²⁵ Konkrétně se jedná o vztah mezi vojenskými a civilními soudy a oslabení kompetencí prvních na úkor posledně jmenovaných.

Poslední reformou LSS, kterou je nutné uvést, je zlepšení kontroly hranic. Pašování zbraní, lidí a narkotik v obou směrech je pro libanonský stát chronickým problémem. Pokud má však zlepšení ochrany hranic jednou skutečně nastat, je třeba jej dosáhnout za souhlasu místních mocenských aktérů, alespoň s minimální kooperací ze syrské strany a s ohledem na místní komunity, pro které je pašeráctví často jediným zdrojem obživy. Unilaterální a sociálně necitlivá opatření se pouze setkají s odporem a selžou stejně jako dřívější pokusy.

3.1.3 Konceptní pojetí libanonské SSR

Obečným pravidlem SSR v Libanonu by mělo být, aby Libanon směřoval v bezpečnostní oblasti k „normalitě“. Tím mám na mysli standardizaci a odstraňování výjimek. Příkladem takové „normality“ by byla jednotná pravidla kariérního postupu v jednotlivých složkách LSS, zavedení jednotného způsobu udělování a odebrání občanství, jasná demarkace hranic, plné suverenity státu nad celým svým územím a odzbrojení Hizballáhu coby poslední milice (a tedy faktická realizace monopolu státu na násilí).

U LSS je třeba zohlednit a pracovat s lidskou a kulturní bezpečností. Význam lidské bezpečnosti pro bezpečnost libanonskou spočívá například v tom, že všechny tři největší hrozby pro referenční objekty LSS, identifikované v této práci (tj. vnitřní ozbrojený konflikt,

²²³ Adib, Mustafa S.: *Perspectives for a Reform of the Security Sector in Lebanon* [on-line], str. 8.

²²⁴ Viz příloha číslo 4.

²²⁵ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 21.

terorismus a korupce), se dotýkají lidské bezpečnosti a znemožňují v Libanonu její zajištění. Na řadě příkladů je vidět často žalostný stav lidské bezpečnosti v Libanonu. Ať už jde o práva žen, imigrantů přicházejících za prací či Palestinců, u všech těchto skupin dochází k systematickému porušování jejich důstojnosti, lidských práv, nouzi či životě ve strachu.

Řešení libanonské bezpečnosti spočívá v prolnutí lidské a kulturní bezpečnosti poskytované ze strany silného státu pod dohledem rozvinuté občanské společnosti. V současné době je realita od tohoto stavu dosti odlišná, protože libanonský stát je slabý a občanská společnost roztržštěná. Někteří zahraniční donoři LSS se však snaží tento stav změnit. Například EU hodlá ve své pomoci SSR v Libanonu i nadále klást důraz na lidskou bezpečnost a vytváření efektivních, legitimních a transparentních státních institucí respektujících demokratické hodnoty.²²⁶ Pomoc EU by měla vést mimo jiné k větší kontrole nad rozpočtem LSS a změně pohledu libanonské populace na něj a jeho instituce.²²⁷

LSS odjakživa klade kulturní bezpečnost na první místo, jen ji nazývá jinými jmény (například sektarianismus/konfesionalismus, národní pakt aj.). Libanonský stát by však měl být tlačěn donory v rámci LSS artikulovat svůj zájem o kulturní bezpečnost jiným způsobem než na principu mocenského vyvažování sekt a proporcionální distribuce mocenských pozic ve státních institucích a snažit se místo toho zajistit kulturní bezpečnost na sektářsky neutrálním, tj. občanském, základě.

Zahraniční donoři by se ve své podpoře všestranného rozvoje LSS měli soustředit jak na pomoc shora, tak zdola. To znamená napomoci jak budování silných státních institucí zajišťujících bezpečnost komunit, tak občanským iniciativám bojícím proti korupci a hlídajícím rovnoměrný regionální rozvoj, který zdůrazňuje i libanonská ústava. Žádoucím důsledkem rozvoje státu a občanské společnosti by mělo být oslabení konfesionalismu, feudálních elit a ilegálních nestátních ozbrojených aktérů. Konstruktivní kritika LSS ze strany nevládních expertů a občanské společnosti navíc může přinést zvýšení jeho efektivity a pokles nepotismu a netransparentnosti.²²⁸

²²⁶ *Developing National Capability for Security and Stabilization Programme (SSP)* [on-line].

²²⁷ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 26.

²²⁸ Tamtéž, str. 23.

Zahraniční donoři by se při své pomoci LSS měli vyhnout partikulárním řešením, která jsou pro celek kontraproduktivní, irelevantní, neberou v úvahu lokální a regionální sociopolitický a kulturní kontext, není pro ně politická vůle či jsou v daných podmínkách neuskutečnitelná. Příkladem může být americká podpora SSR v Libanonu příliš zaměřená ve prospěch politiky boje proti terorismu (CT), jejímž výsledkem je disproporcionální alokace finančních zdrojů uvnitř LSS, která neodpovídá struktuře hrozeb, jimž LSS čelí. Mezinárodní donoři nemohou vytvořit velké transformace bezpečnostního sektoru, pokud je lokální aktéři nechtějí. V případě absence lokálního vlastnictví takových iniciativ je schopnost donorů uskutečnit změnu velmi omezená.²²⁹ Příkladem je neúspěšná snaha zahraničních donorů zásadně zlepšit libanonskou ochranu hranic.

3.2 Proveditelnost SSR v Libanonu

3.2.1 Limity SSR v Libanonu

Příčiny libanonské nestability překračují LSS i sféru bezpečnosti a jsou úzce spjaty s podobou současného politického systému a libanonské společnosti. Sebelepší reforma LSS nemůže zajistit beze zbytku libanonskou stabilitu, pokud pro ni nebudou existovat i příznivé politické podmínky uvnitř Libanonu a v jeho okolí. Trpkou pravdou je skutečnost, že efektivní SSR v Libanonu potřebuje nezávislost, mír a stabilitu.²³⁰ Dohodnout se nyní na národní bezpečnostní strategii je pro libanonské bezpečnostní a politické aktéry nemožné. I ochrana libanonských hranic, přes které denně proudí zbraně v obou směrech, je nemožná bez předchozího oboustranného politického řešení.²³¹

Základem zahraniční pomoci SSR není, kolik jí je či jaký má charakter, ale zda je v Libanonu vnímána jako součást state-buildingu nebo podpory stranící některé straně či alianci.²³² Pokud by společnost či feudální elity vnímaly, že jde o druhou variantu nebo byla pomoc podmíněna tím, jak, kým a proti komu bude použita, tak SSR selže. Některé výsledky dnes leží jednoduše mimo dosah sebelepší SSR. Například problém zbraní Hizballáhu silou či jinak v současnosti

²²⁹ Ball, Nicole – Ottaway, Marina – Sayigh, Yezid – Zanotti, Jim: *“Fixing Broken Windows”: Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line].

²³⁰ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 26.

²³¹ Tamtéž, str. 10.

²³² Tamtéž, str. 24-25.

vyřešit nelze. Snažit se budovat LAF jako protiváhu Hizbulláhu a sílu, která jej jednou odzbrojí či fyzicky zlikviduje, je nesmysl.

Mimo rámec LSS leží politické reformy, které jsou nutné pro udržení libanonské stability. Jedná se zejména o reformu volebního zákona; vznik zákona o libanonském občanství, který by umožňoval libanonským ženám přenést občanství na své muže a děti; vytvoření civilního zákoníku, který vyřeší problémy různých občanských statusů libanonských obyvatel a v neposlední řadě administrativní decentralizaci. Cíle těchto reforem jsou především uklidnit obavy křesťanů způsobené demografickým vývojem v Libanonu, vyhnout se kontinuálním vertikálním střetům ve společnosti způsobených konfesionálním/komunitním způsobem distribuce moci a státních postů, oslabit konfesionalismus a podpořit regionální rozvoj s cílem oslabit klientelismus a umožnit rozvoj lokálních iniciativ.²³³

3.2.2 Hrozby a rizika „reformy bezpečnostního systému“ (SSR) v Libanonu

Formule a entita je v Libanonu úzce, neřku-li existenčně spjata.²³⁴ Pokud je zpochybněna formule (například koncept konfesionalismus, dělení postů podle Národního paktu aj.) a její legitimita, tak je tím zpochybněna i současná identita a legitimita Libanonu jako celku. V Libanonu se tedy nedá změnit některá z ústředních součástí LSS či politického systému (například postavení armády) bez zásadního dopadu na celek.

Z SSR vyplývá pro Libanon celá řada ohrožení. SSR například může v Libanonu narušit vnitřní mocenskou rovnováhu. Poskytnuté finance mohou být defraudovány. Speciální jednotky vytvořené pro boj s terorismem mohou být zneužity pro soukromé zájmy některého domácího nestátního sektářsky definovaného aktéra. I přínos ustavení nových řídicích orgánů libanonských bezpečnostních institucí je sporný. Libanon například nemá národní bezpečnostní radu, avšak pokud by vznikla, mohla by se stát obětí sektářského soupeření a paralyzovat tak i dosud funkční a jí podřízené instituce.²³⁵

²³³ Majed, Ziad: *On Consociationalism and Confessionalism in Lebanon* [on-line].

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 21-22.

3.2.3 Překážky libanonské „reformy bezpečnostního systému“ (SSR)

Existuje přinejmenším několik překážek, které mohou SSR v Libanonu zabránit. Snahy posilovat LSS se například mohou ocitnout v rozporu s libanonskou zásadou zajišťování vnější bezpečnosti země, kterou je záměrná devalvace vlastních vojenských schopností a spoléhání na mezinárodní garance. Ani arabské jaro, konflikt v Sýrii, pokračující porušování libanonské suverenity Izraelem, boje v Nahru 'l-Barid, neodzbrojení Hizbulláhu, jeho znovuvyzbrojení po válce s Izraelem v roce 2006, ani domácí libanonské protesty proti konfesionalismu v minulém roce nedosáhly potřebných změn LSS, protože k nim chybí politická vůle, ačkoliv je jasné, že bez správného vybavení, výcviku a zahraniční finanční a expertní podpory bude LSS vždy slabý v porovnání s hrozbami, kterým musí čelit.

LSS má kromě jiného zachovávat status quo včetně současného politického systému Libanonu a bude proto mít tendenci se SSR, která se nevyhnutelně dotkne i sféry mocensko-politické bránit. Nakonec důvod, proč LSS nedisponuje strategickými plánovacími dokumenty, jako je národní bezpečnostní strategie, je ten, že by jejich prostřednictvím došlo k identifikaci problémů, které by bylo možno následně řešit. Současný chaos a pološero panující v bezpečnostním sektoru je proto některými aktéry vítáno.

EU a USA by měly více spolupracovat při své snaze o SSR v Libanonu, protože dosud spíše pracují na některých vybraných institucích bez ohledu na širší rámec, integraci bezpečnostního sektoru nebo skutečnost, že dochází k vzájemnému soupeření jejich bezpečnostních modelů.²³⁶ Nekoordinovanost jejich úsilí a selektivní přístup ignorující kontext jsou tak hrozbou, že SSR ve výsledku selže. Úspěšnost SSR převážně financované a plánované EU a USA také snižují osobní vazby a kontakty libanonských důstojníků s bezpečnostně-mocenskými strukturami syrského režimu.

Proveditelnost SSR v Libanonu rovněž záleží na regionálních faktorech. Jmenovitě vývoji konfliktu v Sýrii a jeho konci a s tím spojenému jednání Hizbulláhu v Libanonu. Dalším faktorem je potenciální konflikt Izraele či USA s Íránem, který může počínání Hizbulláhu ovlivnit a případně i vést k další konfrontaci s Izraelem. Libanon je nyní „statický ve své nestabilitě“ a jen budoucnost ukáže, kterým směrem se vydá.

²³⁶ Sayigh, Yezid: „Fixing Broken Windows”: Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen [online], str. 18.

Závěr

Zodpovězení výzkumných otázek

První výzkumnou otázkou bylo „*Co je a jak vypadá libanonský bezpečnostní systém (LSS)?*“

V práci jsem se snažil ukázat, že LSS zahrnuje jak jednotlivé komponenty, jako je armáda (LAF) a další bezpečnostní síly (zejména ISF, GSF, DGSE), tak nadnárodní organizace (OSN), zahraniční donory (zejména USA a EU) a silnou normativní dimenzi skládající se zejména z dvojice základních ústavních dokumentů (tj. ústavy a Národního paktu), nepsaných pravidel jednání a často opomíjené zahraniční politiky a vztahů Libanonu. Tato normativní dimenze je u tak malého, slabého, vnitřně polarizovaného a strategicky umístěného státu jako je Libanon nezbytná. V práci jsem také ukázal, jak obtížné je definovat hlavní referenční objekty LSS, kterými jsou Libanon a Libanonci, jež má národní bezpečnostní systém chránit. Obě entity bezpochyby existují, ale jejich hranice jsou dosud nejasné. Mezi specifika LSS obzvláště patří: důraz na ochranu a vyvažování sektářských komunit, spolupráce s nestátními aktéry a zásadní význam stability regionálního bezpečnostního prostředí pro stabilitu domácí.

Druhá výzkumná otázka zněla: „*Jakou podobu by měla optimálně mít případná reforma LSS?*“ Došlo k uvedení celé řady aspektů, kupříkladu jak by měla být koncipována, čemu by se měla vyhnout a jakým překážkám může čelit. Hlavními body reformy by měl být důraz na lidskou a kulturní bezpečnost (čili ochranu občanů a místních komunit) zajišťovanou primárně státem, dualita budování silných státních institucí a rozvoje občanské společnosti, posilování vojenských schopností u LAF a policejních pak u ISF. Navrhované reformy by měly být uskutečňovány s ohledem na místní bezpečnostní, politický a kulturní kontext a pouze v případě, že pro ně uvnitř Libanonu panuje dostatečná politická vůle. EU a USA by také svoji pomoc měly více koordinovat.

Porovnání hypotézy práce s výsledky výzkumu

Hypotéza práce obsahovala celkem tři body. Bod první týkající se významu nepsaných „*pravidel hry*“ pro fungování LSS se potvrdil. Zvláště byla zdůrazněna zahraniční politika ve smyslu koncepce vztahů Libanonu s regionálními mocenskými aktéry a pak nepsaná pravidla

jednání, která v Libanonu pomáhají udržovat stabilitu, včetně zásad jednání LSS při potýkání se s hrozbami uvnitř země.

Druhým bodem hypotézy bylo zařazení nestátních a nadnárodních aktérů do LSS. V případě EU, USA, UNIFILu, Speciálního tribunálu pro Libanon (STL) a relevantních rezolucí Rady bezpečnosti OSN tomu tak bylo. Oproti původnímu očekávání však do LSS nebyli zahrnuti lokální nestátní aktéři včetně Hizballáhu a Sýrie, protože by nesplnili kritéria stanovená v této práci, která umožňují aktéra označit za jeden z komponentů LSS. Obecným důvodem v tomto ohledu je nezáměr uvedených aktérů na silném libanonském státu a funkčním LSS, který bude schopen zajistit libanonskou státní suverenitu a monopol státu na násilí.

Třetím a posledním bodem obhajoby bylo přesvědčení, že LSS je možné za určitých okolností reformovat a zefektivnit. Na jednu stranu práce ukázala řada příkladů, jak by se to dalo učinit, na druhou stranu však bylo uvedeno, že řada překážek, jak uvnitř Libanonu, tak v rámci regionu, může reformu LSS značně omezit či až na některá dílčí opatření i znemožnit. Práce nenabídla nový komplexní model reformy LSS, nýbrž se zaměřila na již existující snahy EU a USA a zdůraznila, v kterých ohledech je třeba je citlivě přizpůsobit místním podmínkám.

Možnosti dalšího výzkumu

Komplexní analýza libanonského bezpečnostního systému (LSS) dosud chybí a to jak na straně akademické, tak i na straně bezpečnostního a krizového plánování a řízení libanonského státu. To se zvláště týká složení, pravomocí a faktického vlivu řídicích institucí LSS jako jsou Ústřední bezpečnostní rada (CSC), Nejvyšší obranná rada (SDC) či Vojenská rada (MC). Ekonomické, právní a finanční strance bezpečnosti jsem se věnoval v případě LSS spíše okrajově, protože z pohledu koncepce současného LSS nejde o hlavní sféry působnosti národního bezpečnostního systému (NSS). Každopádně si však tyto aspekty LSS zaslouží další výzkum.

V rámci reformy bezpečnostního systému v Libanonu si zaslouží pozornost zejména výzkum toho, jak se dají úspěšně implementovat alespoň dílčí reformy a zajistit jejich maximální přínos pro stát a společnost. Vzhledem k současné situaci v Sýrii i bezpečnostní situaci a politické polarizaci v Libanonu se dá totiž sotva očekávat, že by byla nyní komplexní a funkční reforma LSS uskutečnitelná.

Bibliografie

1 Monografie

Bahbouh, Charif – Fleissig, Jiří: *Základy moderní spisovné arabštiny, díl I.* 2. vydání. Praha: Dar Ibn Rushd, 2003. ISBN: 80-86149-38-2.

-

Balabán, Miloš – Duchek, Jan – Stejskal, Libor (eds.): *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN: 978-80-246-1440-3.

-

Barak, Oren: *The Lebanese Army: A National Institution in a Divided Society*. Albany (USA): State University of New York Press, 2009. ISBN: 978-0-7914-9345-8.

-

Buzan, Barry – Wæver, Ole – Wilde, Jaap de: *Bezpečnost – Nový rámec pro analýzu*. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN: 80-903333-6-2.

-

Collins, Alan (ed.): *Contemporary Security Studies*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007. ISBN: 0-19-928469-5.

-

Colombo, Silvia: *Syria and Lebanon: Diverging paths of state unsustainability* [on-line]. MEDPRO Technical Report Number 6, červen 2011. ISBN-13: 978-94-6138-111-8. http://www.iai.it/pdf/mediterraneo/MedPro/MedPro-technical-paper_06.pdf (stabilní).

-

Drulák, Petr et al.: *Jak zkoumat politiku*. 1. vydání. Praha: Portál, s.r.o., 2008. ISBN: 978-80-7367-385-7.

-

Eichler, Jan: *Bezpečnostní strategie USA a EU – shoda a rozdíly*. In: *Bezpečnostní politika České republiky – výzvy a problémy. Sborník statí ke konferenci „15 let vývoje bezpečnostní politiky a armády v Československu a České republice“*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2004. Strany 54-60.

-

Fawaz, Leila Tarazi: *An Occasion for War – Civil Conflict in Lebanon and Damascus in 1860*. Londýn: Centre for Lebanese Studies & I.B.Tauris Publishers, 1994. ISBN: 1 85043 201 5.

-

Ghosn, Faten: *Lebanon*. In: *Defense and security, A Compendium of National Armed Forces and Security Policies. Volume 1*. Santa Barbara (CA): ABC-CLIO, 2005. Strany 401-419. ISBN: 1851097813.

-

Hanf, Theodor: *Coexistence in Wartime Lebanon*. Londýn: The Centre for Lebanese Studies, 1993. ISBN: 1-85043-651 7.

-

Klevan, Peder Magnus: *The Role of the Lebanese Army*. Diplomová práce. Bejrút: American University of Beirut, 2009.

-

Leenders, Reinoud: *The Politics of Corruption in Post-War Lebanon*. Nepublikovaná dizertace. Londýn: School of Oriental and African Studies, University of London, 2004.

-

Malik, Charles: *Lebanon in Itself*. Louaize (Libanon): Notre Dame University, 2004. ISBN: 9953-418-95-0.

-

Oliverius, Jaroslav – Ondráš, František: *Moderní spisovná arabština, vysokoškolská učebnice I. díl*. Praha: SET OUT, 2007. ISBN: 80-86277-51-8.

-

Sorenson, David S.: *Global Security Watch, A Reference Handbook, Lebanon*. Santa Barbara (CA): Praeger Security International, 2010. ISBN: 978-0-313-36578-2.

-

Traboulsi, Fawwaz: *A History of Modern Lebanon*. Londýn: Pluto Press, 2007. ISBN-13: 978 0 7453 2437 1.

-

Zeman, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie*. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně, 2002. ISBN: 80-210-3037-2.

2 Periodická literatura

Barak, Oren: *Commemorating Malikiyya: Political Myth, Multiethnic Identity and the Making of the Lebanese Army*. In: *History and Memory*, jaro/léto 2001, ročník 13, číslo 1, strany 60-84. ISSN: 0935560X.

-

Barak, Oren: *Towards a Representative Military? The Transformation of the Lebanese Officer Corps since 1945*. In: *Middle East Journal*, zima 2006, ročník 60, číslo 1, strany 75-93. ISSN: 0026-3141.

-

بركات, حلیم: شكوى المثقف والفلاح تحت شمس الشرق القاسية.

(Barakat, Halim: *Nářky intelektuála a rolníka pod krutým východním sluncem*.) In: Brustad, Kristen - Al-Tonsi, Abbas - Al-Batal, Mahmoud: *Al-Kitaab fii Ta'allum al-ʿArabiyya with DVD and MP3 CD, A Textbook for Arabic*. Část III, 2. vydání. Washington, D.C.: Georgetown University Press, 2007. Strany 287-289. ISBN: 1-58901-149-X.

-

Hitti, Nassif: *The Foreign Policy of Lebanon: Lessons and Prospects for the Forgotten Dimension*. Papers on Lebanon, číslo 9. Oxford: Centre for Lebanese Studies, duben 1989. ISSN: 0269-8919.

-

el-Khazen, Farid: *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact*. Papers on Lebanon, číslo 12. Oxford: Centre for Lebanese Studies, říjen 1991. ISSN: 0269-8919.

-

Maktabi, Rania: *The Lebanese Census of 1932 Revisited. Who Are the Lebanese?* [on-line]. In: *British Journal of Middle Eastern Studies*, listopad 2009, ročník 26, číslo 2, strany 219-241. ISSN: 1353-0194.

<<http://web.macam.ac.il/~arnon/Int-ME/extra/LEBANESE%20CENSUS%201932.htm>>

(stabilní).

-

Moubarak, Walid E.: *The Position of a Weak State in an Unstable Region: The Case of Lebanon*. Emirates Lecture Series, číslo 44. Abú Dhabí: The Emirates Center for Strategic Studies and Research, 2003. ISSN: 1682-1238.

3 Video

Growth of Lebanon's Private Security Sector, BBC News [on-line]. Youtube.com.
<<http://www.youtube.com/watch?v=LEJp6aJ105k>> (staženo 29. dubna 2012).

-

I am Lebanese !!! [on-line]. Youtube.com.
<<http://www.youtube.com/watch?v=HIZiWHKefCw>> (stabilní).

-

lebanese anthem [on-line]. Youtube.com.
<<http://www.youtube.com/watch?v=wK1WbLs3BSs>> (stabilní).

-

Lebanese Army Ad [on-line]. Youtube.com.
<<http://www.youtube.com/watch?v=Plp1aueAf5U>> (stabilní).

-

The War of Lebanon [on-line]. Epizoda 1.: “*Baptism of Fire*”. Dokument televize al-Džazíra.
<<http://justice4lebanon.wordpress.com/2007/04/23/al-jazeeras-the-war-of-lebanon/>>
(stabilní).

-

The War of Lebanon [on-line]. Epizoda 2.: “*The Roots of Conflict*”. Dokument televize al-Džazíra. <<http://justice4lebanon.wordpress.com/2007/04/23/al-jazeeras-the-war-of-lebanon/>>
(stabilní).

-

The War of Lebanon [on-line]. Epizoda 3.: “*Explosion*”. Dokument televize al-Džazíra.
<<http://justice4lebanon.wordpress.com/2007/04/23/al-jazeeras-the-war-of-lebanon/>>
(stabilní).

-

The War of Lebanon [on-line]. Epizoda 4.: “*Death of a Country*”. Dokument televize al-Džazíra. <<http://justice4lebanon.wordpress.com/2007/04/23/al-jazeeras-the-war-of-lebanon/>>
(stabilní).

4 Dokumenty

2010 Human Rights Report: Lebanon [on-line]. U.S. Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, 8. dubna 2011.

<<http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/nea/154466.htm>> (stabilní).

-

Developing National Capability for Security and Stabilization Programme (SSP) [on-line]. European External Action Service.

<http://eeas.europa.eu/delegations/lebanon/documents/news/20120113_6_en.pdf> (staženo 6. května 2012).

-

Bezpečnostní strategie České republiky, 2011. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, září 2011. ISBN: 978-80-7441-005-5.

-

Chapter 2 -- Country Reports: Middle East and North Africa Overview [on-line]. Sekce "Lebanon". Country Reports on Terrorism. Office of the Coordinator for Counterterrorism, 30. dubna 2007. <<http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2006/82733.htm>> (stabilní).

-

Chapter 2. Country Reports: Middle East and North Africa Overview [on-line]. Sekce "Lebanon". Country Reports on Terrorism 2010. Office of the Coordinator for Counterterrorism, 18. srpna 2011. <<http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2010/170257.htm>> (stabilní).

-

EU-Lebanon Action Plan [on-line]. European Neighbourhood Policy.

<http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/lebanon_enp_ap_final_en.pdf> (stabilní).

-

European neighbourhood and partnership instrument Republic of Lebanon, National Indicative Programme 2011-2013 [on-line].

<http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/country/2011_enpi_nip_lebanon_en.pdf> (stabilní).

-

Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2010, Country report: Lebanon [on-line]. Joint Staff Working Paper. Brusel: European Commission, High Representative of

the European Union for Foreign Affairs and Security Policy, 25. května 2011.
<http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/progress2011/sec_11_637_en.pdf> (stabilní).

-

Internal Security Forces Code of Conduct [on-line]. Lebanese Republic, Ministry of Interior and Municipalities, Directorate General of the Internal Security Forces; United Nations, Office of the High Commissioner for Human Rights, 2011.

<<http://93.185.92.38/isf/docs/CoCEnglish.pdf>> (staženo 29. dubna 2012).

-

Isf Police Station Opened In Nahr Al-barid Camp [on-line]. Diplomatický telegram. Ambasáda USA v Bejrútu, 4. listopadu 2009.

<<http://www.cablegatesearch.net/cable.php?id=09BEIRUT1201>> (staženo 26. dubna 2012).

-

The Lebanese Constitution [on-line]. Vyhlášená 23. května 1926. S pozdějšími změnami, 1995.

<<http://www.presidency.gov.lb/English/LebaneseSystem/Documents/Lebanese%20Constitution.pdf>> (stabilní).

-

Lebanon - International Religious Freedom Report 2005 [on-line]. Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, 8. listopadu 2005.

<<http://2001-2009.state.gov/p/nea/ci/le/80279.htm>> (stabilní).

-

Lebanon - International Religious Freedom Report 2006 [on-line]. Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, 15. září 2006. <<http://2001-2009.state.gov/p/nea/ci/le/80278.htm>> (stabilní).

-

Lebanon - International Religious Freedom Report 2007 [on-line]. Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor. <<http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2007/90215.htm>> (stabilní).

-

NBC Adjacent and Surrounding Municipalities Post-Conflict Development Aid [on-line]. Presidency of the Council of Ministers, Nahr El-Bared Recovery and Reconstruction Cell, Briefing Note No. 1, březen 2009.

<<http://www.pcm.gov.lb/SiteCollectionDocuments/www.pcm.gov.lb/resSecCo/EcoUnit/NBC%20Briefing%20Note%20Mar09.pdf>> (stabilní).

-

Progress Report Lebanon [on-line]. Commission Staff Working Document Accompanying the Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2008. Brusel: Commission of the European Communities, 23. dubna 2009.

<http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/progress2009/sec09_518_en.pdf> (stabilní).

-

The Responsibility to Protect. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS), prosinec 2001.

5 Autorské zdroje z internetu

Abdel-Latif, Omayma: *Lebanon's Sunni Islamists – A Growing Force* [on-line]. Carnegie Papers, číslo 6. Washington (D.C.): Carnegie Endowment for International Peace, leden 2008.

<http://www.carnegieendowment.org/files/CMEC6_abdellatif_lebanon_final.pdf> (stabilní).

-

Adib, Mustafa S.: *Perspectives for a Reform of the Security Sector in Lebanon* [on-line]. ARI Thematic Studies: Arab Securitocracies and Security Sector Reform. Arab Reform Initiative (ARI), únor 2012.

< http://www.arab-reform.net/IMG/pdf/Perspectives_For_a_Reform_of_The_Security_Sector_in_Lebanon_2.pdf > (stabilní).

-

Alami, Mona: *As Arab Spring continues, black markets boom* [on-line]. Al Jazeera English, 14. března 2011.

<<http://english.aljazeera.net/indepth/features/2011/05/201151410154606644.html>> (stabilní).

-

Alami, Mona: *The forgotten north* [on-line]. Now Lebanon, 12. dubna 2012.

<<http://www.nowlebanon.com/NewsArticleDetails.aspx?ID=385676>> (stabilní).

-

Ball, Nicole – Ottaway, Marina – Sayigh, Yezid – Zanoliti, Jim: *“Fixing Broken Windows”: Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line]. Washington (D.C.): Carnegie Endowment for International Peace, 3. listopad 2009.

<<http://carnegieendowment.org/2009/11/03/fixing-broken-windows-security-sector-reform-in-palestine-lebanon-and-yemen/42q>> (stabilní).

-

Badran, Tony: *Theo Hanf on Lebanon* [on-line]. 18. září 2005.

<<http://beirut2bayside.blogspot.com/2005/09/theo-hanf-on-lebanon.html>> (stabilní).

-

Collins, Alan: *Contemporary Security Studies – Approaches to Security Studies: Human Security* [on-line]. PowerPointová prezentace. Oxford University Press, 2007.

<http://www.powershow.com/view/3db04-ZDczN/Contemporary_Security_Studies_Alan_Collins_flash_ppt_presentation> (stabilní).

-

El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line]. Washington (D.C.): The Henry L. Stimson Center, 2008. <<http://www.stimson.org/images/uploads/research-pdfs/LebanonConfReport-WebVersion.pdf>> (stabilní).

-

Garrasi, Donata – Kuttner, Stephanie – Wam, Per Egil: *The Security Sector and Poverty Reduction Strategies* [on-line]. Social Development Department, Sustainable Development Network, The World Bank Group, červen 2009.

<<http://siteresources.worldbank.org/EXTSOCIALDEVELOPMENT/Resources/244362-1164107274725/SecuritySectorPRS-wb.pdf>> (stabilní).

-

Gebara, Khalil: *Reconstruction Survey: The Political Economy of Corruption in Post-War Lebanon* [on-line]. Lebanese Transparency Association, 2007. <http://www.transparency-lebanon.org/working_papers/reconstruction_survey_lebanon.pdf> (stabilní).

-

Krulík, Oldřich: *Bezpečnost, bezpečnostní systém* [on-line]. Power point presentation. Praha: SBP CESES FSV UK. <www.ceses.cuni.cz/CESES-70-version1-BMZC_01_uvod.ppt> (stabilní).

-

Majed, Ziad: *On Consociationalism and Confessionalism in Lebanon* [on-line]. Near East Quaterly, číslo 5, srpen 2011.

<<http://www.neareastquarterly.com/index.php/2011/09/08/on-consociationalism-and-confessionalism-in-lebanon/>> (stabilní).

-

Nash, Matt: *Lebanese no more* [on-line]. Now Lebanon, 2. listopadu 2011.

<<http://www.nowlebanon.com/NewsArchiveDetails.aspx?ID=328728>> (stabilní).

-

Nashabe, Omar: *Security Sector Reform in Lebanon – Internal Security Forces and General Security* [on-line]. The Arab Reform Initiative, leden 2009. <http://www.arab-reform.net/IMG/pdf/PDF_SECURITY_SECTOR_Lebanon.pdf> (stabilní).

-

Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon* [on-line]. First Working Draft. 10. únor 2009. Center for Strategic & International Studies. <http://www.carnegieendowment.org/files/090210_lafsecurity12.pdf> (stabilní).

-

Nerguizian, Aram: *Lebanese Civil-Military Dynamics: Weathering the Regional Storm?* [on-line]. Carnegie Endowment for International Peace, 21. listopad 2011.

<<http://carnegieendowment.org/2011/11/21/lebanese-civil-military-dynamics-weathering-regional-storm/7nsz>> (stabilní).

-

Saab, Bilal Y.: *Lebanon on the counterterrorism front* [on-line]. Common Ground News Service, 18. březen 2008.

<<http://www.commongroundnews.org/article.php?id=22798&lan=en&sid=1&sp=0>> (stabilní).

-

Sayigh, Yezid: *“Fixing Broken Windows”: Security Sector Reform in Palestine, Lebanon, and Yemen* [on-line]. Carnegie Endowment for International Peace - Carnegie Middle East Center, Carnegie Papers, číslo 17, říjen 2009.

<http://carnegieendowment.org/files/security_sector_reform.pdf> (stabilní).

-

Schenker, David: *New System of Profiling at Lebanon’s Borders?* [on-line]. Counterterrorism blog, 25. únor 2010.

<http://counterterrorismblog.org/2010/02/new_system_of_profiling_at_leb.php> (stabilní).

-

Shadid, Anthony: *Car Bombing Kills Army General in Increasingly Tense Lebanon* [on-line]. The Washington Post Foreign Service, 13. prosinec 2007.

<<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/12/12/AR2007121200198.html>> (stabilní).

-

Smith, Ray: *Nahr al-Bared's economic recovery hampered by military siege* [on-line]. Electronic Lebanon, 18. leden 2010. <<http://electronicintifada.net/content/nahr-al-bareds-economic-recovery-hampered-military-siege/8629>> (staženo 26. dubna 2012).

6 Jiné zdroje z internetu

About the STL [on-line]. Special Tribunal for Lebanon. <<http://www.stl-tsl.org/en/about-the-stl>> (staženo 11. dubna 2012).

-

Contemporary Distribution of Lebanon's Main Religious Groups [on-line]. <http://www.theodora.com/maps/new8/lebanon_religions.gif> (stabilní).

-

A Country Study: Lebanon [on-line]. The Library of Congress. <<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/lbtoc.html>> (staženo 26. března 2012).

-

Directorate General of the Internal Security Forces [on-line]. Internal Security Forces. <<http://www.isf.gov.lb/English/Header/HomePage/Pages/Homepage.aspx>> (staženo 26. března 2012).

-

Functions of the General Security [on-line]. Electronic General Security. <<http://www.general-security.gov.lb/English/History/GSFunction/Pages/ehist2.aspx>> (staženo 26. března 2012).

-

Hezbollah takes over west Beirut [on-line]. BBC News, 9. května 2008. <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7391600.stm>> (stabilní).

-

I.S.F. - Internal Security Forces [on-line]. Lebanon.com. <<http://www.lebanon.com/isf/>> (staženo 9. dubna 2012).

-

Independance – 68th Anniversary of Independence [on-line]. Lebanese Army, 19. listopadu 2011. <<http://www.lebarmy.gov.lb/article.asp?cat=6&ln=en>> (stabilní).

-

Lebanon [on-line]. The World Factbook. <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/le.html>> (staženo 14. dubna 2012).

-

Lebanon: Hizbollah's Weapons Turn Inward [on-line]. Policy Briefing, Middle East Briefing, číslo 23. Bejrút: International Crisis Group, 15. května 2008.

<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Lebanon/b23_lebanon_hizbollahs_weapons_turn_inward.pdf> (stabilní).

-

Lebanese Army [on-line]. Anahon.com. <<http://www.anahon.com/about-lebanon/lebanese-army/>> (staženo 9. dubna 2012).

-

Lebanese Army Website [on-line]. <<http://www.lebarmy.gov.lb/?ln=en>> (staženo 7. dubna 2012).

-

The Lebanese Customs Administration [on-line]. <<http://customs.gov.lb/customs/index.htm>> (staženo 9. dubna 2012).

-

Lebanese soldier succumbs to wounds sustained in Tripoli fighting [on-line]. The Daily Star, 19. února 2012. <<http://www.dailystar.com.lb/News/Local-News/2012/Feb-19/163803-lebanese-soldier-succumbs-to-wounds-sustained-in-tripoli-fighting-report.ashx#axzz1t3XFjkrx>> (stabilní).

-

[*Logo Speciálního tribunálu pro Libanon (Special Tribunal for Lebanon, STL)*] [on-line]. <http://www.enduringamerica.com/storage/blog-post-images/SPECIAL%20TRIBUNAL%20FOR%20LEBANON%202.jpg?_SQUARESPACE_CACHEVERSION=1290759076021> (staženo 14. května 2012).

-

[*Logo Vnitřních bezpečnostních sil (Internal Security Forces, ISF)*] [on-line].
<<http://www.lebanon.com/isf/isflogo2.gif>> (staženo 9. května 2012).

-

[*Logo Obecných bezpečnostních sil (General Security Forces, GSF)*] [on-line]. Wikipedia.
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/3/3f/Emblem-Logo_of_the_General_Directorate_of_General_Security_of_Lebanon.jpg> (staženo 9. 5. 2012).

-

[*Logo Libanonské státní bezpečnosti (Lebanese State Security, ST)*] [on-line]. Wikipedia.
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a5/Lebanese_State_Security_logo.JPG>
(staženo 9. 5. 2012).

-

MENA/FATF [on-line]. Middle East & North Africa Financial Action Task Force.
<<http://www.menafatf.org/Home.asp>> (staženo 11. května 2012).

-

Missions of the General Directorate of State Security [on-line]. General Directorate of State Security.
<<http://www.state-security.gov.lb/gdmaham0eng.htm>> (stabilní).

-

Population [on-line]. Countrystudies.us. <<http://countrystudies.us/lebanon/34.htm>> (stabilní).

-

Special Investigation Commission [on-line]. <<http://www.sic.gov.lb/index.php>> (staženo 11. května 2012).

-

Special Tribunal for Lebanon [on-line]. <<http://www.stl-tsl.org/>> (staženo 10. dubna 2012).

-

Syrian violence spills over into Lebanon [on-line]. Al-Jazeera, 12. února 2012.
<<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2012/02/2012211233556510327.html>>
(stabilní).

-

System [on-line]. Wikipedia. <<http://en.wikipedia.org/wiki/System>> (staženo 21. března 2012).

-

UNIFIL – United Nations Interim Force in Lebanon [on-line].
<<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unifil/>> (staženo 11. dubna 2012).

-

Villagers lynch murder suspect [on-line]. The Australian Broadcasting Corporation, 1. května 2010. <<http://www.abc.net.au/news/stories/2010/05/01/2887726.htm>> (stabilní).

7 Jiné zdroje

Hynek, Nikola: *Human Security, Week 3*. Nepublikovaná prezentace v PowerPointu. Praha: IPS FSV UK, 2010.

Přílohy

1 Mise, struktura a síla libanonské armády (LAF)

Mission

Specified in National Defense Act
Decree Law no. 102 September 16, 1983

Face the Israeli occupation and its perpetual aggression in South Lebanon and West Bekaa and support the steadfastness of Lebanese citizens to ensure the complete withdrawal of the Israeli forces to internationally recognized borders

Defend the country and its citizens against all aggression

Confront all threats against the country's vital interests

Coordinate with Arab armies in accordance with ratified treaties and agreements

Maintain internal security and stability

Engage in social and development activities according to national interests

Undertake relief operations in coordination with other public and humanitarian institutions

Organizational Structure

Commander-in-Chief	General Michel Sulciman
Chief of staff	Major General P.S.C Shawki Al Masri
Deputy Chiefs of Staff	

Force Strength

Army	Personnel	70,000
	Battle Tanks	310
	Armored Personnel Carriers	1,257
	Artillery	541
Navy	Personnel	1,100
	Patrol and Combat Vessels	32
Air Force	Personnel	1,000
	Operational Aircraft	0
	Attack Helicopters	2
	Support Helicopters	3
	Utility Helicopters	35

*From The Military Balance 2007 International
Institute for Strategic Studies*

Budget

2005	\$531 million (Approximately 2.9% of GDP)
------	--

Zdroj: El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 32.

2 Mise, struktura a síla Vnitřních bezpečnostních sil (ISF)

Mission

Law No.17, September 6th, 1990

The ISF is defined as a public armed forces whose jurisdiction covers all Lebanese territory, territorial waters, and air space.

The Administrative police:

- Keep order and security
- Protect people and properties
- Assure the execution of law and legal rules
- Protect freedom within the limits of public law

The Judicial police:

- Execute charges and rogatory letters
- Execute judicial judgments and warrants
- Achieve the missions of the judicial police

Other fields:

- Support the public authorities in carrying out assigned duties
- Guard the public administration
- Guard and administrate prisons when requested
- Guard diplomatic missions in Lebanon

From <http://www.isf.gov.lb/English/LeftMenu/General+Info/Missions/>

Organizational Structure

General Director	Major General Ashraf Riffi
Joint Staff	
Local Gendarmerie	
Mobile Police	
Judiciary Police	
Information Branch	
Central Administration	
Beirut Police	
Social Services	
Embassy Security and Public Administration	

Force Strength

Personnel	21,000
Armored Personnel Carriers	60

From *The Military Balance 2007*, International Institute for Strategic Studies

Budget

2005	413bLL/\$275m 1.2% of GDP
------	------------------------------

Budget represents all offices and programs that fall under the title of Public Order and Safety Affairs.

From the Lebanese Ministry of Finance

Zdroj: El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 31.

3 Mise, struktura a síla Obecných bezpečnostních sil (GSF)

Mission

Security

- Collect, evaluate, and analyze political, economic and social information for the government
- Fight elements that endanger security by prosecuting acts of sabotage and those who jeopardize security
- Participate in judicial investigations dealing with offenses committed against the security of the state
- Supervise the preparation and implementation of security measures
- Fight banned parties and prohibited associations
- Prepare wanted notices and prosecutions related to wanted persons
- Escort Lebanese statesmen

Media

- Ensure the implementation of laws and rules related to the censorship of media and information

Immigration Services

- Issue Lebanese passports
- Issue entry visas
- Provide facilities required by foreigners for the delegations, missions, invitations and meetings of Arab and foreign visitors
- Control entry and exit from the country by foreigners, including their residence, their departure, and their movements to ensure their security
- Prepare the correspondence related to deportations and incidents including breaches of security, traveling bans, and entry restrictions
- Deliver permanent and temporary residence permits
- Organize and deliver travel documents for Palestinian refugees living in Lebanon or coming from foreign countries
- Supervise all procedures related to personal statute and naturalization applications
- Deliver transit permits

From <http://www.general-security.gov.lb/English/History/GSFunction/>

Organizational Structure

Director General	General Wafic Jezzini
Central Administration	
Regional General Security Departments	Beirut and Mount Lebanon Beirut International Airport Port of Beirut the Northern Region the Southern Region the Bekaa

Force Strength

Personnel	3,600
-----------	-------

From *The Military Balance 2007*, International Institute for Strategic Studies

Budget

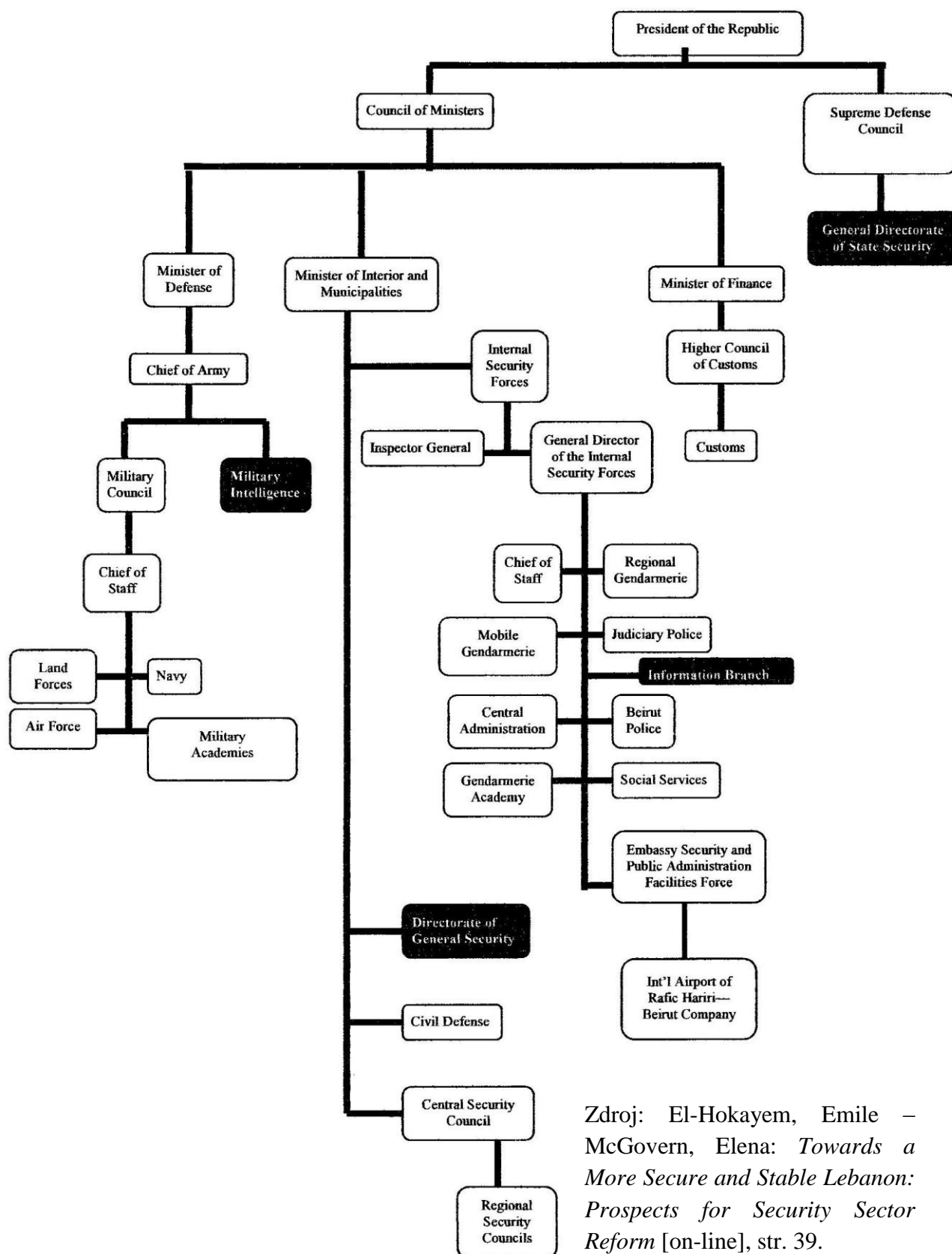
2005	413 bLL/\$275m 1.2% of GDP
------	-------------------------------

Budget represents all offices and programs that fall under the title of Public Order and Safety Affairs.

From the Lebanese Ministry of Finance

Zdroj: El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 33.

4 Zjednodušená struktura státních komponentů libanonského bezp. systému (LSS)

Zdroj: El-Hokayem, Emile – McGovern, Elena: *Towards a More Secure and Stable Lebanon: Prospects for Security Sector Reform* [on-line], str. 39.